



ŠIAULIŲ MIESTO GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖ 2011 METAIS

ŠIAULIŲ MIESTO GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLĖ 2011 METAIS

Parengė:



Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
Stebėsenos ir programų skyrius
Varpo g. 9, Šiauliai
www.sveikatos-biuras.lt
Tel.: (8 41) 43 99 70

Leidybą finansuoja
LR Sveikatos apsaugos ministerija

Turinys

I. ĮVADAS.....	5
II. ŠIAULIŲ MIESTO GYVENTOJŲ DEMOGRAFINĖ IR SOCIALINĖ-EKONOMINĖ BŪKLĖ	6
2.1. Demografinė situacija	6
2.2. Gyventojų užimtumas	16
2.3. Motinos ir vaiko sveikata	18
III. SVARBIAUSI SVEIKATOS BŪKLĖS RODIKLIAI	21
3.1. Vaikų sveikata.....	22
3.2. Sergamumas širdies ir kraujagyslių ligomis.....	25
3.3. Sergamumas užkrečiamomis ligomis	27
3.4. Sergamumas lytiškai plintančiomis ligomis.....	34
3.5. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais.....	36
3.6. Sergamumas piktybiniais navikais	38
3.7. Traumos ir nelaimingi atsitikimai	41
3.8. Laikinas nedarbingumas ir neįgalumas	48
IV. VYKDOMOS PREVENCINĖS PROGRAMOS	53
V. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ VEIKLA	58
5.1. Sveikatos personalo ištekliai	58
5.2. Ambulatorines paslaugas teikiančių įstaigų veikla	59
5.3. Greitosios medicinos pagalbos darbas	62
5.4. Stacionarines paslaugas teikiančių sveikatos priežiūros įstaigų veikla.....	63
VI. APLINKA.....	67
6.1. Aplinkos oro kokybės stebėjimas.....	67
6.2. Triukšmas, jo šaltiniai ir poveikis žmonių sveikatai	72
6.3. Paviršinio vandens telkinių stebėjimas ir vertinimas	75
VII. APIBENDRINIMAS	82
VIII. PASIŪLYMAI	84

I. ĮVADAS

Leidinyje „Šiaulių miesto gyventojų sveikatos būklė 2011 metais“ pateikiami 2011 m. statistiniai duomenys ir jų analizė apie demografinę situaciją Šiaulių mieste, gyventojų sveikatą, sveikatos priežiūros įstaigų veiklą, miesto gyvenamosios aplinkos oro taršą, Šiaulių miesto paplūdimių ir jų maudyklų sanitarinę būklę. Aptariamos Šiaulių mieste vykdomos prevencinės programos ir jų rezultatai. Daugelis miesto demografinių, gyventojų sveikatos ir jos priežiūros rodiklių lyginami su Šiaulių apskrities ir Lietuvos Respublikos atitinkamais rodikliais. Rengiant leidinį naudoti Lietuvos statistikos departamento, Higienos instituto Sveikatos informacijos centro, Užkrečiamų ligų ir AIDS centro, Valstybinio psichikos sveikatos centro, Valstybinės darbo inspekcijos, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Vilniaus universiteto Onkologijos instituto, Šiaulių municipalinės aplinkos tyrimų laboratorijos ir daugelio Šiaulių apskrities bei miesto institucijų duomenys, jų metinės statistinės ataskaitos, kompiuterizuotos duomenų bazės.

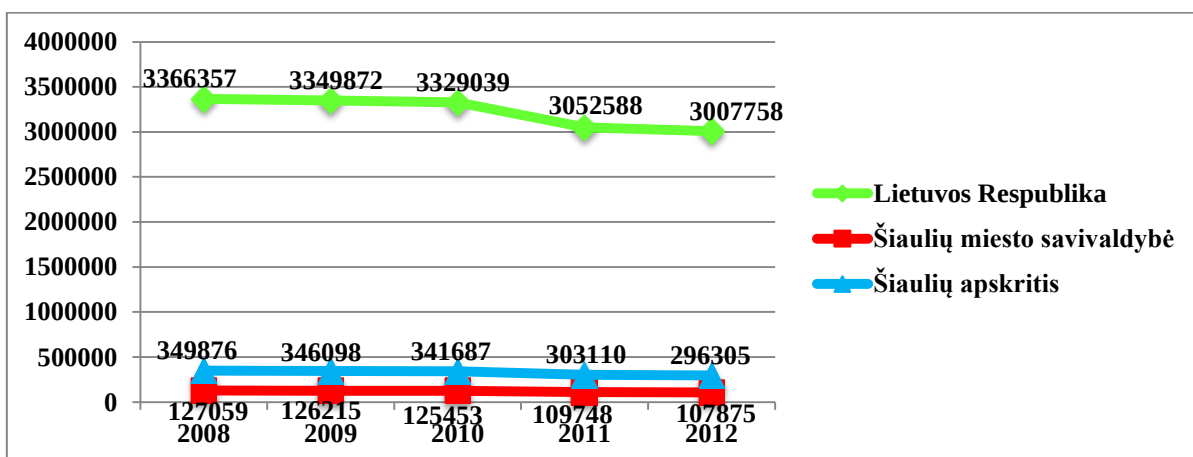
II. ŠIAULIŲ MIESTO GYVENTOJŲ DEMOGRAFINĖ IR SOCIALINĖ-EKONOMINĖ BŪKLĖ

2.1. Demografinė situacija

Du dešimtmečius Lietuvoje besitęsiančios socialinės ekonominės permainos demografinius procesus keičia nepalankia linkme. Gyventojų skaičiaus mažėjimą lemia aukštas mirtingumo lygis, per žemas gimstamumo lygis, neužtikrinantis kartų kaitos, dideli jaunų žmonių emigracijos srautai, šeimos sampratos kitimas, kai šeimos kūrimas nukeliamas vėlesniam laikui.

Gyventojų tankumas - gyventojų skaičius tenkantis tam tikros teritorijos plotui. Remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų surašymo rezultatais, šalyje 2011 m. pradžioje gyventojų tankis siekė 46,7 žm/km², Šiaulių apskrityje - 35,5 žm/km². 2012 m. pradžioje šis rodiklis mažėjo ir Lietuvoje (46,1 žm/km²), ir apskrityje (34,7 žm/km²) dėl nuolatinių gyventojų skaičiaus sumažėjimo.

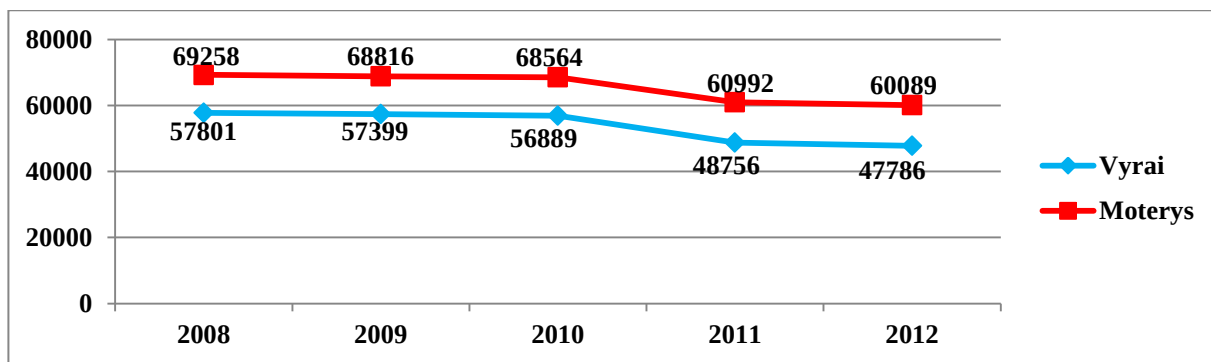
Lietuvos statistikos departamento duomenimis, per tris paskutinius metus gyventojų skaičius šalyje sumažėjo 321,3 tūkst. 2010 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 3 329,0 tūkst. gyventojų, 2011 m. pradžioje – 3 052,6 tūkst., 2012 m. pradžioje – 3 007,7 tūkst. Šiaulių mieste gyventojų skaičius per tris paskutinius metus sumažėjo 17,6 tūkst. 2010 m. pradžioje mieste gyveno 125 453 žmonės, 2011 m. pradžioje – 109 748, 2012 m. pradžioje – 107 875 asmenys (žr. 2.1.1 pav.).



2.1.1 pav. Gyventojų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2012 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Dėl didesnio tiek jaunų, tiek vidutinio amžiaus vyrų mirtingumo Šiaulių mieste moterų gyvena 1,25 karto daugiau nei vyrų (žr. 2.1.2 pav.).

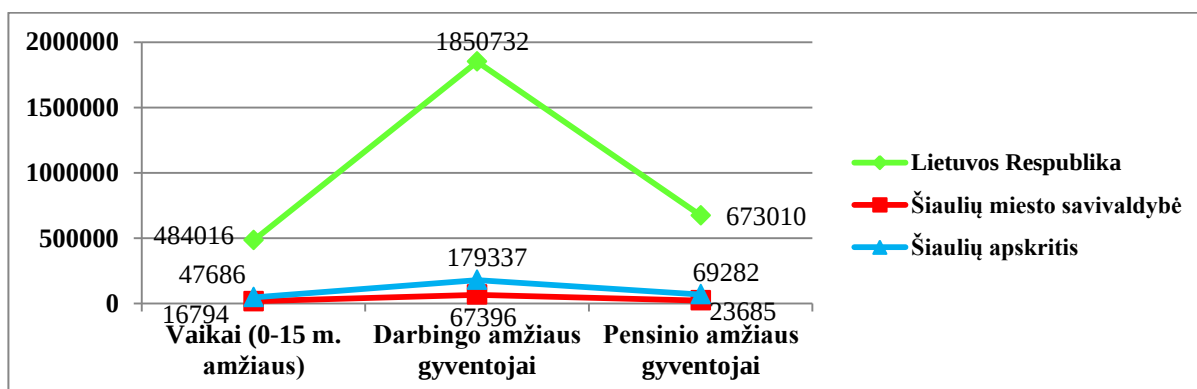


2.1.2 pav. Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų skaičius pagal lytį 2008-2012 m. pradžioje (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2011 m. pradžioje 100-ui darbingo amžiaus (15–59 m.) Lietuvos gyventojų teko 61 išlaikomo amžiaus žmogus (vaikai nuo 0 iki 15 m. ir vyresni nei 60 m. amžiaus žmonės), Šiaulių mieste – 59 žmonės. 2012 m. pradžioje šis rodiklis buvo didesnis ir šalyje (62 žmonės), ir Šiaulių mieste (60 žmonių).

Lietuva priskiriama prie demografiškai senėjančių šalių. 2011 m. pradžioje šalyje pensinio amžiaus žmonių buvo 669 986 (21,9 proc.), Šiaulių mieste - 23 498 (21,4 proc.), o apskrityje – 69 164 (22,8 proc.). Vaikai (0-15 m. amžiaus) šalyje sudarė 16,1 proc. (492 205), Šiaulių mieste –15,5 proc. (16 993), o apskrityje – 16,2 proc. (49 239). 2012 m. pradžioje pensinio amžiaus gyventojų skaičius padidėjo tiek šalyje 673 010 (22 proc.), tiek Šiaulių mieste 23 685 (21,6 proc.), o apskrityje nekito 69 282 (22,8 proc.). Vaikų (0-15 m. amžiaus) dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus sumažėjo (žr. 2.1.3 pav.).

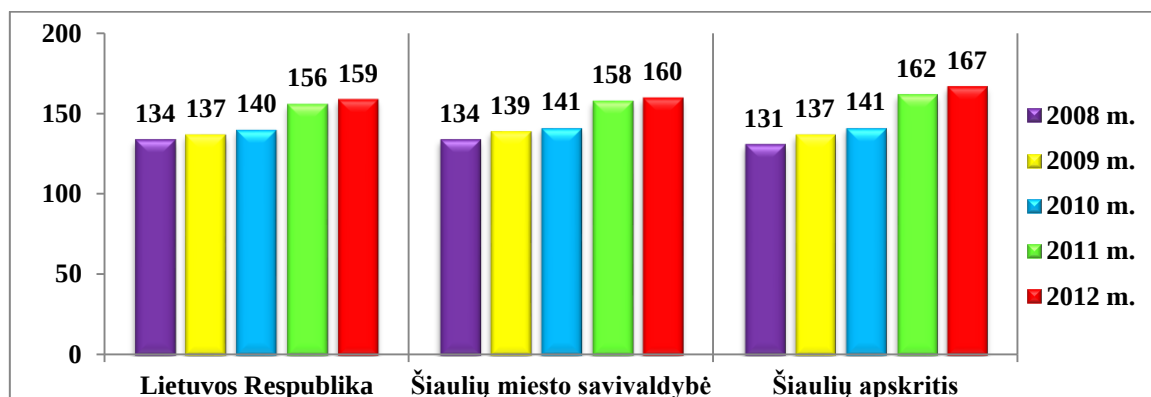


2.1.3 pav. Gyventojų skaičius pagal amžiaus grupes Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2012 m. pradžioje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Demografinės senatvės koeficientas parodo pagyvenusius (60 m. ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičių, tenkantį šimtui vaikų iki 15 m. amžiaus. 2008–2012 m. laikotarpiu šis rodiklis augo. 2011 m. pradžioje šalyje demografinės senatvės koeficientas siekė 156, 2012 m. pradžioje –

159. Šiaulių mieste 2011 m. pradžioje šis rodiklis siekė 158, o 2012 m. pradžioje buvo 160 (žr. 2.1.4 pav.).



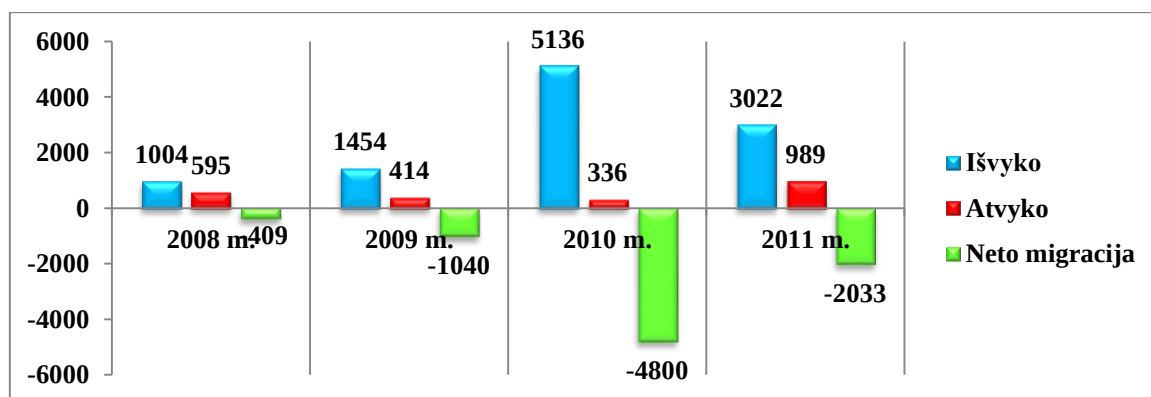
2.1.4 pav. Demografinės senatvės koeficientas Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2012 m. pradžioje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Gyventojų skaičiaus mažėjimą ne maža dalimi lemia ir dideli emigracijos srautai. Pagrindinės emigracijos priežastys susijusios su darbo ir materialinės gerovės paieškomis užsienyje.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2010 m. iš šalies į užsienį išvyko 83 157 gyventojai, atvyko – 5 213, tarptautinė neto migracija buvo -77 944. 2010 m. iš Šiaulių į užsienį išvyko 5 136 žmonės, o atvyko tik 336.

Tarptautinė migracija 2011 m. sumažėjo ir Lietuvoje (į užsienį išvyko 53 863 žmonės, atvyko – 15 685 asmenys), ir Šiaulių mieste (emigravo 3 022 gyventojai, atvyko 989 žmonės), tačiau neto migracija išliko neigiama - 2 033 (žr. 2.1.5 pav.).

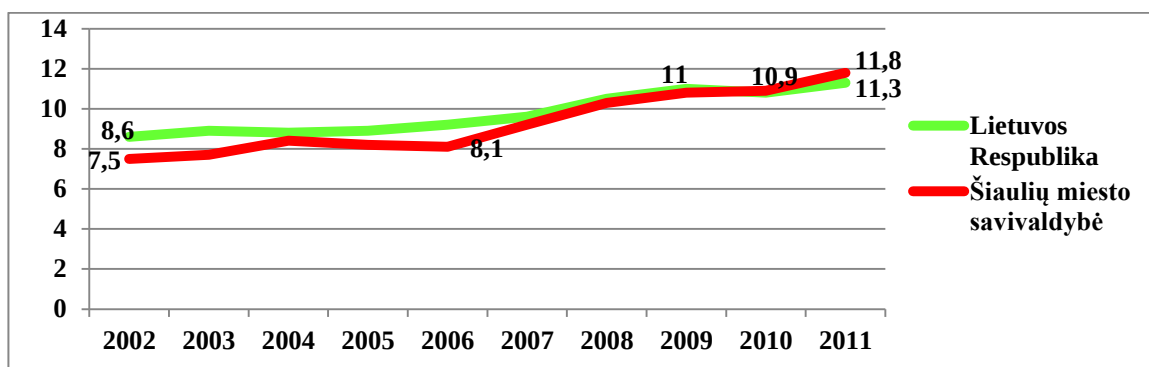


2.1.5 pav. Tarptautinė migracija Šiaulių miesto savivaldybėje 2008–2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Tiek rinkos ekonomikos ir patirtas ūkio nuosmukis, tiek dėl Lietuvoje itin suprastėjusios šeimos padėties gimstamumas nuo 2000 m. mažėjo. 2003–2005 m. šis rodiklis stabilizavosi ir pradėjo po truputį augti. Šalyje 2010 m. gimstamumo rodiklis siekė 10,8/1 000 gyv., 2011 m. (po gyventojų skaičiaus perskaičiavimo) siekė 11,3/1 000 gyv.

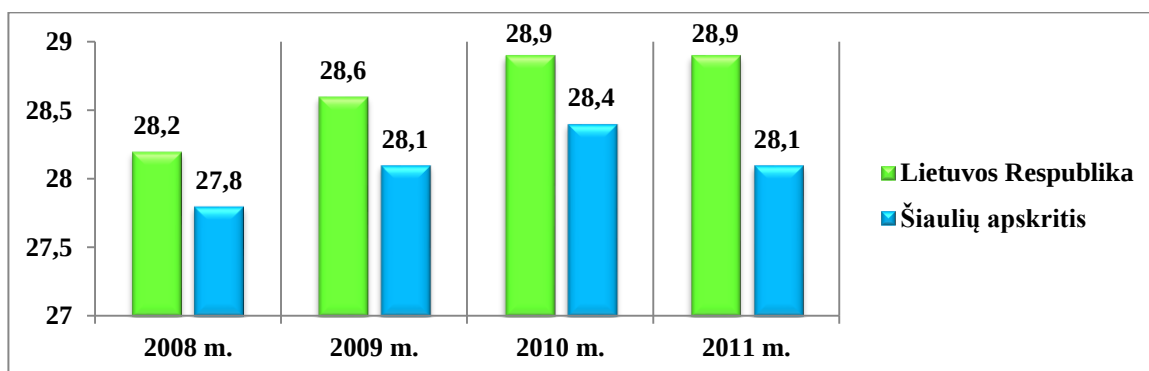
Šiaulių mieste nuo 2006 m. gimstamumas stabilizavosi ir pradėjo didėti. Nuo 2010 m. viršijo šalies rodiklį ir siekė 10,9/1 000 gyv., o 2011 m. gimstamumas mieste buvo 11,8/1 000 gyv. (žr. 2.1.6 pav.).



2.1.6 pav. Gimstamumo dinamika Lietuvos Respublikoje ir Šiaulių miesto savivaldybėje 2002–2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Šalyje prieš penkiolika metų daugiausiai gimdė 20–29 m. amžiaus moterys. Nuo 2009 m. ši tendencija pasikeitė – daugiau gimdė 25–34 m. amžiaus moterys. Šiaulių mieste 2011 m. taip pat daugiau gimdė 25–34 m. amžiaus moterys, o Šiaulių apskrityje – 20–29 m. amžiaus. Kiekvienais metais tiek Lietuvoje, tiek Šiaulių apskrityje gimdo vis vyresnės moterys. Vidutinis gimdančių moterų amžius 2008 m. šalyje buvo 28,2 metų, 2010 m. – 28,9 metų. Apskrityje 2008 m. šis rodiklis buvo 27,8 metai, 2010 m. – 28,4 metų. 2011 m. (po gyventojų skaičiaus perskaičiavimo) vidutinis gimdančiųjų amžius šalyje buvo 28,9 metų, apskrityje – 28,1 metai (žr. 2.1.7 pav.).

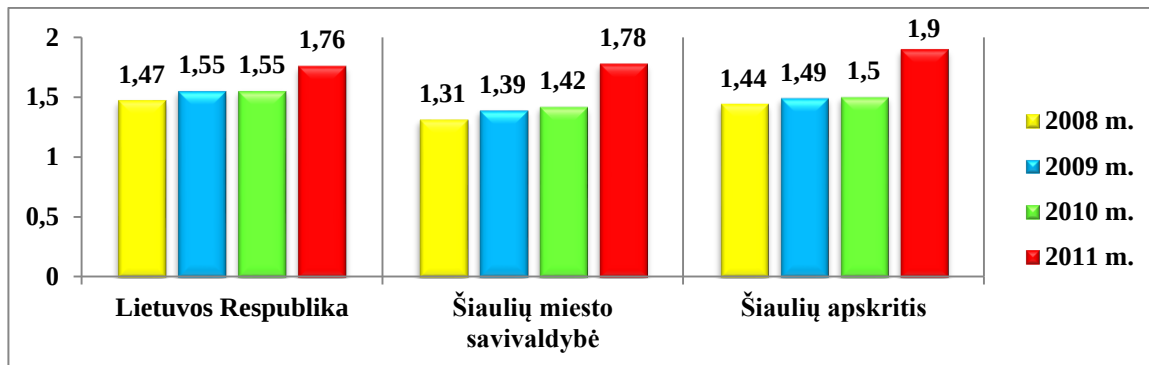


2.1.7 pav. Vidutinis gimdančių moterų amžius Lietuvos Respublikoje ir Šiaulių apskrityje 2008–2011 m. (metais)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Suminis gimstamumo rodiklis – vidutinis gimusių kūdikių skaičius, kuriuos moteris pagimdė per reproduktyvų savo gyvenimo laikotarpį (15–49 m. amžiaus). 2008–2011 m.

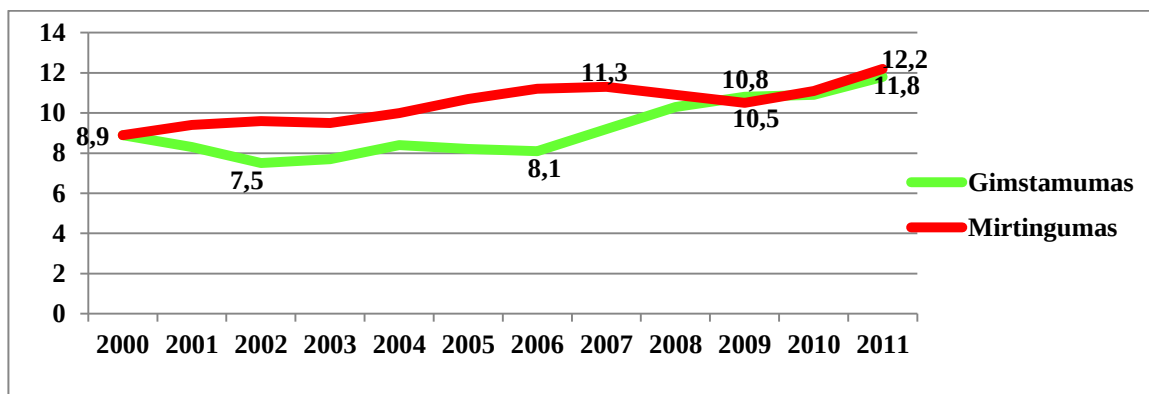
laikotarpiu suminis gimstamumo rodiklis kilo Šiaulių mieste ir apskrityje. Šiaulių apskrityje 2011 m. šis rodiklis siekė 1,90 ir buvo didesnis už Lietuvos (1,76) ir už Šiaulių (1,78) rodiklį (žr. 2.1.8 pav.).



2.1.8 pav. Suminis gimstamumo rodiklis Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

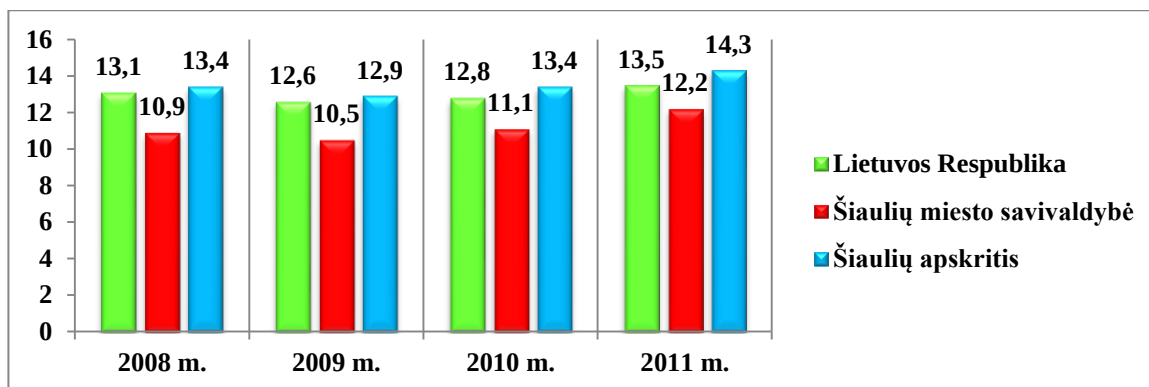
Pastaraisiais dešimtmečiais įvykę Lietuvos gyventojų mirtingumo pokyčiai buvo susiję su šalies politine, ekonomine ir socialine raida. Nuo trečiojo tūkstantmečio pradžios Šiaulių mieste mirtingumas susilygino su gimstamumu, o nuo 2001 m. gyventojų mirtingumas pradėjo augti. 2011 m. (po gyventojų skaičiaus perskaičiavimo) mirtingumas Šiauliuose buvo didžiausias ir siekė 12,2 atvejo 1 000 gyv. (žr. 2.1.9 pav.).



2.1.9 pav. Gimstamumo ir mirtingumo dinamika Šiaulių miesto savivaldybėje 2000-2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

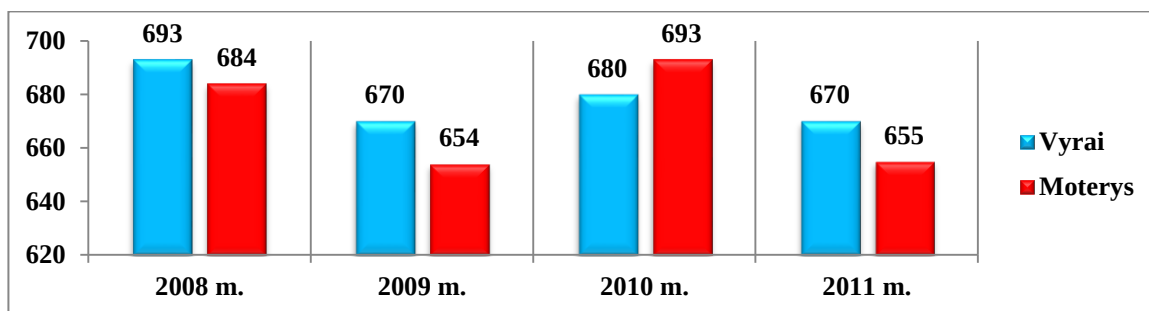
Lyginant mirtingumo dinamiką 2008-2011 m. Lietuvoje, apskrityje ir Šiaulių mieste, rodiklis kito netolygiai. Didžiausias jis buvo Šiaulių apskrityje (2008 m. – 13,4/1 000 gyv., 2009 m. – 12,9/1 000 gyv., 2010 m. – 13,4/1 000 gyv., o 2011 m. – 14,3/1 000 gyv.), o mažiausias išliko Šiaulių mieste (2008 m. – 10,9/1 000 gyv., 2009 m. – 10,5/1 000 gyv., 2010 m. – 11,1/1 000 gyv., o 2011 m. – 12,2/1 000 gyv.) (žr. 2.1.10 pav.).



2.1.10 pav. Mirtingumo dinamika Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008–2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

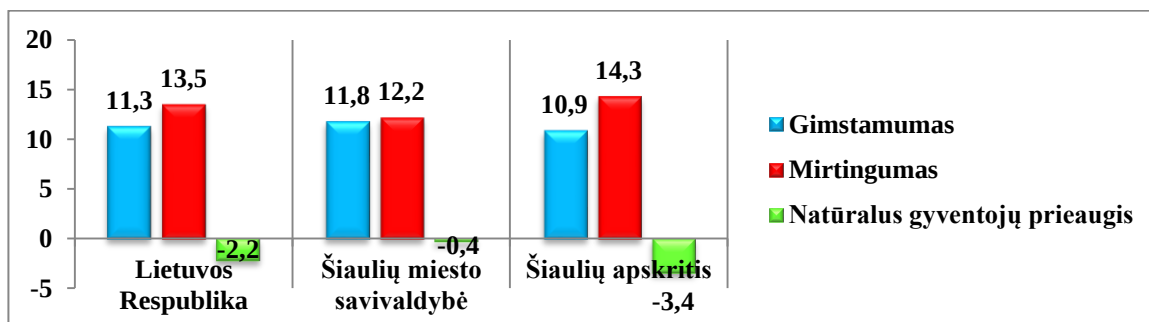
Lyginat pagal lytį Šiaulių mieste 2008–2011 m. tiek vyrų, tiek moterų mirtingumas taip pat kito netolygiai. 2009 m. nukritęs, 2010 m. mirtingumas kilo, daugiau numirė moterų (693) nei vyrų (680), o 2011 m. šis rodiklis sugrįžo į 2009 m. lygį (numirė 670 vyrų ir 655 moterų) (žr. 2.1.11 pav.).



2.1.11 pav. Mirtingumo dinamika Šiaulių miesto savivaldybėje, pagal lytį 2008–2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Natūralus gyventojų prieaugis – skirtumas tarp gimstamumo ir mirtingumo rodiklių. Dėl aukštų mirtingumo rodiklių ir per mažo gimstamumo natūralus gyventojų prieaugis Šiaulių mieste 2011 m. buvo neigiamas -0,4/1 000 gyv. (2010 m. - -0,2/1 000 gyv.), šalyje – -2,2/1 000 gyv. (2010 m. – -2,0/1 000 gyv.). Šiaulių apskrityje šis rodiklis ir 2010 m., ir 2011 m. siekė - -3,4/1 000 gyv. (žr. 2.1.12 pav.).

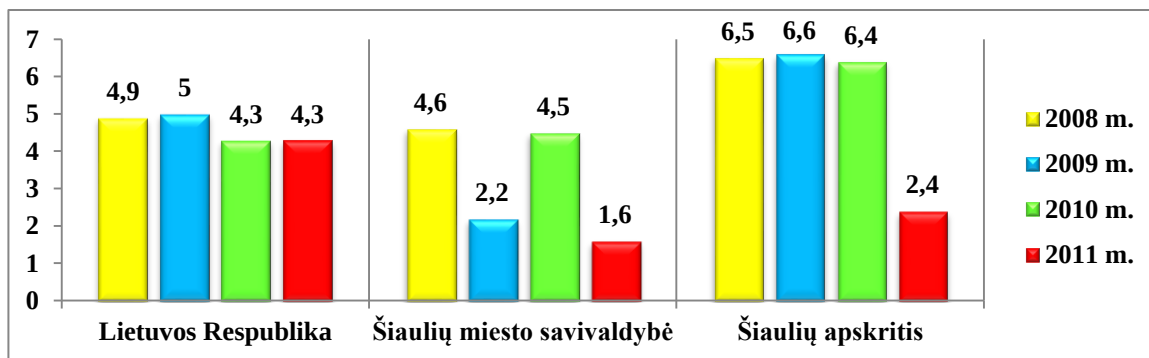


2.1.12 pav. Natūralus gyventojų prieaugis Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vertinant gyventojų sveikatą labai svarbus rodiklis yra kūdikių iki 1 metų mirtingumas, kuris realiai atspindi šalies socialinę–ekonominę situaciją bei sveikatos priežiūros kokybę. Vaiko mirties tikimybė pirmaisiais jo gyvenimo metais nėra vienoda. Ji ypač didelė pirmosiomis gyvenimo dienomis ir pirmą mėnesį.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Šiaulių mieste ir apskrityje kūdikių iki 1 metų mirtingumas 2011 m. sumažėjo perpus (mieste 2010 m. siekė 4,5/1 000 gim., o 2011 – 1,6/1 000 gim., apskrityje 2010 m. siekė 6,4/1 000 gim., o 2011 – 2,4/1 000 gim.). Šalyje šis rodiklis ir 2010 m., ir 2011 m. buvo 4,3/1 000 gim. (žr. 2.1.13 pav.).

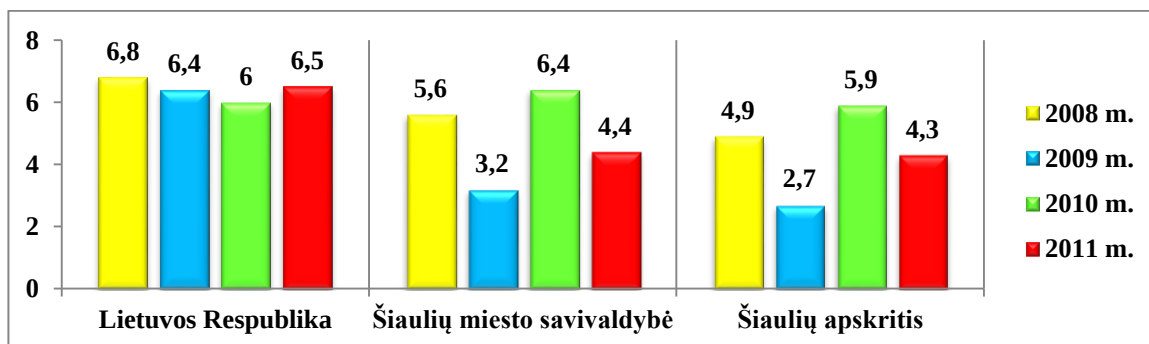


2.1.13 pav. Kūdikių iki 1 m. mirtingumas Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (1 000 gim.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Perinatalinis mirtingumas - tai vaisiaus ar kūdikio mirtis perinataliniu periodu. Perinatalinė mirtis apima vaisiaus mirtį iki gimdymo, vaisiaus mirtį gimdymo metu ir gyvo gimusiojo mirtį per pirmas 7 dienas po gimimo (ankstyvas neonatalinis mirtingumas). Šis rodiklis parodo akušerijos ir naujagimių sveikatos priežiūros įstaigų darbo kokybę.

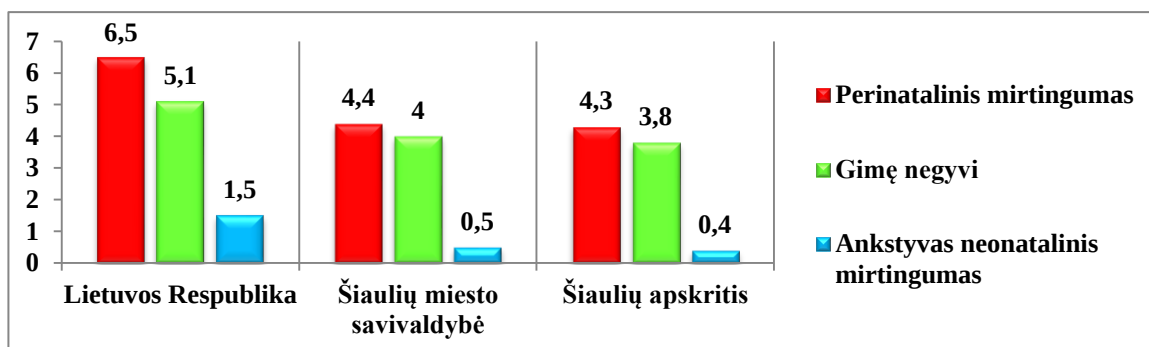
Perinatalinis mirtingumas 2008-2011 m. laikotarpiu Šiaulių mieste ir apskrityje kito netolygiai. Lyginant su 2009 m. šis rodiklis 2010 m. buvo padidėjęs 2 kartus, o 2011 m. vėl sumažėjo, ir Šiauliuose buvo 4,4/1 000 gim., apskrityje - 4,3/1 000 gim. Lietuvoje tolygiai mažėjęs mirtingumas, 2011 m. vėl pakilo ir siekė 6,5/1 000 gim. (žr. 2.1.14 pav.).



2.1.14 pav. Perinatalinis mirtingumas Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (1 000 gim.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Perinatalinio mirtingumo mažėjimą Šiaulių apskrityje ir mieste lėmė sumažėjęs negyvagimių skaičius. 2011 m. Šiaulių apskrityje gimė 9 negyvagimiai (3,8/1 000 gim.), Šiaulių mieste – 8 (4,0/1 000 gim.). Apskrityje 2011 m. buvo mažesnis ir ankstyvasis neonatalinis mirtingumas - 1 (0,4/1 000 gim.) (žr. 2.1.15 pav.).



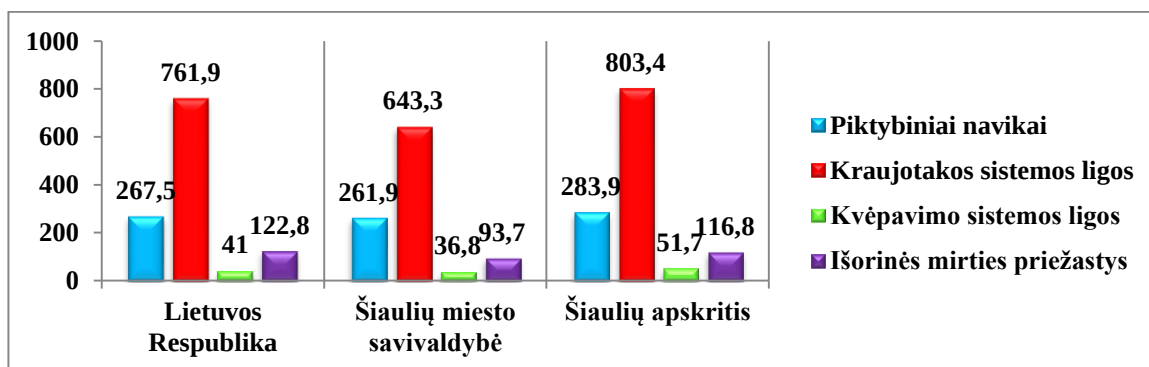
2.1.15 pav. Perinatalinis mirtingumas Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (1 000 gim.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Gyventojų sveikatos būklę tiksliau atspindi ne bendro mirtingumo, o mirtingumo nuo pagrindinių priežasčių vertinimas. Jis rodo, kokios sveikatos problemos visuomenėje vyrauja ir kaip jos kinta.

Per paskutinius dešimt metų Lietuvoje, Šiaulių mieste ir apskrityje daugiausia žmonių mirė nuo kraujotakos sistemų ligų, piktybinių navikų ir dėl išorinių mirties priežasčių (savižudybių, transporto įvykių, apsinuodijimų alkoholiu, paskendimų, sušalimų).

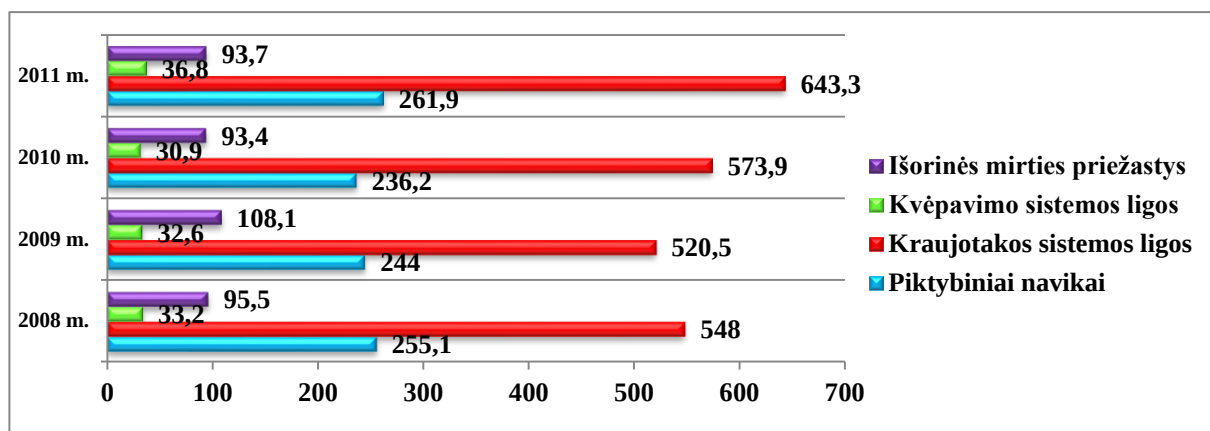
2011 m. Lietuvoje (761,9/100 000 gyv.), Šiaulių mieste (643,3/100 000 gyv.) ir apskrityje (803,4/100 000 gyv.) daugiau nei pusės visų mirusiųjų mirties priežastis - kraujotakos sistemos ligos. Apskrityje 2011 m. mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų buvo didesnis už Lietuvos ir Šiaulių miesto gyventojų mirtingumą. Taip pat Šiaulių apskrityje buvo didesnis mirtingumas ir nuo piktybinių navikų (mirė - 851 (283,9/100 000gyv.)) lyginant su šalies ir Šiaulių miesto mirtingumo rodikliais (žr. 2.1.16 pav.).



2.1.16 pav. Mirties priežasčių struktūra Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

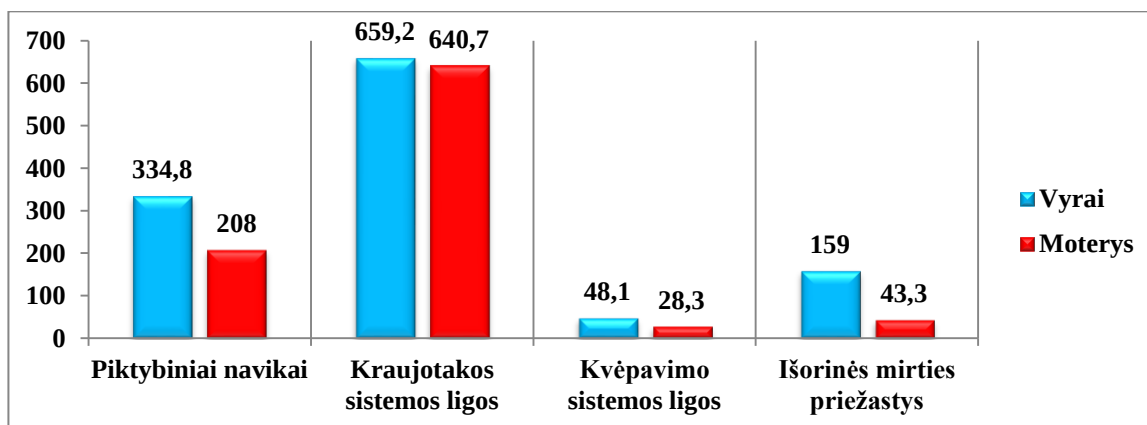
Apžvelgiant mirtingumo priežasčių struktūrą 2008–2011 m. Šiaulių mieste matyti, kad 2011 m. padidėjo mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų ir nuo piktybinių navikų, o mirtingumas dėl išorinių mirties priežasčių nekito (žr. 2.1.17 pav.).



**2.1.17 pav. Mirties priežasčių struktūra Šiaulių miesto savivaldybėje
2008-2011 m. (100 000 gyv.)**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

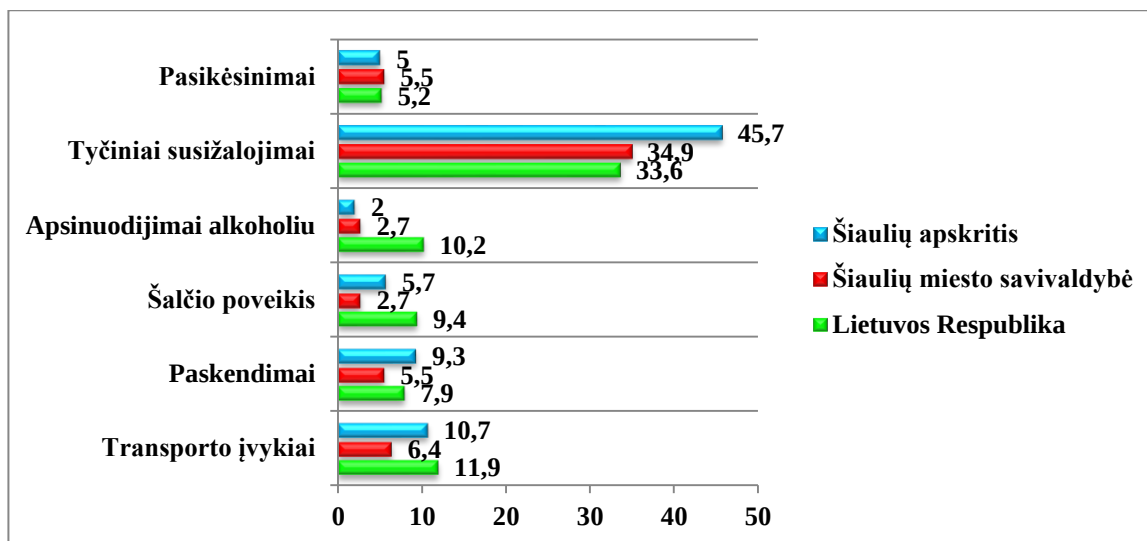
Lyginant vyrų ir moterų mirtingumą pagal pagrindines mirties priežastis Šiaulių mieste 2011 m., daugiau vyrų nei moterų numirė nuo piktybinių navikų (vyrų mirtingumas – 334,8/100 000 gyv., moterų - 208/100 000 gyv.), dėl išorinių mirties priežasčių (vyrų mirtingumas siekė 159/100 000 gyv., moterų – 43,3/100 000 gyv.). Moterų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų buvo 640,7/100 000 gyv., o vyrų – 659,2/100 000 gyv. (žr. 2.1.18 pav.).



**2.1.18 pav. Mirties priežasčių struktūra Šiaulių miesto savivaldybėje, lyginant pagal lytį
2011 m. (100 000 gyv.)**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

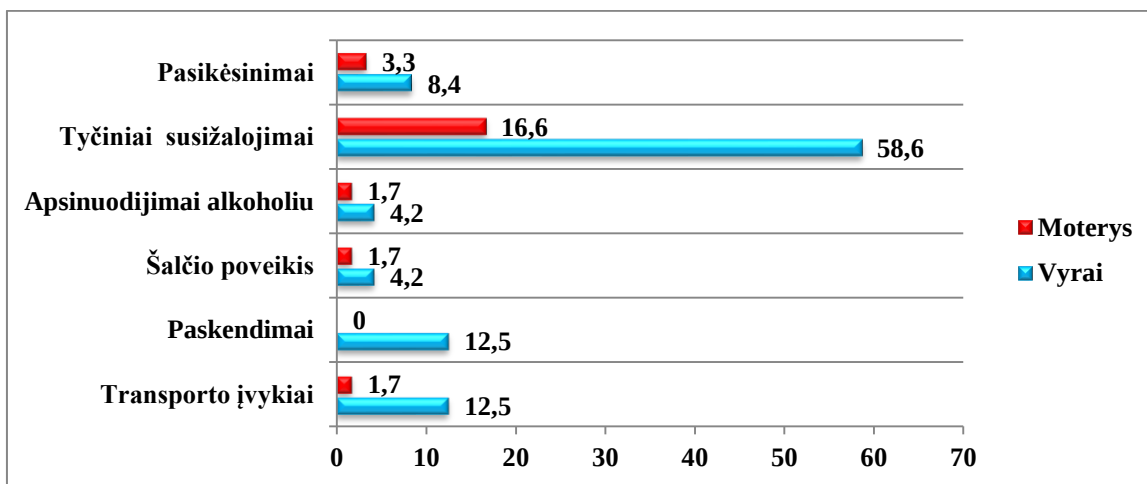
Analizuojant išorinių mirties priežasčių struktūrą, daugiausia mirčių buvo dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių), kurių skaičius Šiaulių mieste ir apskrityje išaugo (mieste 2011 m. sudarė 34,9/100 000 gyv., o 2010 m. buvo 20,3/100 000 gyv., apskrityje 2011 m. sudarė 45,7/100 000 gyv., 2010 m. – 28,9/100 000 gyv. (žr. 2.1.19 pav.).



2.1.19 pav. Išorinių mirties priežasčių struktūra Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant išorinių mirties priežasčių struktūrą pagal lytį 2011 m. Šiaulių mieste matyti, kad daugiau vyrų nei moterų nusižudė (vyrų – 58,6/100 000 gyv., moterų – 16,6/100 000 gyv.), žuvo transporto įvykių metu (vyrų – 12,5/100 000 gyv., moterų – 1,7/100 000 gyv.), paskendo (vyrų – 12,5/100 000 gyv., moterų nebuvo nei vieno atvejo), mirė apsinuodiję alkoholiu (vyrų – 4,2/100 000 gyv., moterų – 1,7/100 000 gyv.) ar sušalo (vyrų – 4,2/100 000 gyv., moterų – 1,7/100 000 gyv.) (žr. 2.1.20 pav.).



2.1.20 pav. Išorinių mirties priežasčių struktūra Šiaulių miesto savivaldybėje, lyginant pagal lytį 2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Mirtingumą bei jo pokyčius atspindi **vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (VGT)**. Šis rodiklis parodo kiek vidutiniškai metų gyvens kiekvienas gimęs arba sulaukęs tam tikro amžiaus žmogus, jeigu visą būsimos tiriamos kartos gyvenimą mirtingumo lygis kiekvienoje gyventojų amžiaus grupėje liks nepakitęs.

Šis rodiklis šalyje kito netolygiai: 1995–2000 m. didėjo, 2001–2007 m. šiek tiek sumažėjo, 2008 m. stabilizavosi ir siekė 71,9 metų. 2009 m. pakilo iki 73,1 metų, 2010 m. – 73,4 metų, o 2011 m. – 73,7 metų. Moterų VGT yra ilgesnė 11,1 metų, lyginant su vyrų VGT.

Šiaulių apskrityje abiejų lyčių vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė yra 73,5 metų. Šiaulių apskrityje gyvenančių moterų VGT (79,4 metų) yra ilgesnė už šalies moterų VGT (79,1 metų), o vyrų VGT (67,6 metų) yra trumpesnė už šalies vyrų VGT (68,1 metai) (žr. 1 lentelę).

1 lentelė.

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė lyginant pagal apskritis ir lytį 2011 m. (metais)

Apskritis	Abi lytys	Vyrų	Moterų
Alytaus	73,75	68,07	80,10
Kauno	74,57	68,91	79,80
Klaipėdos	73,92	68,65	79,23
Marijampolės	73,89	68,32	79,76
Panevėžio	73,77	67,73	79,81
Šiaulių	73,48	67,60	79,36
Tauragės	72,16	66,62	78,28
Telšių	73,49	67,76	79,47
Utenos	72,63	66,80	79,13
Vilniaus	74,24	68,64	79,73
Lietuvos Respublika	73,65	68,05	79,14

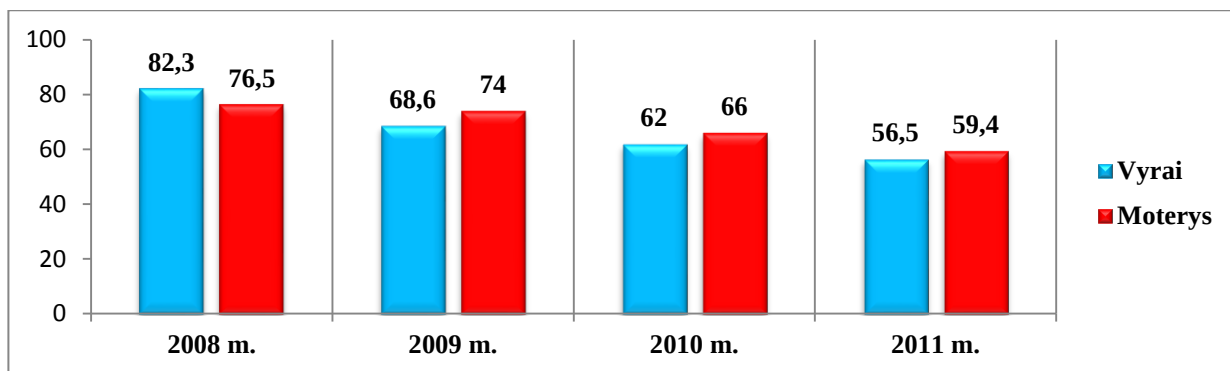
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2.2. Gyventojų užimtumas

Lietuvos statistikos departamentas, siekdamas įvertinti gyventojų užimtumą, atlieka gyventojų užimtumo tyrimus. Apklausiami 15 m. ir vyresni gyventojai, kurie tiriamąją savaitę ne trumpiau kaip valandą yra dirbę bet kokią darbą, už kurį gavo darbo užmokestį ar iš kurio turėjo pelno, taip pat gyventojai, kurie tiriamąją savaitę sirgo, atostogavo, nedirbo dėl prastovų, augino vaikus iki 3 metų, tai yra nebuvo nutraukę oficialių ryšių su darboviete.

Gyventojų užimtumo tyrimo duomenimis, 2010 m. Lietuvoje dirbo 1343,7 tūkst. gyventojų, Šiaulių apskrityje – 127,9 tūkst., Šiaulių mieste - 55,9 tūkst. 2011 m. užimtųjų skaičius šalyje siekė 1 256,5 tūkst. gyventojų, apskrityje – 115,9 tūkst., mieste - 50,6 tūkst.

Šiaulių apskrityje nuo 2008 m. gyventojų užimtumo lygis mažėjo. Nuo 2009 m. vyrų užimtumo lygis smuko ir buvo mažesnis už moterų užimtumo lygį. 2009 m. vyrų užimtumo lygis siekė 68,6 tūkst., moterų – 74 tūkst. 2010 m. moterų užimtumo lygis buvo 66 tūkst., vyrų – 62 tūkst. 2011 m. vyrų užimtumo lygis sumažėjo iki 56,5 tūkst., moterų iki 59,4 tūkst. (žr. 2.2.1 pav.).

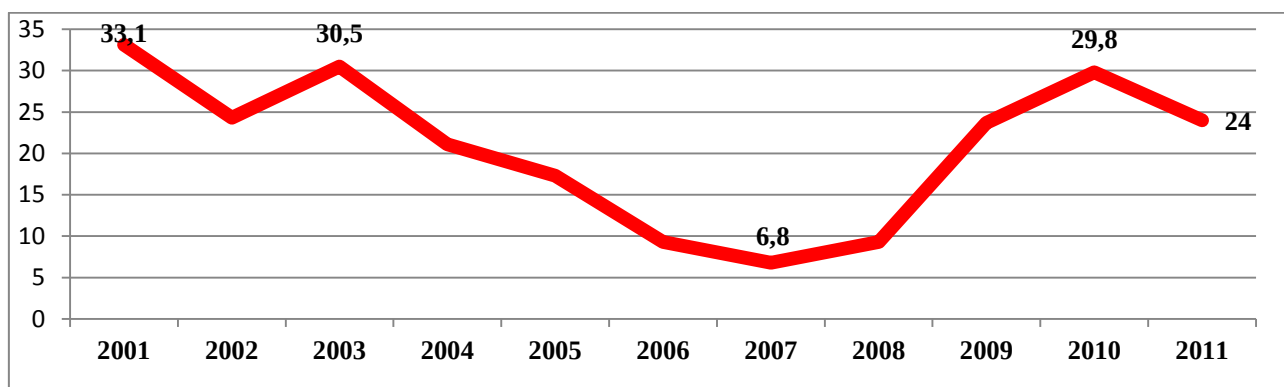


2.2.1 pav. Vyrų ir moterų užimtumo lygio dinamika Šiaulių apskrityje 2008-2011 m. (tūkst.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Darbo jėgos aktyvumo lygis Šiaulių apskrityje 2010 m. buvo 67,5 proc., šalyje – 70,5 proc. Aktyvumo lygis 2011 m. tiek apskrityje, tiek šalyje augo (Lietuvoje siekė 71,4 proc., Šiaulių apskrityje – 69 proc.). Daugiausia Šiaulių apskrities gyventojų 2011 m. dirbo paslaugų srityje (71,4 tūkst.), pramonėje (20,4 tūkst.) ir žemės ūkyje (18,3 tūkst.).

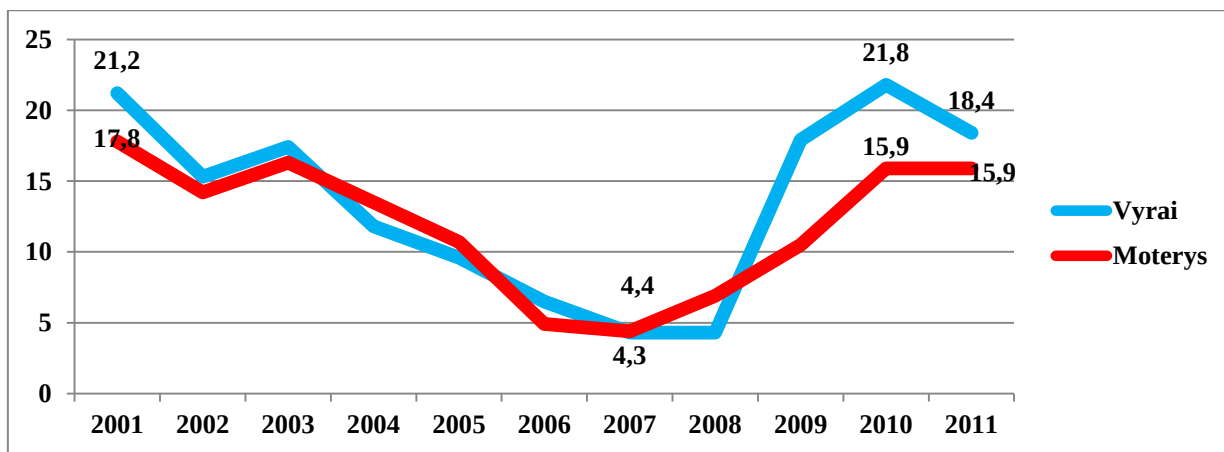
Šiaulių apskrityje 2010 m. bedarbių buvo 29,8 tūkst., 2011 m. bedarbių skaičius sumažėjo iki 24 tūkst. Didžiausias bedarbių skaičius buvo 2001 m. - 33,1 tūkst., mažiausias skaičius užfiksuotas 2007 m. – 6,8 tūkst. (žr. 2.2.2 pav.). Lietuvoje 2010 m. bedarbių skaičius buvo 291,1 tūkst., 2011 m. jų skaičius sumažėjo iki 226,1 tūkst.



2.2.2 pav. Bedarbių skaičius Šiaulių apskrityje 2001-2011 m. (tūkst.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

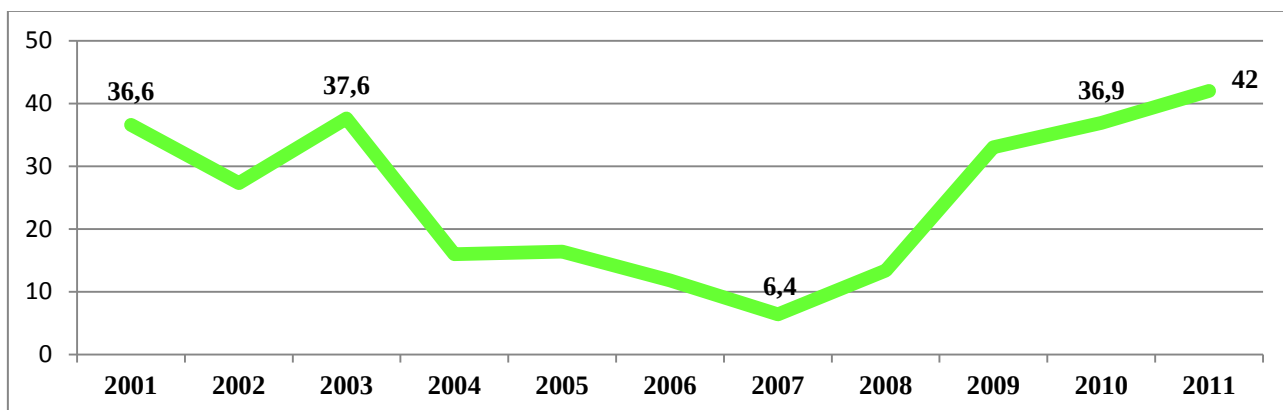
Šiaulių apskrityje nuo 2001 m. mažiausias vyrų ir moterų nedarbo lygis buvo 2007 m. (vyrų siekė 4,3 proc., moterų - 4,4 proc.). Prasidėjus ekonominiam sunkmečiui, vyrų nedarbo lygis ženkliai išaugo ir buvo didesnis už moterų nedarbo lygį. Moterų nedarbo lygis 2010 m. buvo 15,9 proc., o vyrų – 21,8 proc. 2011 m. vyrų nedarbo lygis sumažėjo ir siekė 18,4 proc., moterų išliko nepakitęs – 15,9 proc. (žr. 2.2.3 pav.).



2.2.3 pav. Vyrų ir moterų nedarbo lygis Šiaulių apskrityje 2001-2011 m. (proc.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Šiaulių apskrityje per pastaruosius keturis metus ypač išaugo jaunų žmonių nedarbas. Nuo 2008 m. šis rodiklis sparčiai didėjo ir 2010 m. siekė 36,9 proc., o 2011 m. išaugo iki 42 proc. (žr. 2.2.4 pav.). Mažiausias 15–24 m. amžiaus žmonių nedarbo lygis Šiaulių apskrityje buvo 2007 m. – 6,4 proc. Šalyje jaunų žmonių nedarbas 2010 m. siekė 35,1 proc., 2011 m. sumažėjo iki 32,2 proc.



2.2.4 pav. Jaunų žmonių (15–24 m.) nedarbo lygis Šiaulių apskrityje 2001-2011 m. (proc.)

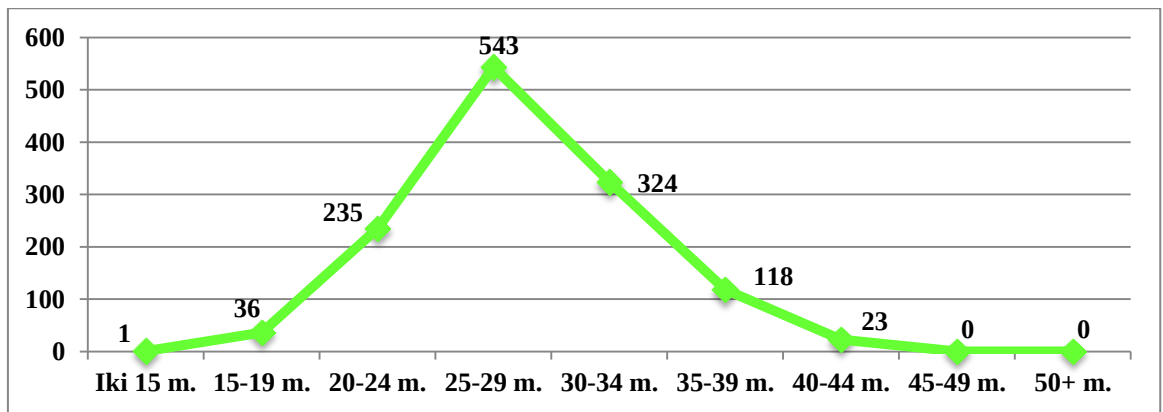
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2.3. Motinos ir vaiko sveikata

Lietuvoje nėščiųjų, gimdyvių ir naujagimių sveikata – prioritetinė sveikatos priežiūros sritis. Būsimų kartų sveikata priklauso nuo šiandienos motinų bei vaikų sveikatos būklės.

Daugiau nei pusę (54,8 proc.) Šiaulių miesto gyventojų sudaro moterys, iš kurių 50,5 proc. yra vaisingo amžiaus (15-49 m.)

Šiaulių mieste 2010 m. (560 gimdymai) ir 2011 m. (543 gimdymai) daugiausia gimdė 25-29 m. amžiaus moterys (žr. 2.3.1 pav.).



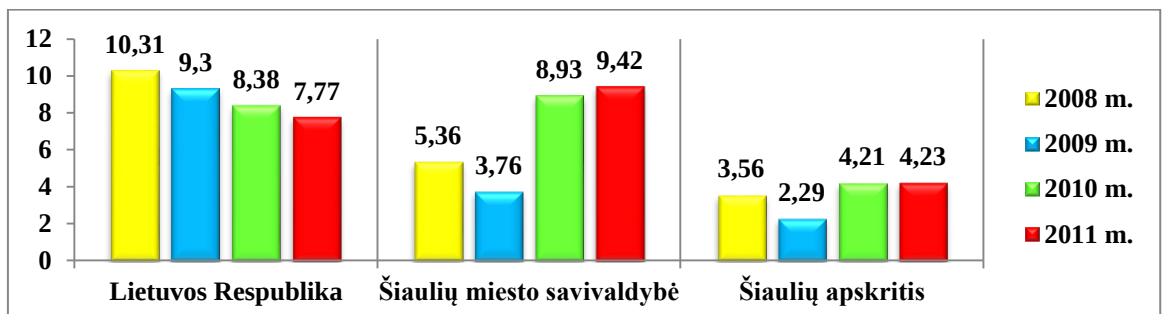
2.3.1 pav. Gimusiųjų skaičius pagal moters amžių Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvoje aborto problema nėra plačiai ir nuodugniai ištirta. Moters sprendimą pasirinkti abortą dažnai lemia ne tiek išoriniai, kiek vidiniai veiksniai: iš anksto susiformuota neigiama nuostata nėštumo atžvilgiu. Nepageidaujamas nėštumas yra tam tikra krizė moteriai ir ji gali būti nepajėgi priimti sau palankių sprendimų ir lengviau pasiduoda artimųjų spaudimui.

Abortai, kurie dažnai sutrikdo kitų nėštumų ir gimdymų fiziologinę eigą, žaloja fizinę moters sveikatą, yra per daug išplitęs šalyje reiškinys. Nors bendras abortų skaičius kasmet mažėja, tačiau jaunų moterų nėštumo nutraukimų skaičiai ir toliau kelia susirūpinimą. Šiaulių mieste 2011 m. užregistruotas 571 abortas, iš kurių: 232 savaiminiai persileidimai, 298 dirbtiniai abortai, 41 negimdinis nėštumas.

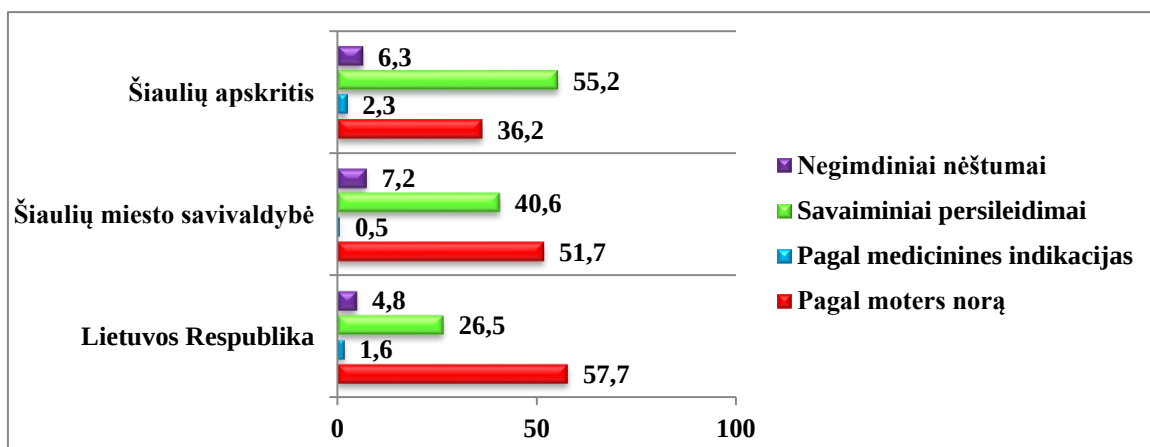
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, pastaraisiais metais dirbtinių abortų skaičius šalyje mažėjo. Šiaulių mieste ir apskrityje rodiklis 2009 m. sumažėjęs, 2010 m. išaugo du kartus. Šiaulių mieste dirbtinių abortų skaičius siekė 8,93/1 000 vaisingo amžiaus moterų, apskrityje - 4,21/1 000 vaisingo amžiaus moterų. 2011 m. mieste rodiklis (9,42/1 000 vaisingo amžiaus moterų) padidėjo ir buvo didesnis už šalies (7,77/1 000 vaisingo amžiaus moterų) ir apskrities rodiklį (4,23/1 000 vaisingo amžiaus moterų) (žr. 2.3.2 pav.).



2.3.2 pav. Dirbtinių abortų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (1 000 vaisingo amžiaus moterų)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2011 m. Lietuvoje (57,7 proc.) ir Šiaulių mieste (51,7 proc.) daugiau nei pusė abortų buvo atlikta moterims prašant. Savaiminiai persileidimai mieste sudarė 40,6 proc., šalyje – 26,5 proc. Šiaulių apskrities abortų struktūroje pagal jų tipus pirmoje vietoje buvo savaiminiai persileidimai (55,2 proc.), antroje vietoje – pagal moters norą (36,2 proc.) (žr. 2.3.3 pav.).



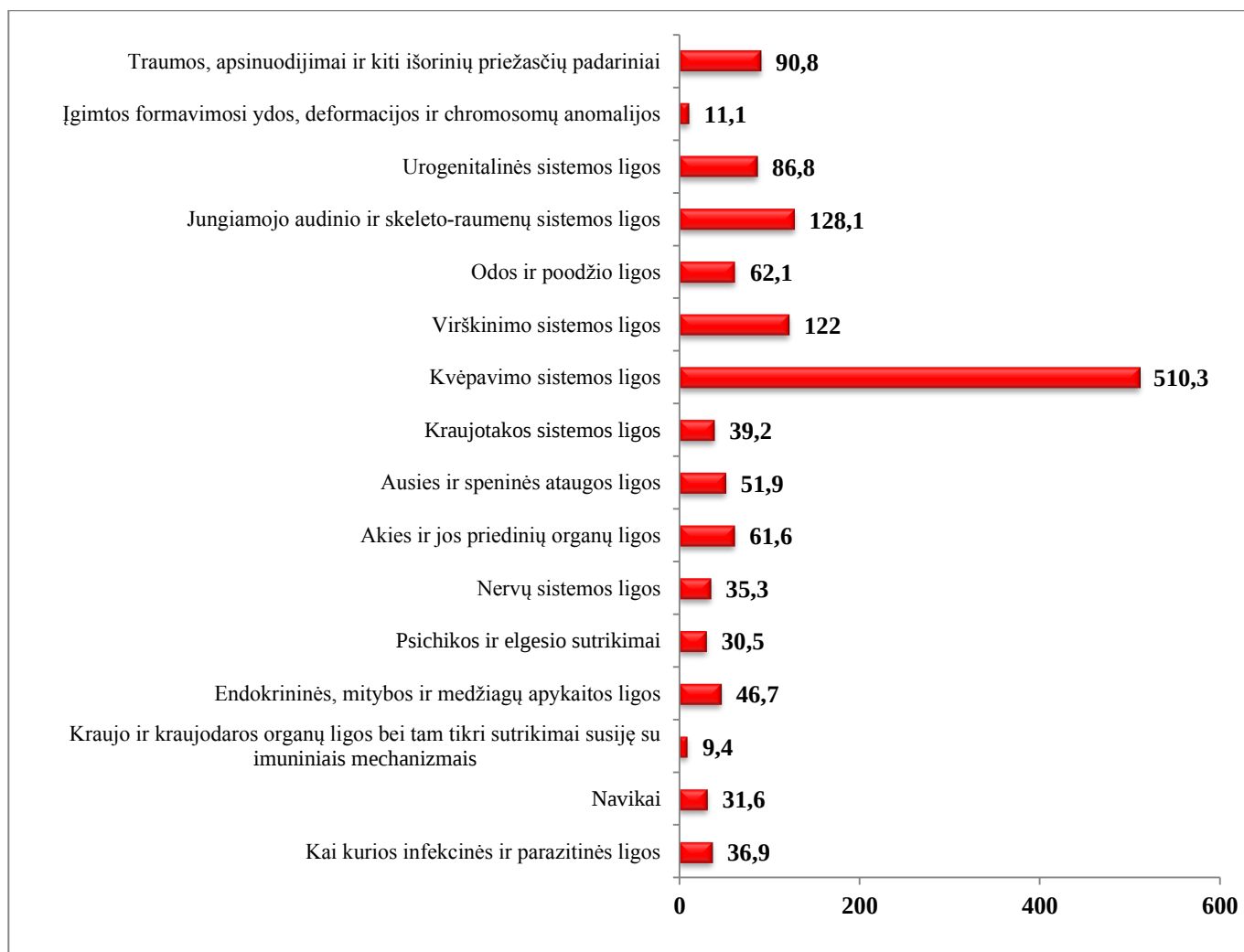
2.3.3 pav. Abortai pagal rūšis Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

III. SVARBIAUSI SVEIKATOS BŪKLĖS RODIKLIAI

Gyventojų sergamumas – vienas svarbiausių sveikatos statistikos rodiklių. Tai naujai nustatytų ligų atvejų skaičius per tam tikrą laikotarpį tarp tam tikros teritorijos gyventojų. Skirtingai nuo mirtingumo, kuris yra vienkartinis reiškinys, sergamumas pasikartoja ir dažniausiai trunka ilgai. Mirtingumas neatspindi paplitimo tų ligų, kurios retai baigiasi mirtimi, bet dažnai riboja žmonių darbingumą, sukeldamos didelius socialinius-ekonominius nuostolius. Todėl duomenys apie sergamumą tam tikromis ligomis yra labai svarbūs, vertinant gyventojų sveikatą, nustatant prioritетines sveikatos problemas. Nuolat analizuojami sergamumo duomenys leidžia prognozuoti pokyčius, skatina visuomenės sveikatos mokslo plėtotę.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 55 525 Šiaulių miesto gyventojai 2011 m. sirgo kvėpavimo sistemos ligomis, tai sudarė 510,3/1 000 gyv. Antroje vietoje pagal sergamumą yra jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos (128,1/1 000 gyv.), trečioje vietoje - virškinimo sistemos ligos (122/1 000 gyv.) (žr. 3.1 pav.).

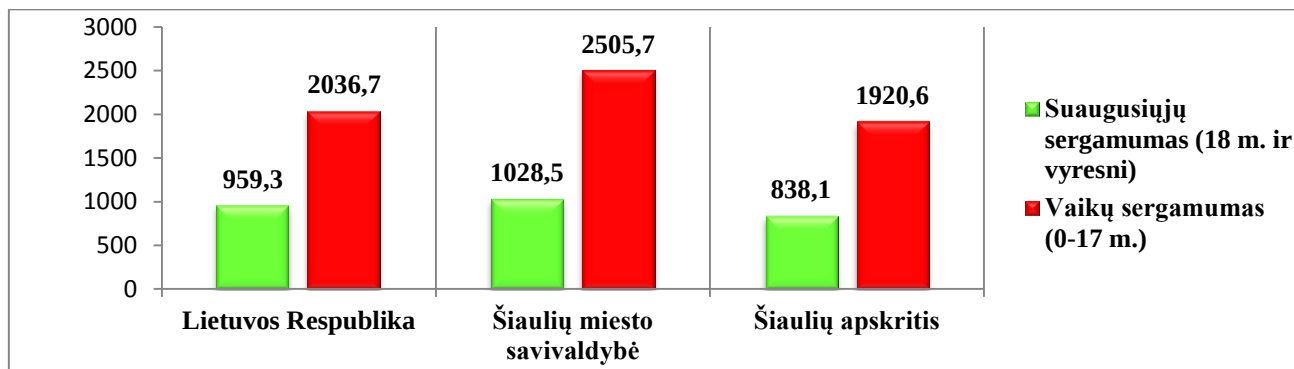


3.1 pav. Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų sergamumas 2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

3.1. Vaikų sveikata

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2011 m. Šiaulių mieste ir apskrityje bei visoje šalyje vaikų sergamumas buvo didesnis nei suaugusiųjų: Šiaulių mieste 1 000 vaikų teko 2505,7 naujai registruoti susirgimo atvejai, o suaugusiųjų – 1028,5/1 000 suaugusiųjų (žr. 3.1.1 pav.).

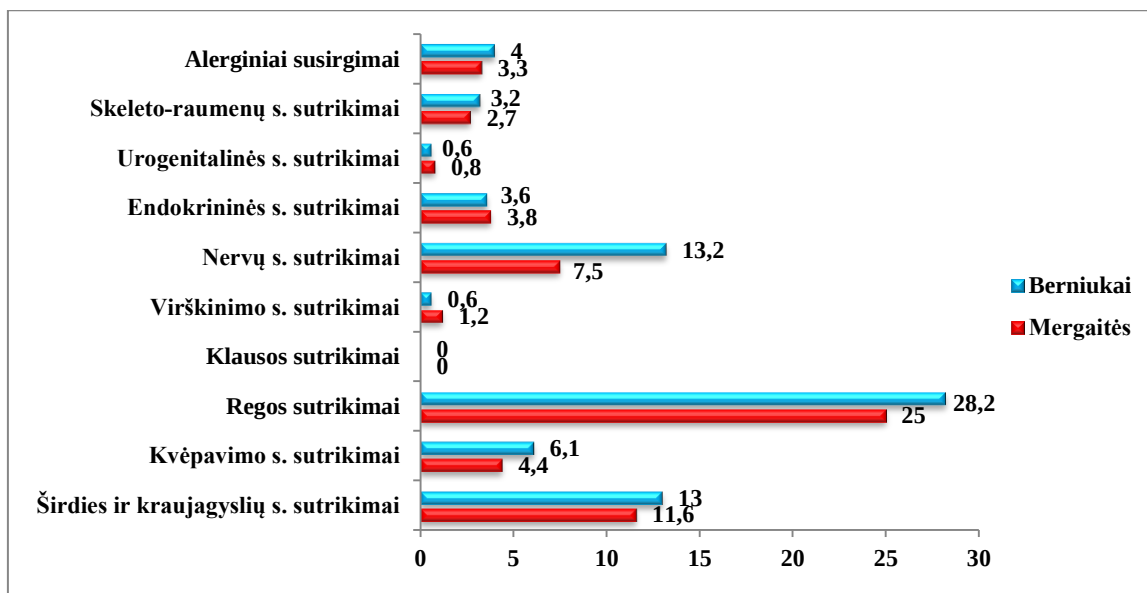


3.1.1 pav. Suaugusiųjų ir vaikų sergamumas Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (naujai užregistruoti susirgimai ambulatorinę pagalbą teikiančiose įstaigose 1 000 vaikų ir 1 000 suaugusiųjų)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ kiekvienais metais iki rugsėjo 15 d. mokiniai turi pateikti sveikatos pažymėjimą. Taip pat vaiko sveikatos pažymėjimas turi būti pateiktas, priimant vaiką į ikimokyklinę įstaigą ir vėliau kiekvienais metais.

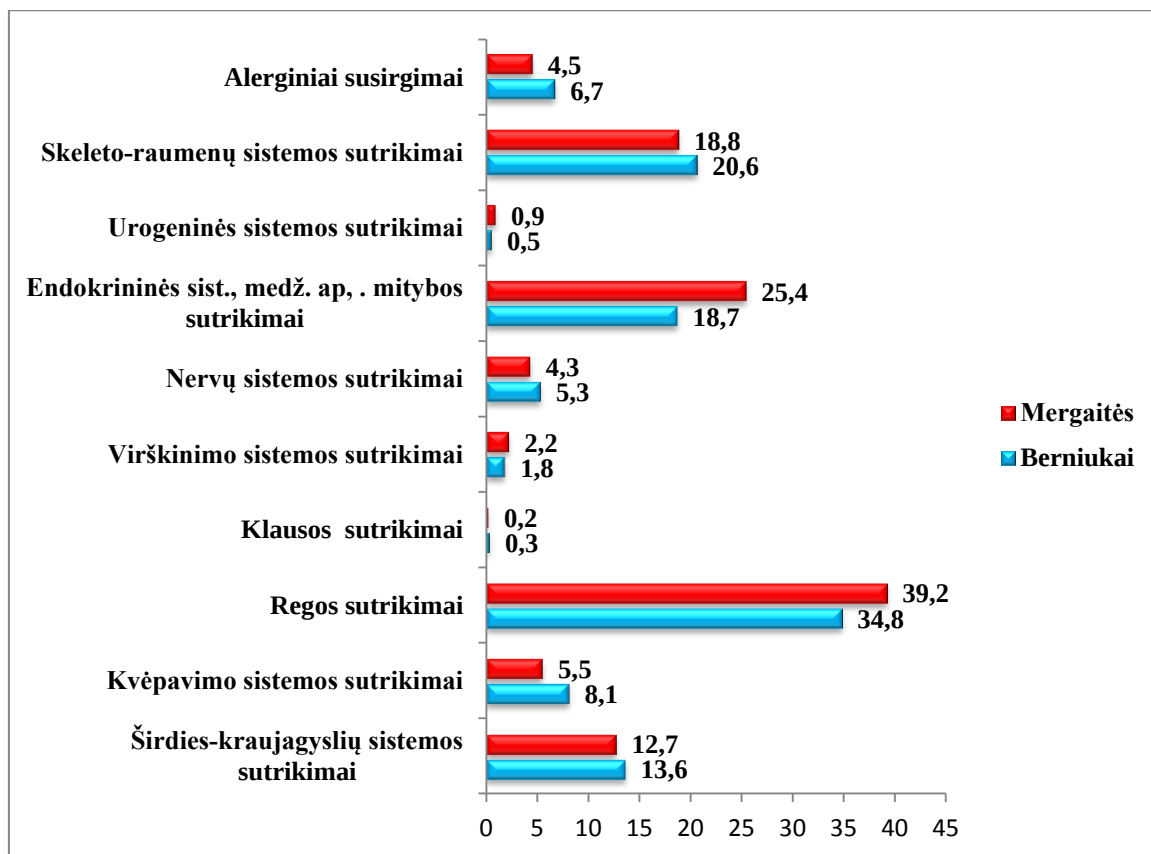
Šiaulių miesto ikimokyklinės įstaigas lanko 4 323 vaikai: 2 171 berniukai ir 2 152 mergaitės. Profilaktiškai patikrinus sveikatą, vaikams buvo nustatyti 2 868 sutrikimai. Daugiausia 2012 m. ikimokyklinukams buvo nustatyta regos (25 proc. mergaičių ir 28,2 proc. berniukų), širdies ir kraujagyslių sistemos (13 proc. berniukų ir 11,6 proc. mergaičių), nervų sistemos (13,2 proc. berniukų ir 7,5 proc. mergaičių) ir kvėpavimo sistemos (6,1 proc. berniukų ir 4,4 proc. mergaičių) sutrikimų (žr. 3.1.2 pav.).



3.1.2 Profilaktiškai pasitikrinusių ikimokyklinę įstaigą lankančių vaikų sveikata 2012 m. (proc.)

Šaltinis: Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

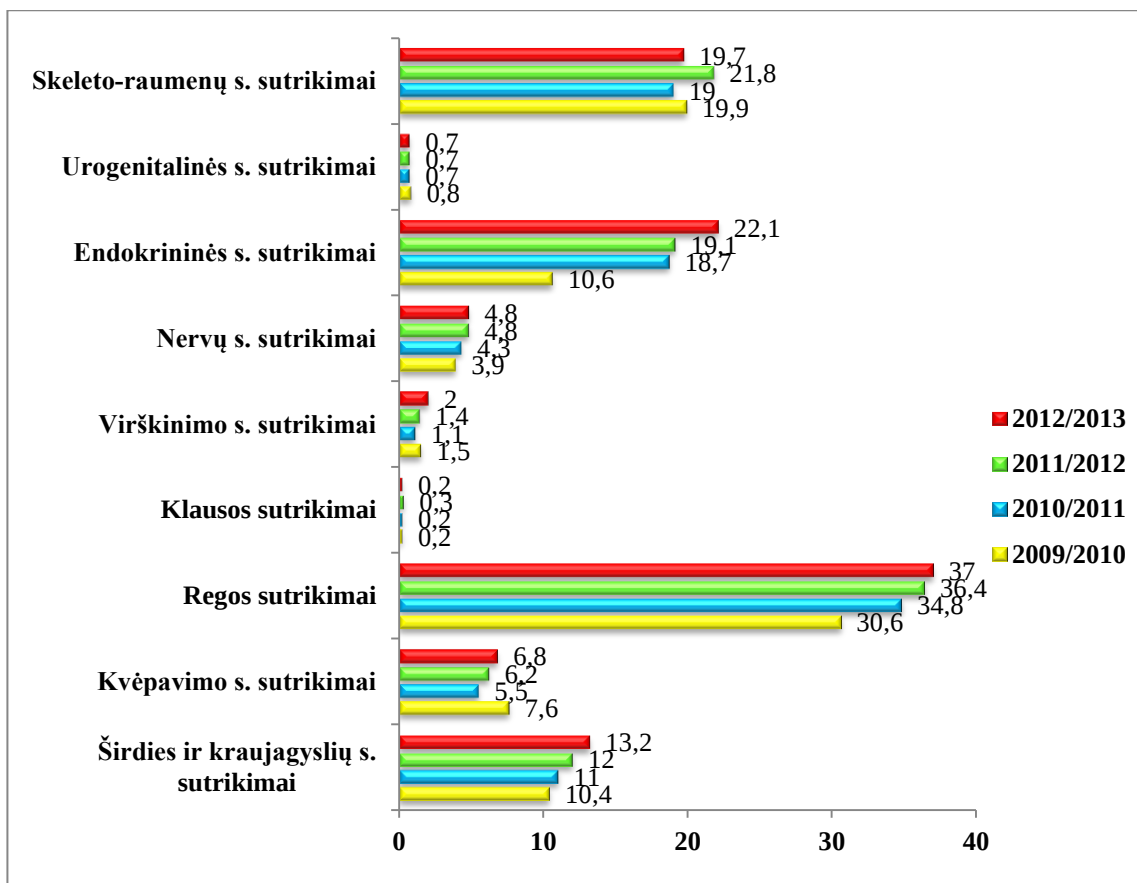
Pagal mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistų pateiktus duomenis, Šiaulių miesto mokiniams daugiausia nustatyti regėjimo sutrikimai. Šie sutrikimai nustatyti 37 proc. pasitikrinusių sveikatą vaikų: daugiau mergaitėms (39,2 proc.) nei berniukams (34,8 proc.). Taip pat daugiau mergaičių serga endokrininės sistemos ligomis (25,4 proc.). Iš viso endokrininės sistemos ligomis sirgo 22,1 proc. vaikų (2 927). Iš jų: 994 nustatytas antsvoris, 668 sumažėjęs svoris, 836 struma ir 25 cukrinis diabetas. 13,2 proc. sirgo širdies ir kraujagyslių ligomis, tai yra 12,7 proc. mergaičių ir 13,6 proc. berniukų. 19,7 proc. vaikų nustatyti skeleto-raumenų sistemos sutrikimai: 20,6 proc. berniukų ir 18,8 proc. mergaičių. Daugiau nei pusę (57,1 proc.) skeleto-raumenų sistemos sutrikimų sudarė netaisyklinga laikysena, 21,8 proc. skoliozė ir 6,7 proc. plokščiapėdystė. Kvėpavimo sistemos ligomis sirgo 8,1 proc. berniukų ir 5,5 proc. mergaičių. 630 vaikų nustatyti nervų sistemos sutrikimai, tai sudaro 4,8 proc. visų pasitikrinusių sveikatą. Iš jų: 10,2 proc. sirgo epilepsija ir 4,8 proc. skundėsi galvos įtampos skausmais. Alerginiai susirgimai nustatyti 5,6 proc. mokinių, tai yra 6,7 proc. berniukų ir 4,5 proc. mergaičių (žr. 3.1.3 pav.).



3.1.3 pav. Profilaktiškai patikrinusių mokinių (1-12 klasė) sveikata 2012 m. (proc.)

Šaltinis: Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

Analizuojant keturių metų mokinių sveikatos sutrikimų dinamiką, matyti, kad profilaktinių patikrinimų metu išaiškinama vis daugiau regos sutrikimų, 2009/2010 m. m. šis sutrikimas buvo nustatytas 30,6 proc. vaikų, 2010/2011 m. m. jau 34,8 proc., o 2012/2013 m. m. – 37 proc. Taip pat labai išaugo sergamumas endokrininės sistemos sutrikimais, nuo 10,6 proc. iki 22,1 proc. (žr. 3.1.4 pav.).



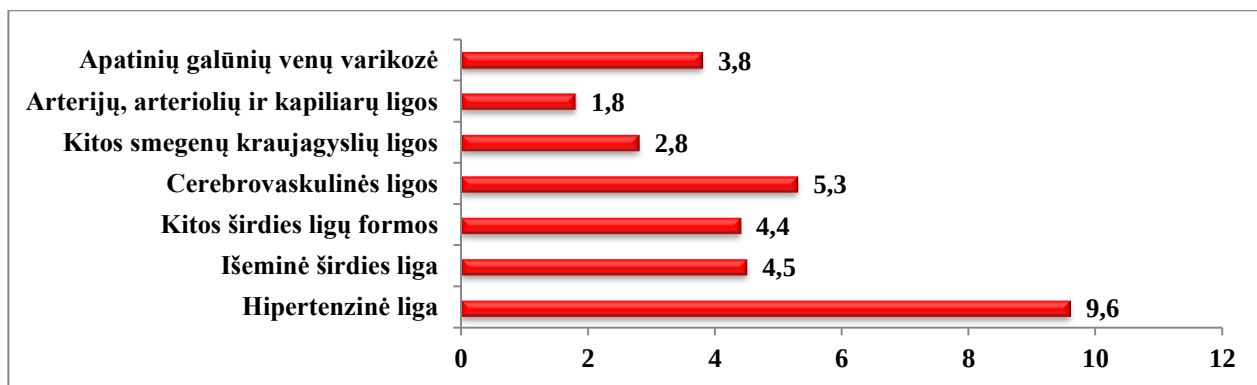
3.1.4 pav. Profilaktiškai pasitikrinusių mokinių sveikatos sutrikimų dinamika pagal mokslo metus (proc.)

Šaltinis: Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

3.2. Sergamumas širdies ir kraujagyslių ligomis

Širdies ir kraujagyslių ligos yra viena svarbiausių ne tik medicinos, bet ir socialinių problemų. Kraujotakos sistemos ligos nėra iš pagrindinių vyraujančių ligų Šiaulių mieste, tačiau mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų tiek Šiauliuose, tiek šalyje išlieka didžiausias ir sudaro apie pusę visų mirčių. Taip pat minėtos ligos šalyje sudaro vieną trečdalį invalidumo priežasčių bei nulemia 15-20 proc. apsilankymų sveikatos priežiūros įstaigose.

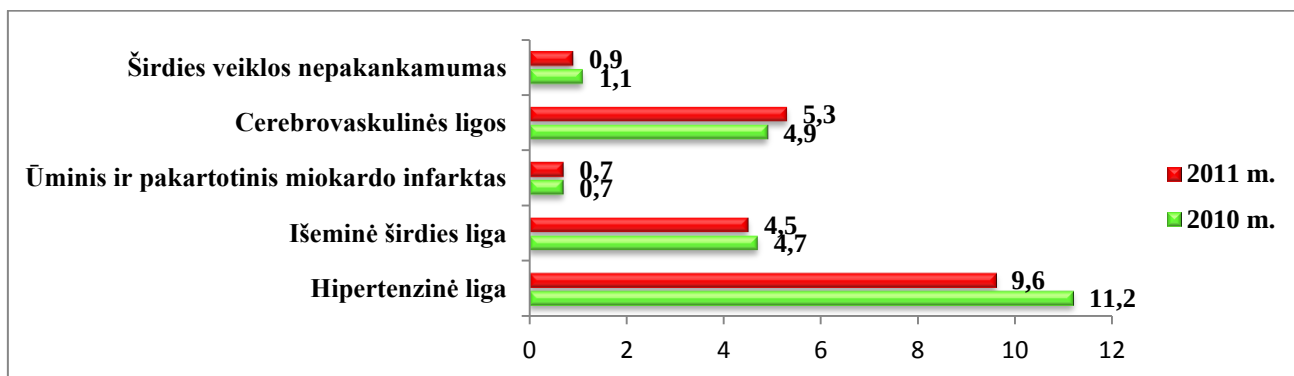
2011 m. Šiaulių mieste, ambulatorines paslaugas teikiančiose asmens priežiūros įstaigose, užregistruoti 4 260 nauji sergamumo kraujotakos sistemos ligomis atvejai, tai sudarė 39,2 atvejo 1 000 gyventojų. Kraujotakos sistemos ligomis sirgo 2 462 moterys ir 1 798 vyrai. Daugiausia jų sirgo hipertenzine liga (9,6/1 000 gyv.), 4,5 atvejo 1 000 gyv. teko išeminei (koronarinei) širdies ligai, kitoms širdies ligų formoms teko 4,4 atvejo 1 000 gyv., 5,3/1 000 gyv. sirgo cerebrovaskulinėmis ligomis, 2,8/1 000 gyv. – kitomis smegenų kraujagyslių ligomis, 1,8/1 000 gyv. – arterijų, arteriolių ir kapiliarų ligomis. 2011 m. 3,8/1 000 gyv. Šiaulių miesto gyventojai sirgo apatinių galūnių venų varikozė (žr. 3.2.1 pav.).



3.2.1 pav. Sergamumas kraujotakos sistemos ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

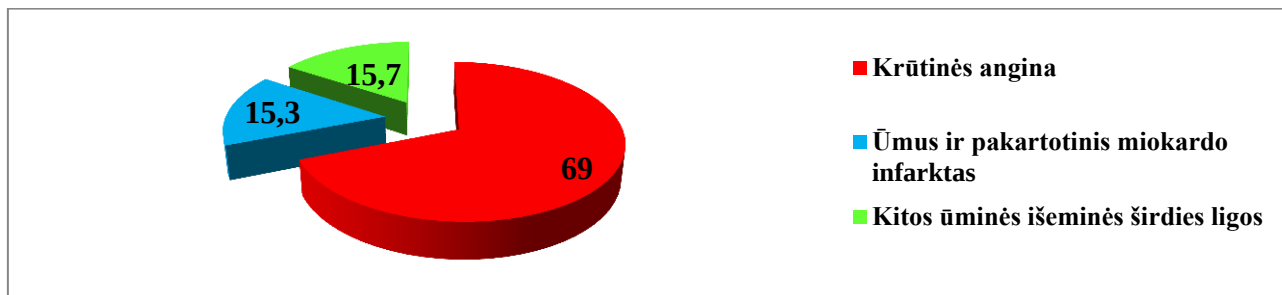
2010 m. hipertenzine liga sirgo 1 226 (11,2 atvejo 1000 gyv.) Šiaulių miesto gyventojai, tai yra 183 gyventojais daugiau nei 2011 m. Nežymiai 2011 m. sumažėjo sergamumas išemine širdies liga, ūminiu ir pakartotiniu miokardo infarktu bei širdies veiklos nepakankamumu. Cerebrovaskulinėmis ligomis 2011 m. sirgo 40 žmogumi daugiau nei 2010 m. (žr. 3.2.2 pav.).



3.2.2 pav. Sergamumas kraujotakos sistemos ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2010-2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

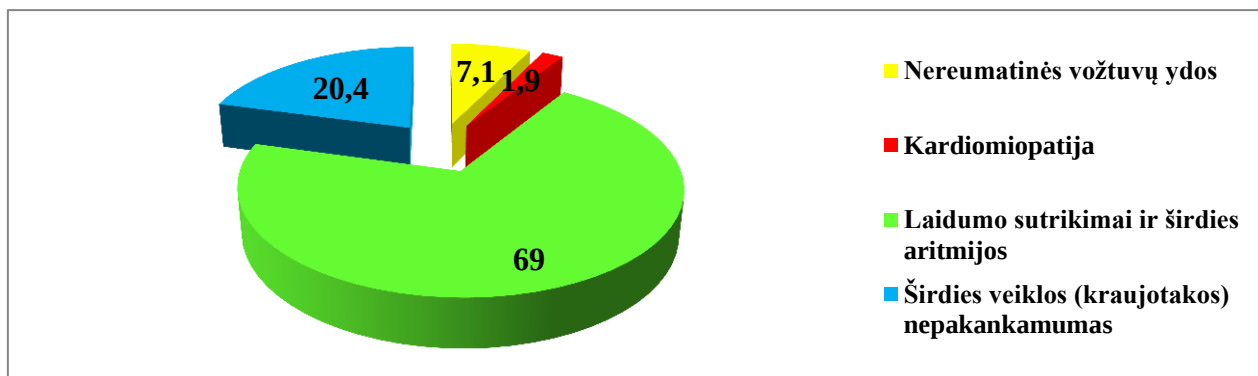
Išemine širdies liga sirgo 490 Šiaulių miesto gyventojų. Krūtinės angina (stenokardija) sudarė 69 proc., ūminis ir pakartotinis miokardo infarktas - 15,3 proc., kitos ūminės išeminės (koronarinės) širdies ligų formos - 15,7 proc. sergamumo išemine širdies liga (žr. 3.2.3 pav.).



3.2.3 pav. Sergamumas išeminėmis širdies ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

480 gyventojų buvo nustatytos kitos širdies ligų formos. Iš jų: 69 proc. sirgo laidumo sutrikimais ir širdies aritmijomis (331 abs. sk.), 20,4 proc. (98 abs. sk.) sirgo širdies veiklos nepakankamumu, 7,1 proc. nustatyta nereumatinės vožtuvų ydos ir 1,9 proc. - kardiomiopatija (žr. 3.2.4 pav.).

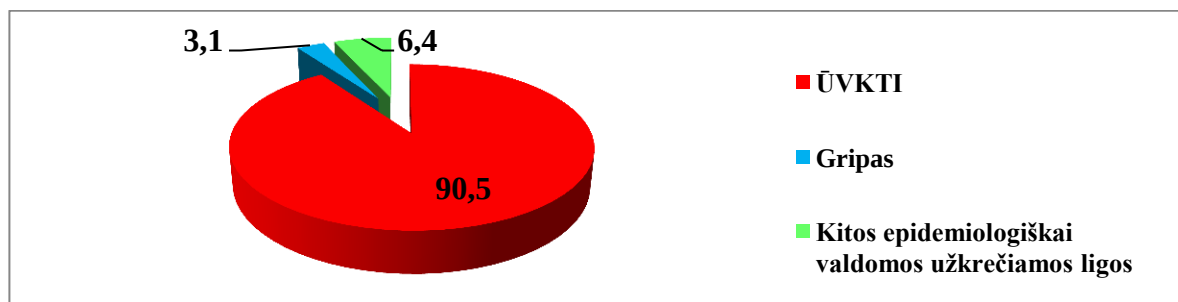


3.2.4 pav. Sergamumas kitomis širdies ligų formomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

3.3. Sergamumas užkrečiamomis ligomis

Lietuvoje užkrečiamomis ligomis kasmet serga apie 0,5 milijono žmonių. Šiauliuose 2011 m. įregistruoti 32 669 Šiaulių miesto gyventojai (4 312 gyventojų daugiau nei 2010 m.), užsikrėtę ir susirgę ūmiomis užkrečiamomis ligomis, tai sudaro 27 proc. Šiaulių miesto gyventojų. Kaip ir kasmet, didžiąją dalį (93,6 proc.) visų susirgimų sudaro ūmios viršutinių kvėpavimo takų infekcijos (ŪVKTI) (29 575 atv.) ir gripas (999 atv.). Kitų epidemiologiškai valdomų infekcijų užregistruota 6,4 proc. (2 095 atv.), tai yra 37,9 proc. daugiau nei 2010 m. (žr. 3.3.1 pav.).

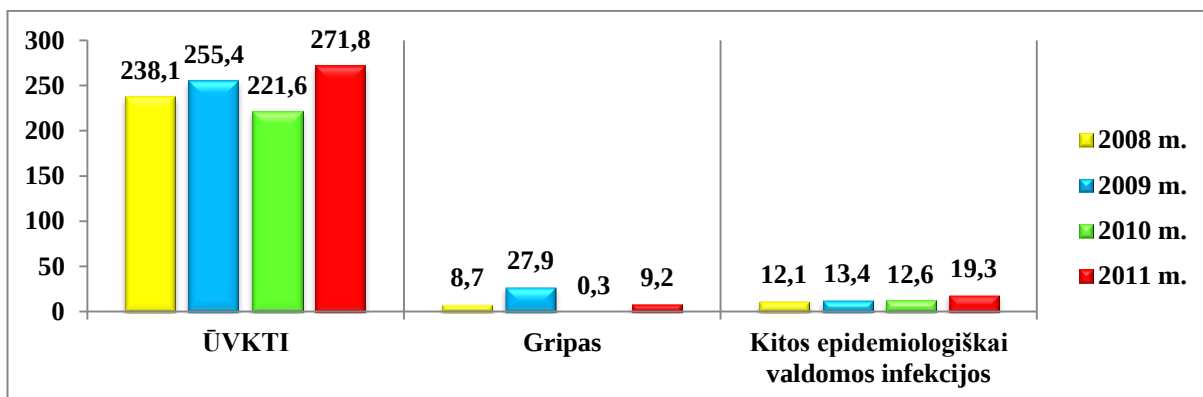


3.3.1 pav. Sergamumas ūmiomis užkrečiamomis ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

Palyginus su 2010 m., bendras užregistruotų užkrečiamųjų ligų atvejų skaičius 2011 m. yra didesnis 990 atvejais, taip pat didesnis sergamumas kitomis epidemiologiškai valdomomis užkrečiamomis ligomis. Sergamumas gripu 2011 m. padidėjo daugiau nei trisdešimt kartų (žr. 3.3.2 pav.). 2011 m. Šiaulių mieste įvairiomis užkrečiamomis ligomis sirgo 24 076 0-17 metų amžiaus

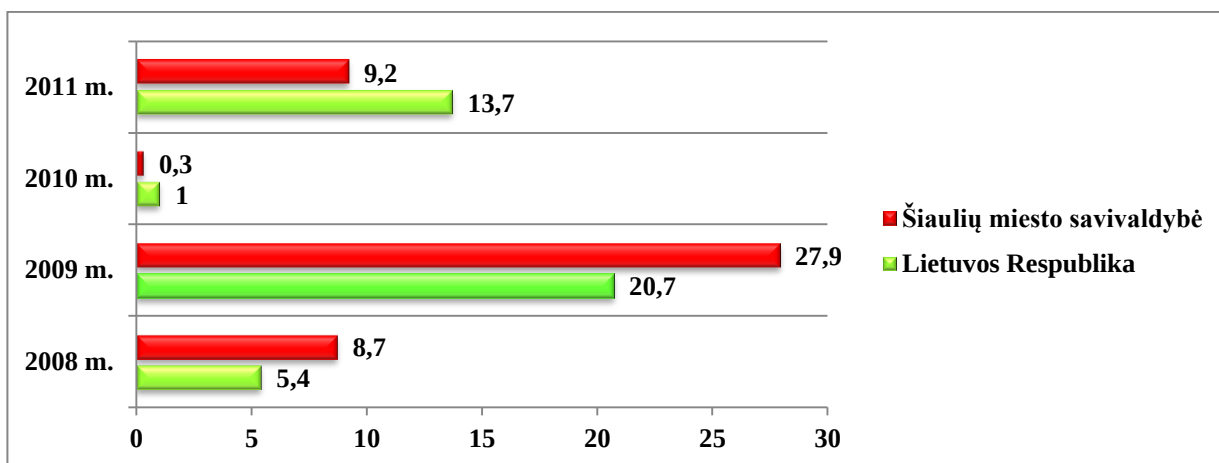
vaikai. Šis skaičius sudaro 73,7 proc. bendros sergamumo užkrečiamomis ligomis struktūros. Tai įtakoja epidemiologiniai dėsningumai, ligų plitimo savitumai, kai kurios ligos epidemiologiškai būdingos vaikiškam amžiui.



3.3.2 pav. Sergamumas ūmiomis užkrečiamomis ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

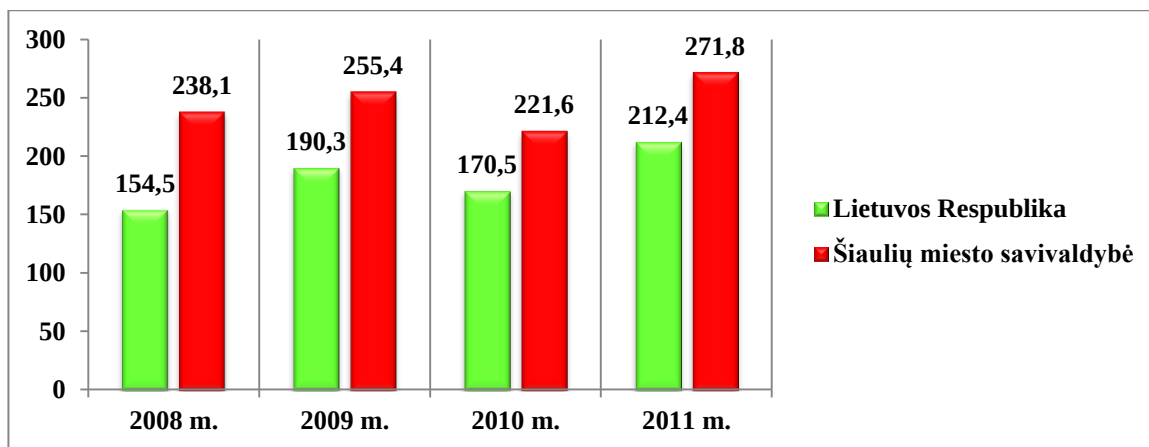
Gripas – tai ūminė kvėpavimo takų infekcija, plintanti oro lašeliniu būdu. Skirtingai nuo kitų kvėpavimo takų infekcijų, gripas sukelia ūmią ligą ir yra pavojingas dėl sukeliamų komplikacijų. Tai viena dažniausiai epidemijomis pasireiškiančių ligų. Kasmet gripu susergera 5-10 proc. gyventojų. Lietuvoje sergamumo gripu padidėjimas stebimas rudens – žiemos sezonu. 2011 m. šalyje buvo užregistruoti 41 596 asmenys, kurie sirgo gripu, tai sudaro 13,7 atvejų 1 000 gyv., o Šiaulių mieste gripu sirgo 999 asmenys (9,2/1 000 gyv.) (žr. 3.3.3 pav.).



3.3.3 pav. Gripo atvejų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

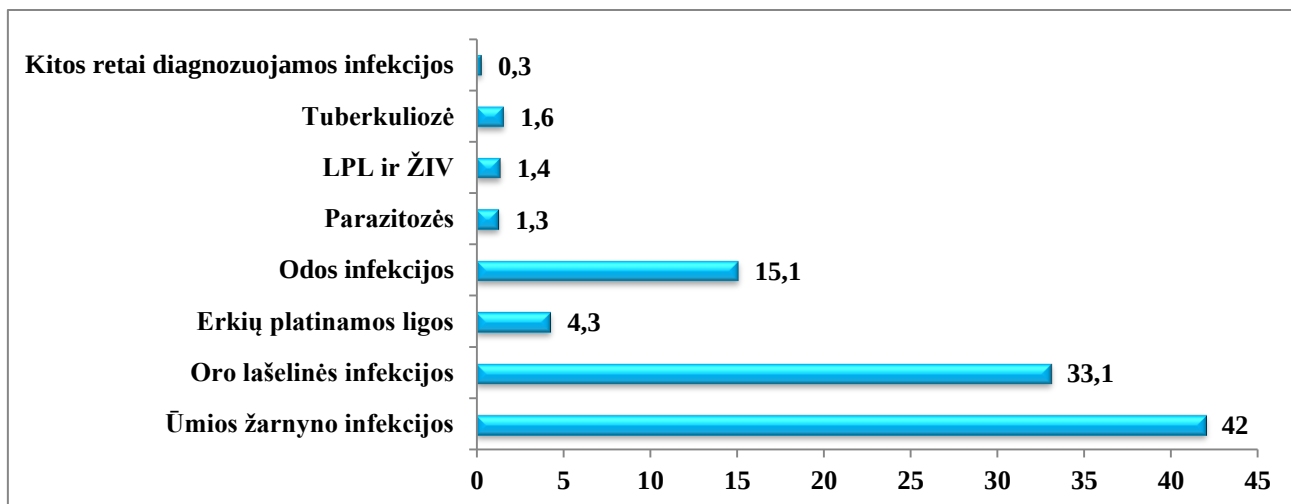
2011 m. Šiaulių mieste buvo 29 575 (271,8/1 000 gyv.) susirgimų ŪVKTI, šalyje užregistruota 212,4 atvejai 1 000 gyv. (žr. 3.3.4 pav.). Šiaulių mieste (22 289) ir šalyje (470 161) daugiausia sirgo 0-17 metų vaikai.



3.3.4 pav. ŪVKTI atvejų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

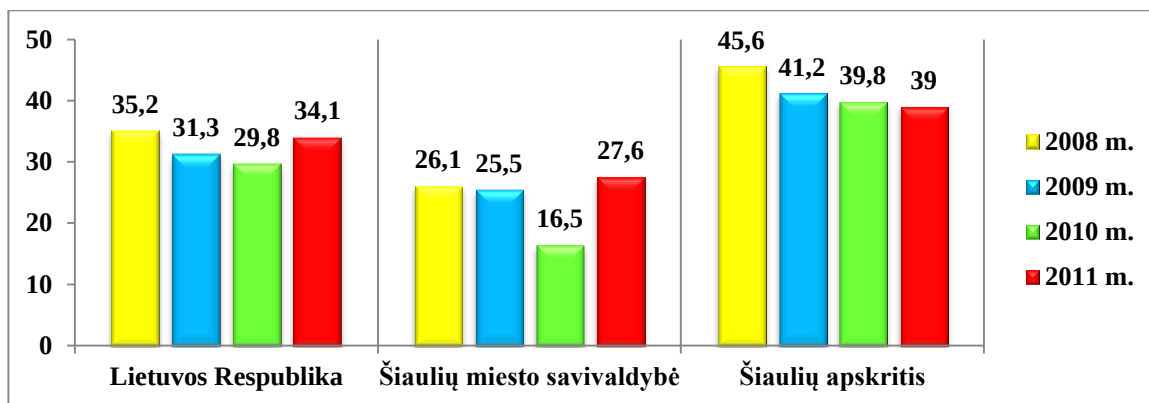
Epidemiologiškai valdomos užkrečiamos ligos, išskyrus gripą ir ŪVKTI, bendroje sergamumo struktūroje sudaro apie 6,4 proc. visų užkrečiamųjų ligų. Minėtų užkrečiamųjų ligų struktūroje dominuoja ūmios žarnyno infekcijos, kurios sudaro 42 proc. visos užkrečiamųjų ligų struktūros, oro lašelinės infekcijos – 33,1 proc., erkių platinamos ligos – 4,3 proc., odos infekcijos – 15,1 proc., parazitozės – 1,3 proc., LPL (lytiškai plintančios ligos) ir ŽIV (žmogaus imunodeficito virusas) – 1,4 proc., tuberkuliozė – 1,6 proc. ir kitos, retai diagnozuojamos infekcijos – 0,3 proc. (žr. 3.3.5 pav.).



3.3.5 pav. Sergamumas epidemiologiškai valdomomis užkrečiamomis ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (proc.) (išskyrus gripą ir ŪVKTI)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

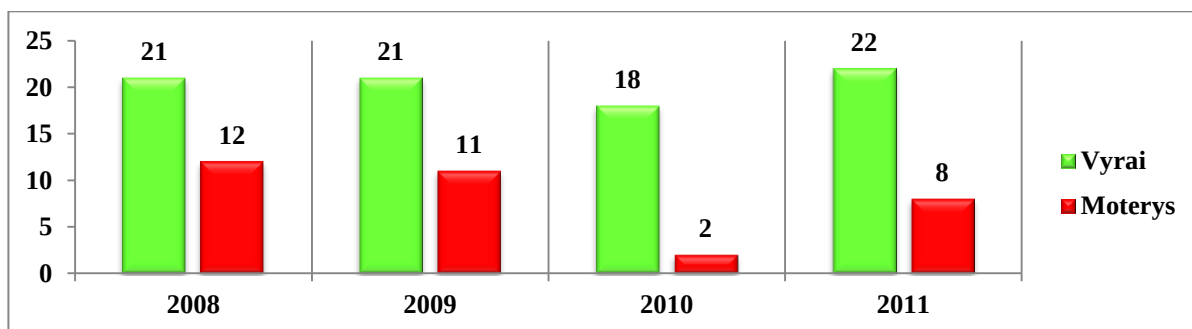
Tuberkuliozė (TB) - labiausiai išplitusi visame pasaulyje užkrečiamoji liga. Jos plitimui svarbiausią reikšmę turi medicininiai, socialiniai ir ekonominiai faktoriai. 2011 m. Šiauliuose tuberkuliozės sergamumo dinamika didėja, tačiau neviršija šalies vidutinio sergamumo rodiklio. Šiaulių mieste užregistruota 30 naujų plaučių tuberkuliozės atvejų, 10 atvejų daugiau nei 2010 m. (žr. 3.3.6 pav.). Taip pat 2011 m. užregistruoti ir 3 ekstrapulmoninės tuberkuliozės atvejai.



3.3.6 pav. Sergamumo plaučių tuberkulioze dinamika Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

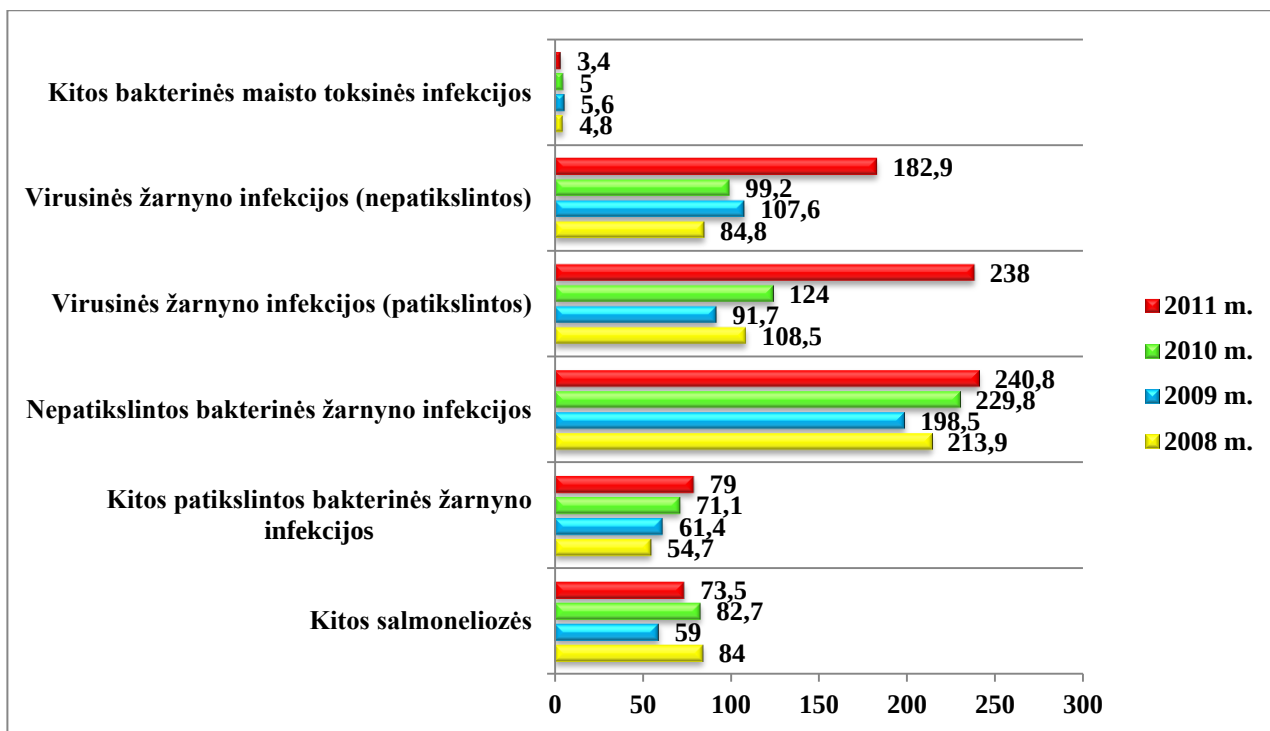
Plaučių tuberkuliozės sergamumo dinamika 2008-2011 m. rodo, kad plaučių tuberkulioze dažniau serga vyrai nei moterys. 2011 m. tuberkulioze sirgo 8 moterys ir 22 vyrai (žr. 3.3.7 pav.).



3.3.7 pav. Sergamumas plaučių tuberkulioze Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m., lyginant pagal lytį (abs. sk.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

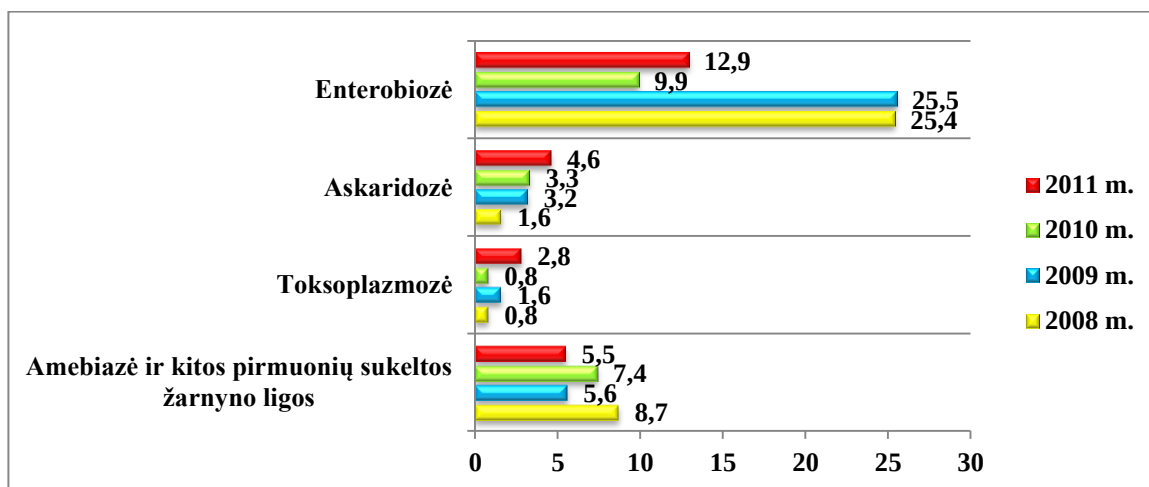
Ūmių žarnyno infekcijų struktūroje didėja virusinės etiologijos žarnyno infekcijų ir mažėja bakterinės etiologijos žarnyno infekcijų. Ūmių žarnyno infekcijų per 2011 m. užregistruota 890 atvejų, tai yra 20,3 proc. daugiau nei 2010 m. (740 atvejų). 2011 m. registruotas itin aukštas sergamumo rotovirusinė žarnyno infekcija rodiklis. Iš viso užregistruota 259 rotovirusinės žarnyno infekcijos atvejai (238/100 000 gyv.), tai yra 1,7 karto daugiau nei 2010 m. (124/100 000 gyv.). Didžioji dalis atvejų (apie 85 proc.) užregistruota sausio – gegužės mėn., likusiais mėnesiais registruoti pavieniai ligos atvejai. Ženkliai didesnis sergamumas registruotas ir nepatikslintos etiologijos virusinėmis žarnyno infekcijomis (padidėjo nuo 99,2 atvejo 100 000 gyv. 2010 m. iki 182,9 atvejo 100 000 gyv. 2011 m.) (žr. 3.3.8 pav.).



3.3.8 pav. Sergamumas ūmiomis žarnyno infekcijomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

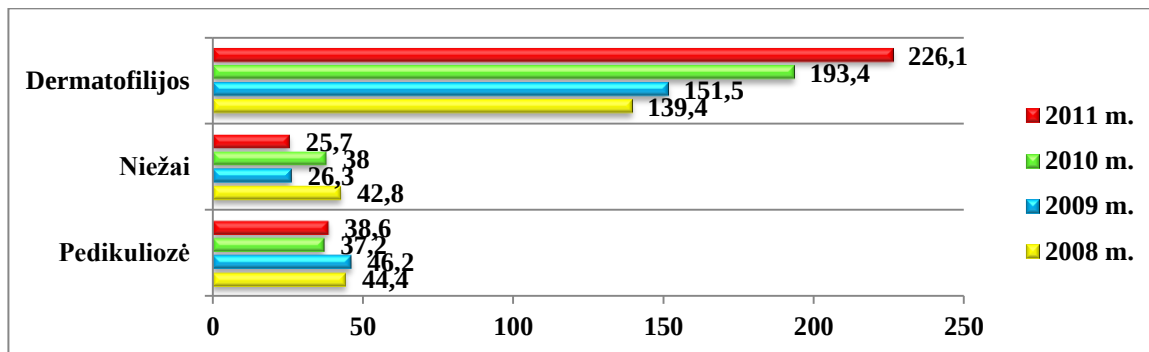
Sergamumas parazitinėmis ligomis Šiaulių mieste išlieka žemas, neatspindintis realios sergamumo situacijos (dėl nepakankamai atliekamų diagnostinių ir profilaktinių tyrimų). 2011 m. parazitinėmis ir pirmuonių sukeltomis ligomis sirgo 28 Šiaulių miesto gyventojai, iš kurių pusę užregistruotų atvejų sudaro enterobiozės susirgimai (14 atvejų, tai yra 2 atvejais daugiau nei 2010 m.). Registruoti pavieniai amebiazės (6 atv.), askaridozės (5 atv.), toksoplazmozės (3 atv.) susirgimai (žr. 3.3.9 pav.). 2011 m. Šiaulių mieste užregistruota 10 erkinio encefalito ir 81 Laimo ligos atvejas. Laimo liga sirgo 6 vaikai iki 18 metų amžiaus.



3.3.9 pav. Sergamumas parazitinėmis ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

Bendras užregistruotų odos infekcijų (pedikuliozės, niežų, dermatofitijos) skaičius per 2011 m. sumažėjo – užregistruota 316 atvejų (2010 m. – 325), iš jų daugiau užregistruota grybelinių infekcijų (226,1 atvejai 100 000 gyv.). Niežų atvejų skaičius sumažėjo nuo 41,9 atvejo 100 000 gyv. 2010 m. iki 25,7 atvejo 100 000 gyv. 2011 m. Sergamumas pedikulioze nuo 2009 m. mažėja, tačiau išlieka aktualia socialine problema, ypačingai vaikų ugdymo įstaigose (žr. 3.3.10 pav.).



3.3.10 pav. Sergamumas odos infekcijomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

Vaikų ir suaugusiųjų imunoprofilaktiką Šiaulių mieste vykdo 14 pirminio lygmens asmens sveikatos priežiūros įstaigų. Analizuojant vaikų profilaktinių skiepimų apimtį pagal Lietuvos Vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių, visose amžiaus grupėse 2011 m. sumažėjo skiepavimo apimtys apie 4-5 proc., lyginant su 2010 m. Du kartus daugiau tėvų 2011 m. atsisakė skiepyti kūdikius BCG (tuberkuliozės) ir hepatito B vakcina nei 2010 m. Vis daugiau vaikų nepaskiepijama dėl migracijos bei ne maža dalis vaikų nepaskiepyti be priežasties.

2 lentelė.

Paskiepytų gyventojų skaičius Šiaulių mieste 2011 m. (abs. sk)

Nuo tuberkuliozės, hepatito B infekcijų paskiepytų asmenų skaičius

Ligos pavadinimas	Vakcina	Amžiaus grupės		
		naujagimiai, kūdikiai (iki 1 metų)	kiti (1–17 metų vaikai)	18 metų ir vyresni
1	2	3	4	5
1. Tuberkuliozė	BCG	1041	-	-
2. Hepatitas B	HB1	1058	25	40
	HB2	1217	92	57
	HB3	1231	153	80

Nuo difterijos, stabligės, kokliušo, poliomiellito, B tipo *haemophilus influenzae* infekcijų paskiepytų asmenų skaičius

Ligos pavadinimas	Vakcina	Amžiaus grupės	
		0–17 metų	18 metų ir vyresni
1	2	3	4
1. Difterija, stabligė, kokliušas, poliomiellitas, B tipo <i>haemophilus influenzae</i> infekcija	DTaP/IPV/Hib1	1245	X
	DTaP/IPV/Hib2	1203	X
	DTaP/IPV/Hib3	1225	X
	DTaP/IPV/Hib4	1291	X
	DTaP/IPV5	1107	X
	Td6	1641	X
2. Difterija, stabligė	Td1	5	1
	Td2	-	-
	Td3	-	-

	Td rev.	X	354
	Td rev. (valstybės lėšomis)	X	347

Nuo tymų, epideminio parotito, raudonukės infekcijų paskiepytų asmenų skaičius

Ligos pavadinimas	Vakcina	Amžiaus grupės	
		0–17 metų	18 metų ir vyresni
1	2	3	4
1. Tymai, epideminis parotitas, raudonukė	MMR1	1288	-
	MMR2	1125	-

Nuo gripo, pneumokokinės, meningokokinės infekcijų paskiepytų asmenų skaičius

Ligos pavadinimas	Vakcina	Amžiaus grupės		
		0-17 metų	18-64 metų	65 metų ir vyresni
1	2	3	4	5
1. Gripas	Gr1	57	2130	198
	Gr2 ²	-	X	X
	Paskiepyta valstybės lėšomis	61	687	1754
2. Pneumokokinė infekcija	PPV	72	23	-
3. Meningokokinė infekcija	MenPV	6	27	-

Nuo rotavirusinės, žmogaus papilomos viruso infekcijų paskiepytų asmenų skaičius

Ligos pavadinimas	Vakcina	Amžiaus grupės		
		naujagimiai, kūdikiai (iki 1 metų)	1–17 metų	18 metų ir vyresni
1	2	3	4	5
1. Rotavirusinė infekcija	RV1	45	X	X
	RV2	47	X	X
	RV3	3	X	X
2. Žmogaus papilomos viruso infekcijos	HPV1	X	8	13
	HPV2	X	5	13
	HPV3	X	9	10

Nuo vėjaraupių, hepatito A, erkinio encefalito infekcijų paskiepytų asmenų skaičius

Ligos pavadinimas	Vakcina	Amžiaus grupės	
		0–17 metų	18 metų ir vyresni
1	2	3	4
1. Vėjaraupiai	V1	30	3
	V2	5	-
2. Hepatitas A	HepA1	7	40
	HepA2	4	30
	HepA3 ¹	-	23
3. Erkinis encefalitas	TBE1	87	852
	TBE2	70	908
	TBE3	81	1485
	TBE rev.	80	885
4. Geltonasis drugys		-	29
5. Vidurių šiltinė		-	59
6. Cholera		-	-
7. Pneumo 23		-	32
8. Twinrix		-	23
9. Dultavax		-	10
10. Havrix hepatitas A		-	6
11. Silgard		-	4

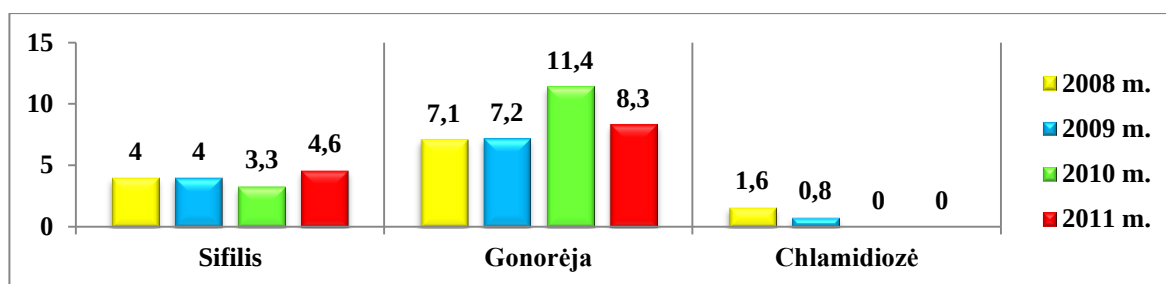
Pastabos: ¹ HepA3 žymima, jei skiepyta kombinuota vakcina nuo hepatitų A ir B (kursas – 3 dozės); ² Gr2 žymima vaikams, kuriems tą patį sezoną skiriama antroji gripo vakcinos dozė.

Santrumpos: BCG – tuberkuliozės vakcina; DTaP/IPV/Hib – difterijos, stabligės, neląstelinio kokliušo, inaktyvinta poliomieliito, B tipo *Haemophilus influenzae* infekcijos vakcina; Gr – gripo vakcina; HepA – hepatito A vakcina; HepB – hepatito B vakcina; HPV – žmogaus papilomos viruso vakcina; MenCCV – konjuguota meningokokinės infekcijos vakcina; MenPV – polisacharidinė meningokokinės infekcijos vakcina; MMR – tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina; PCV – konjuguota pneumokokinės infekcijos vakcina; PPV – polisacharidinė pneumokokinės infekcijos vakcina; rev. – revakcinacija; RV – rotavirusinės infekcijos vakcina; TBE – erkinio encefalito vakcina; Td – difterijos, stabligės vakcina; V – vėjaraupių vakcina.

3.4. Sergamumas lytiškai plintančiomis ligomis

Lytiniu būdu plintančios ligos (LPL) yra vienos iš labiausiai paplitusių užkrečiamųjų ligų pasaulyje. PSO duomenimis, kasmet pasaulyje sifiliu užsikrečia apie 12 mln., gonorėja – 62 mln. ir chlamidijomis – 89 mln. žmonių. Dažniausiai šiomis ligomis užsikrečiama nesaugių lytinių santykių metu su mažai pažįstamu ar atsitiktiniu asmeniu nenaudojant prezervatyvų.

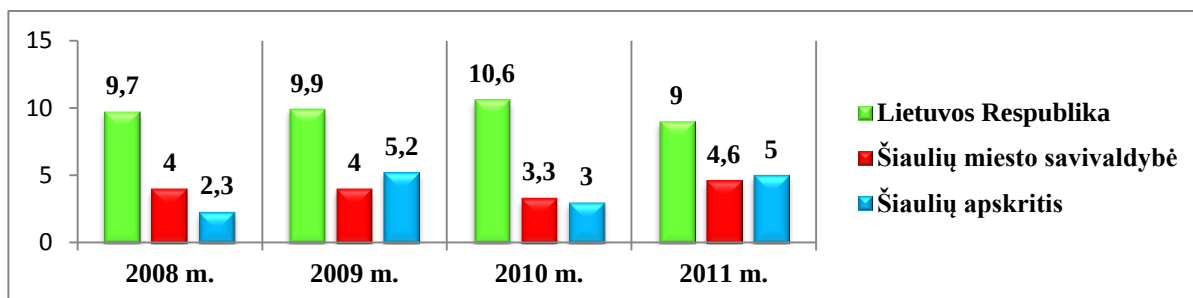
2011 m. sergamumo sifiliu rodiklis Šiaulių mieste (4,6/100 000 gyv.), lyginant su 2008-2010 m. padidėjo, o sergamumo gonorėja rodiklis nuo 2010 m. sumažėjo iki 8,3 atvejo 100 000 gyv. 2010-2011 m. nebuvo užregistruotas nė vienas chlamidiozės atvejas (žr. 3.4.1 pav.). 2011 m. Šiaulių mieste buvo užregistruoti 5 nauji sifilio atvejai, 2 atvejai užregistruoti 18-24 metų amžiaus grupėje, 2 – 35-44 metų ir 1 atvejis 45-54 metų amžiaus grupėje. Gonorėja užregistruota įvairiose amžiaus grupėse: 0-17 metų – 1 atvejis, 18-24 metų – 4 atvejai, 25-34 metų – 3 atvejai ir 1 atvejis užregistruotas 45-54 metų amžiaus grupėje. Analizuojant duomenis pagal lytį, sifiliu sirgo daugiau moterų (3 atv., vyrų – 2 atv.), o gonorėja - vyrų (8 atv., moterų – 1 atv.).



3.4.1 pav. Sergamumas lytiškai plintančiomis ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių visuomenės sveikatos centras

2011 m. Lietuvoje užregistruoti 273 susirgimo sifiliu atvejai, tai yra 74 atvejais mažiau nei 2010 m. Sergamumo sifiliu rodiklis 2011 m. šalyje siekė 9/100 000 gyv., Šiauliuose – 4,6 /100 000 gyv., Šiaulių apskrityje – 5 /100 000 gyv. (žr. 3.4.2 pav.).



3.4.2 pav. Sergamumas sifiliu Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Analizuojant sergamumo sifiliu rodiklius savivaldybėse, daugiausia susirgimo atvejų – 146 užregistruota Vilniaus mieste (27,3/100 000 gyv.). Lyginant su 2010 m. užfiksuotų atvejų skaičius

Vilniuje sumažėjo 30 atvejais. Mažiausias sergamumas užregistruotas Panevėžio mieste, sergamumas sumažėjo nuo 16,9/ 100 000 gyv. 2009 m. iki 1/100 000 gyv. 2011 m. (žr. 3 lentelę).

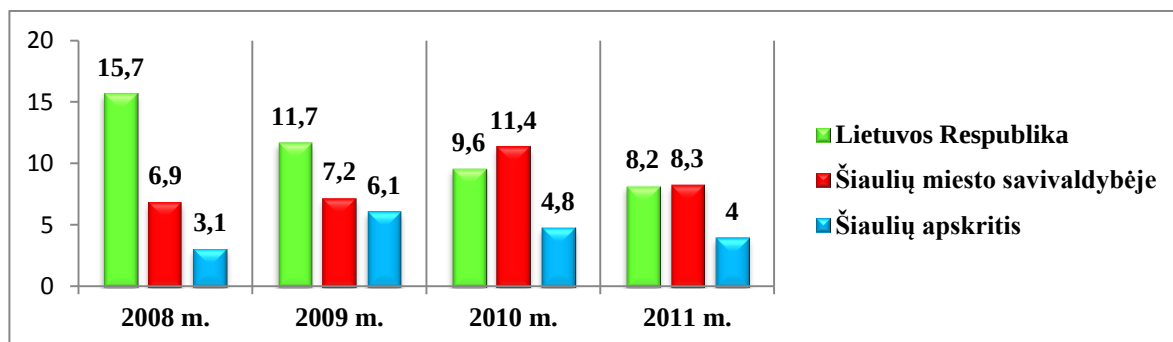
3 lentelė.

Sergamumas sifiliu Lietuvos miestuose 2009-2011 m.

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Užregistruota susirgimų 100 000 gyv.		
		2009 m.	2010 m.	2011 m.
1.	Vilniaus m.	25	31,3	27,3
2.	Kauno m.	4,6	5	5,7
3.	Klaipėdos m.	3,2	3,3	6,8
4.	Alytaus m.	16,4	1,5	3,4
5.	Šiaulių m.	4	3,3	4,6
6.	Panevėžio m.	16,9	5,4	1

Šaltinis: Užkrečiamų ligų ir AIDS centras

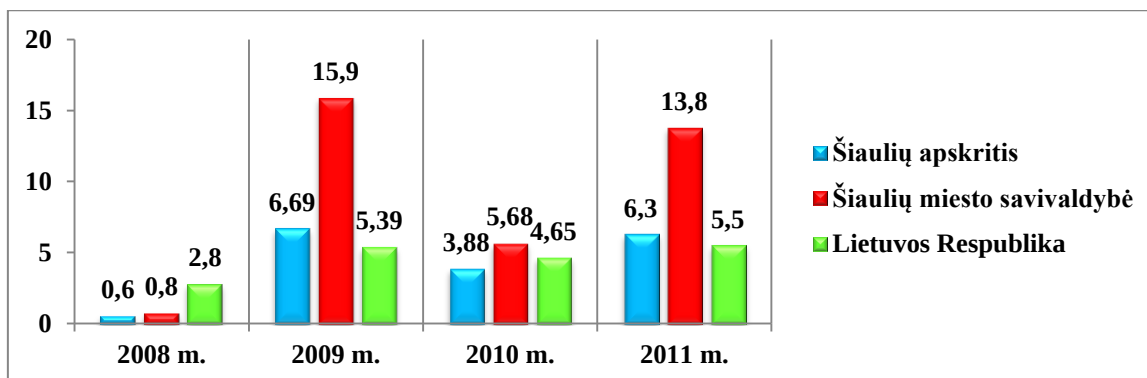
2011 m. Lietuvoje užregistruoti 248 gonorėjos atvejai. Sergamumas gonorėja sumažėjo lyginant 2008 m. ir 2011 m. – atitinkamai nuo 15,7 iki 8,2 atvejo 100 000 gyv. Šiaulių mieste sergamumas šia liga taip pat sumažėjo (žr. 3.4.3 pav.).



3.4.3 pav. Sergamumas gonorėja Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2011 m. Lietuvoje užregistruoti 166 nauji ŽIV infekcijos atvejai. Atitinkamai 2010 m. –153, 2009 m. – 180. Sergamumo ŽIV infekcija rodiklis 2011 m. siekė 5,5 atvejo 100 000 gyventojų, 2010-aisiais – 4,65, 2009-aisiais – 5,39 atvejo 100 000 gyv. Šiaulių mieste 2011 m. užregistruota 15 sergamumo atvejų (14 vyrų ir 1 moteris), tai yra 13,8 atvejo 100 000 gyv. Nuo 2010 m. sergamumas ŽIV Šiaulių mieste padidėjo dvigubai (žr. 3.4.4 pav.). 2011 m. Šiaulių mieste buvo atlikti 2 934 ŽIV tyrimai. Dėl ŽIV ištirtos 2 103 nėščios moterys.



3.4.4 pav. Naujai išaiškintų ŽIV infekcijos atvejų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Užkrečiamų ligų ir AIDS centras

Aukščiausi sergamumo ŽIV rodikliai 2011 m. buvo užregistruoti Šiaulių (13,8/100 000 gyv.) ir Klaipėdos (13,6/100 000 gyv.) miestuose (žr. 4 lentelę).

4 lentelė.

Nauji ŽIV atvejai Lietuvos miestuose 2009-2011 m.

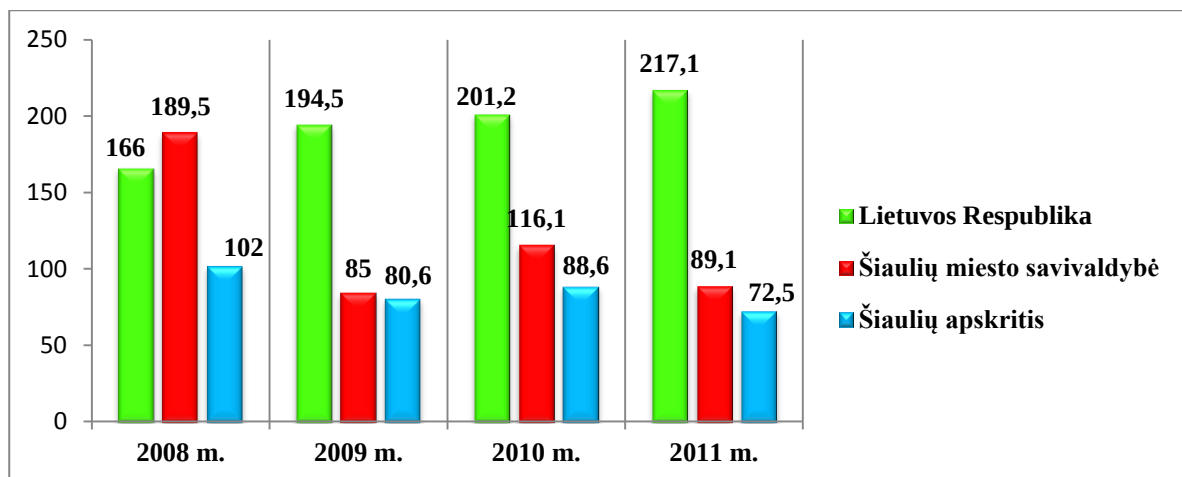
Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Užregistruota susirgimų 100 000 gyv.		
		2009 m.	2010 m.	2011 m.
1.	Vilniaus m.	7,33	5,92	7,8
2.	Kauno m.	3,99	4,08	2,9
3.	Klaipėdos m.	18,02	10,54	13,6
4.	Alytaus m.	16,38	3,07	6,7
5.	Šiaulių m.	15,89	5,68	13,8
6.	Panevėžio m.	2,67	1,81	2

Šaltinis: Užkrečiamų ligų ir AIDS centras

3.5. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais

Psichikos sveikata yra neatsiejama bendrosios sveikatos priežiūros dalis. Visuomenės psichikos sveikatai didelės įtakos turi biologiniai, socialiniai ir psichologiniai veiksniai.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenys rodo, kad 2009-2011 m. laikotarpiu mažiausias sergamumas psichikos ligomis registruojamas Šiaulių apskrityje, didžiausias – Lietuvoje. Šiaulių mieste užfiksuotas didžiausias sergamumas psichikos ligomis buvo 2008 m. – 189,5/100 000 gyv., mažiausias buvo 2009 m. - 85/100 000 gyv. (žr. 3.5.1 pav.).

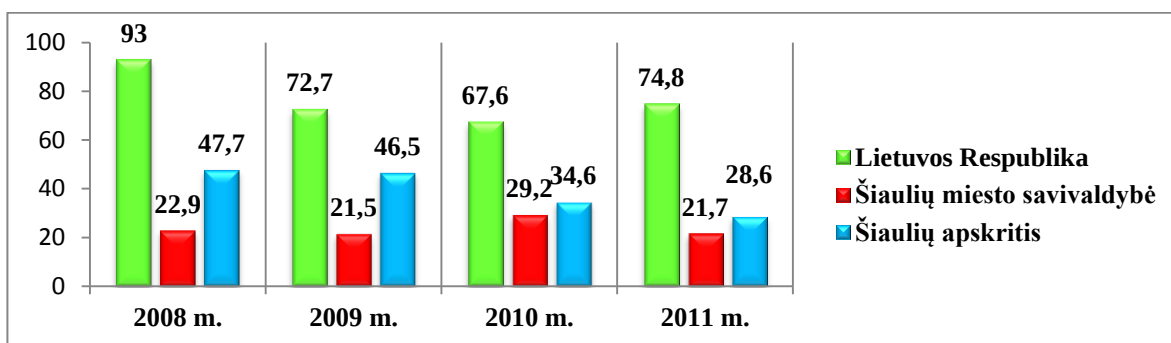


3.5.1 pav. Sergamumas psichikos ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2006-2008 m. Šiaulių mieste nebuvo užregistruoto nė vieno atvejo, kad asmuo kreiptųsi į sveikatos priežiūros įstaigą dėl psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas. 2011 m. jų užregistruota 6,7/100 000 gyv., 2010 m. – 6,5/100 000 gyv.

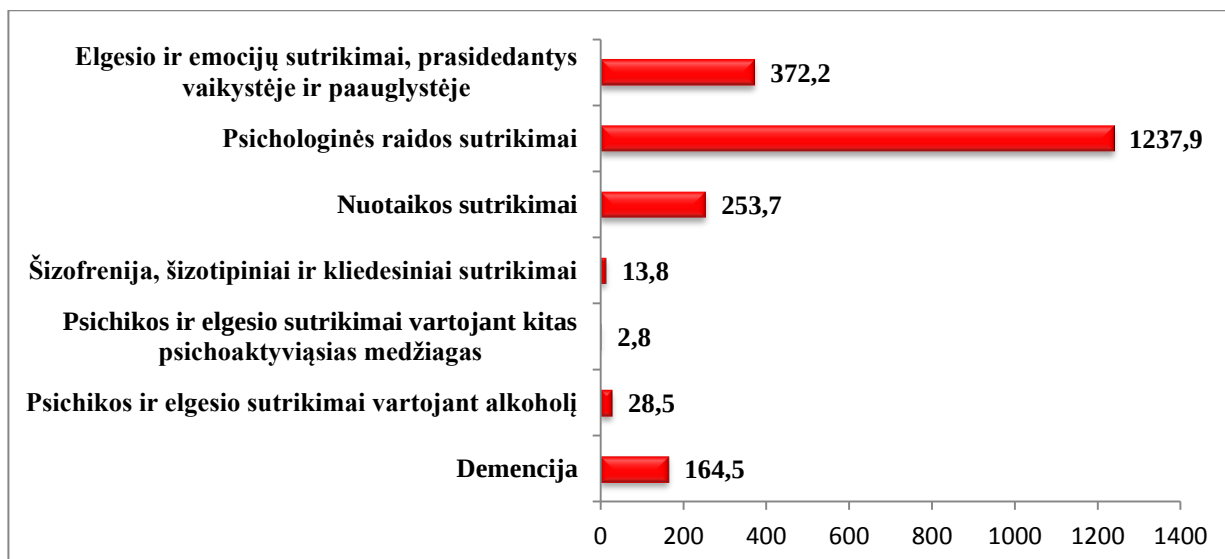
Lietuvoje 2011 m. užregistruoti 74,8/100 000 gyv. sergamumo priklausomybės ligomis atvejai, Šiaulių miesto savivaldybėje šis rodiklis buvo gerokai mažesnis – 21,7/100 000 gyv. (žr. 3.5.2 pav.).



3.5.2 pav. Sergamumas priklausomybės ligomis Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2011 m. Šiaulių mieste buvo užregistruoti 3 321 asmenys, sergantys psichikos ir elgesio sutrikimais, tai sudarė 3052,1 atvejo 100 000 gyventojų. Elgesio ir emocijų sutrikimams, prasidedantiems vaikystėje ir paauglystėje teko 372,2 atvejo 100 000 gyventojų, 253,7/100 000 gyv. nustatyti nuotaikos sutrikimai, 1237,9/100 000 gyv. – psichologinės raidos sutrikimai (žr. 3.5.3 pav.).

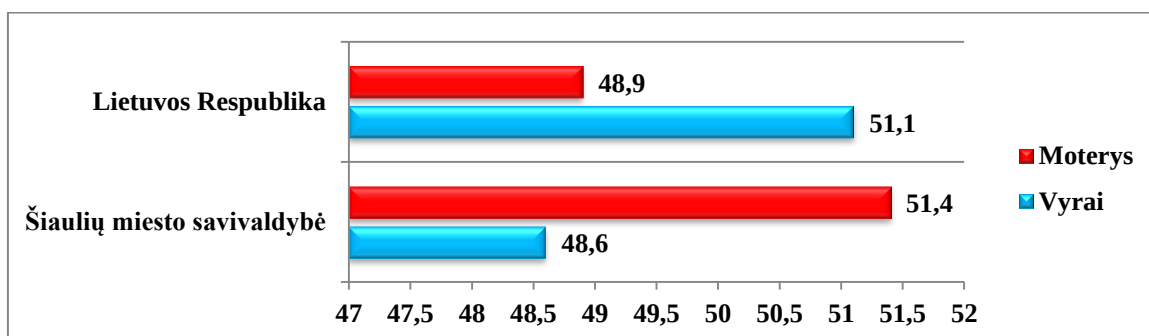


3.5.3 pav. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

3.6. Sergamumas piktybiniais navikais

Lietuvos gyventojų mirties priežasčių struktūroje vėžiui tenka antroji vieta. Auga sergamumas vėžiu, būdinga vėlyva ligos diagnostika – tai lemia būtinybę tobulinti onkologinės pagalbos teikimą ir prieinamumą Lietuvos gyventojams. Vilniaus universiteto Onkologijos instituto duomenimis, 2011 m. Lietuvoje diagnozuota 17 862 nauji susirgimų piktybiniais navikais atvejai, 9 120 vyrams ir 8 742 moterims. Šiaulių mieste diagnozuoti 648 nauji susirgimai piktybiniais navikais, šie susirgimai diagnozuoti 315 vyrams ir 333 moterims (žr. 3.6.1 pav.). 7 Šiaulių miesto gyventojams nustatyti navikai in situ (įtariamas vėžys), 3 nervų sistemos gerybiniai navikai ir 13 nepatikslintos ir nežinomos eigos navikai.

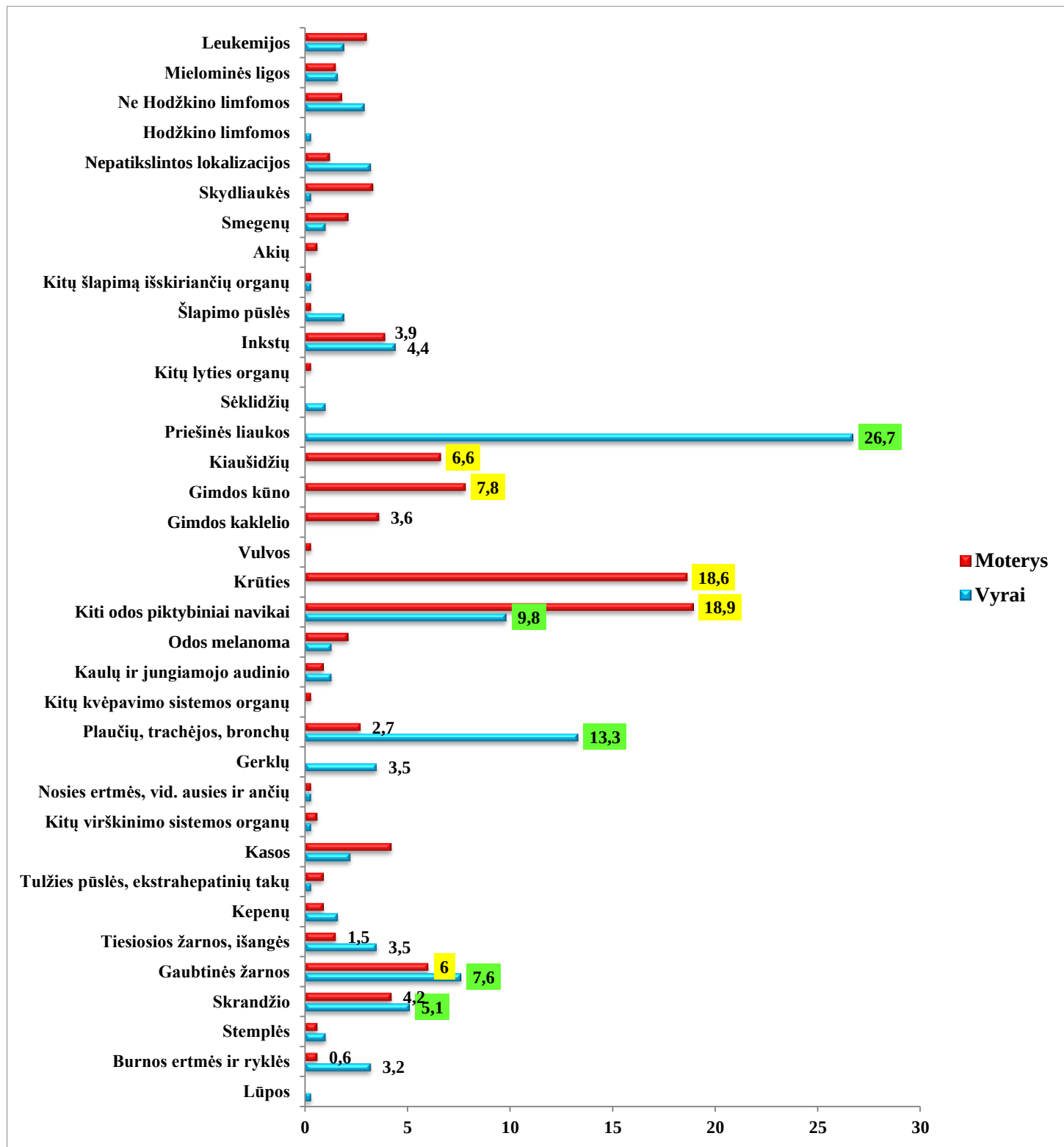


3.6.1 pav. Sergamumas visomis piktybinių navikų lokalizacijomis Šiaulių miesto savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje, atsižvelgiant į lytį 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Vilniaus universiteto Onkologijos institutas

2011 m. Šiauliuose gyvenantys vyrai dažniausiai sirgo priešinės liaukos (26,7 proc.), plaučių, trachėjos, bronchų (13,3 proc.), skrandžio vėžiu (5,1 proc.) ir kitais odos piktybiniais navikais (9,8 proc.). Moterys dažniausiai sirgo: kitais odos piktybiniais navikais (18,9 proc.),

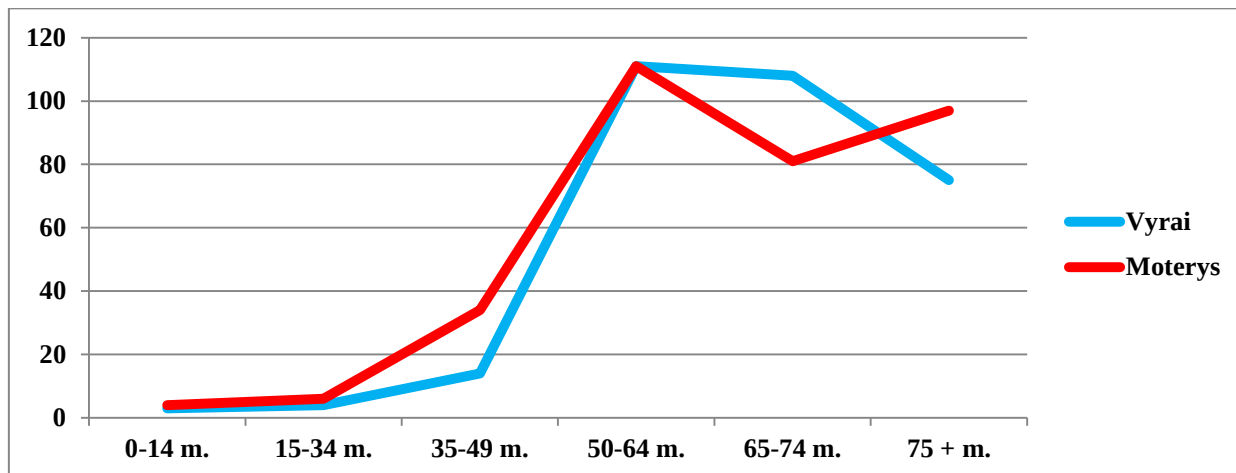
krūties (18,6 proc.), gimdos kūno (7,8 proc.), kiaušidžių (6,6 proc.), gaubtinės žarnos (6 proc.) vėžiu. Iš visų piktybiniais navikais sergančių moterų, gimdos kaklelio vėžiu sirgo 3,6 proc. (3.6.2 pav.). Lyginant 2010 m. duomenis su 2011 m. duomenimis, dvigubai padaugėjo sergančiųjų gaubtinės žarnos vėžiu (nuo 21 iki 44 sergančiųjų). Taip pat padaugėjo sergančiųjų kasos, gimdos kūno, kiaušidžių, priešinės liaukos, inkstų vėžiu.



3.6.2 pav. Sergamumas piktybiniais navikais pagal lokalizacijas ir lytį Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Vilniaus universiteto Onkologijos institutas

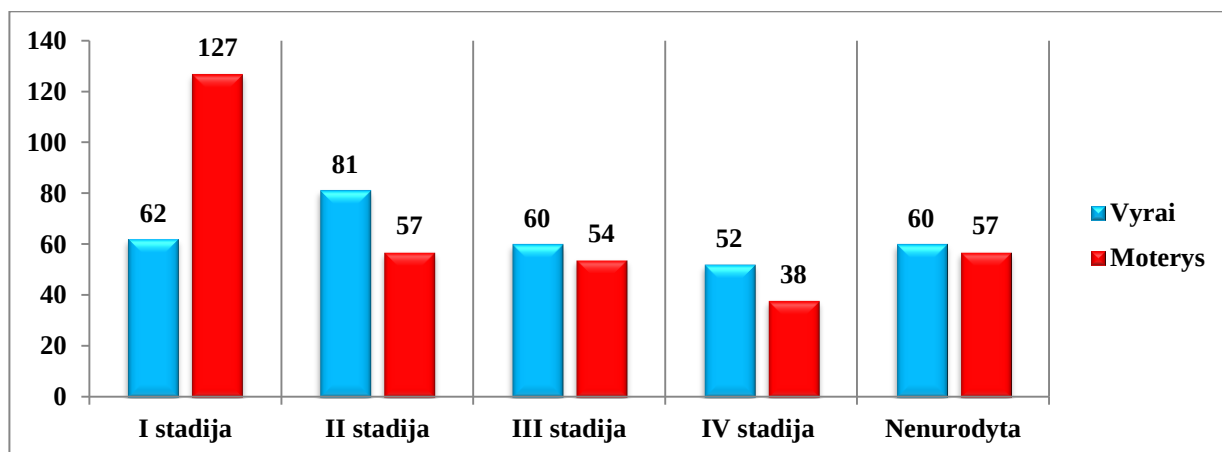
Analizuojant sergamumą pagal amžiaus grupes, matome, kad sergančiųjų skaičius su amžiumi didėja. Sergamumas tiek vyrų, tiek moterų tarpe ima sparčiai didėti nuo 35-49 metų amžiaus ir piką pasiekia 50-64 metų amžiaus grupėje. Nuo 50-64 metų amžiaus vyrų ir moterų sergamumas palaipsniui mažėja. 65-74 metų amžiaus moterų sergamumas vėl ima augti, o to amžiaus vyrų sergamumas toliau sparčiai mažėja (žr. 3.6.3 pav.).



3.6.3 pav. Sergamumo piktybiniais navikais pasiskirstymas pagal amžiaus grupes Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Vilniaus universiteto Onkologijos institutas

Moterims 2011 m. dažniausia buvo nustatytas I stadijos onkologinis susirgimas. Tai džiugina, nes Šiaulių miesto moterys atidžiai rūpinasi savo sveikata ir laiku kreipiasi į gydytojus pajutusios sveikatos sutrikimų. O vyrams dažniausia nustatytas II stadijos onkologinis susirgimas (žr. 3.6.4 pav.).

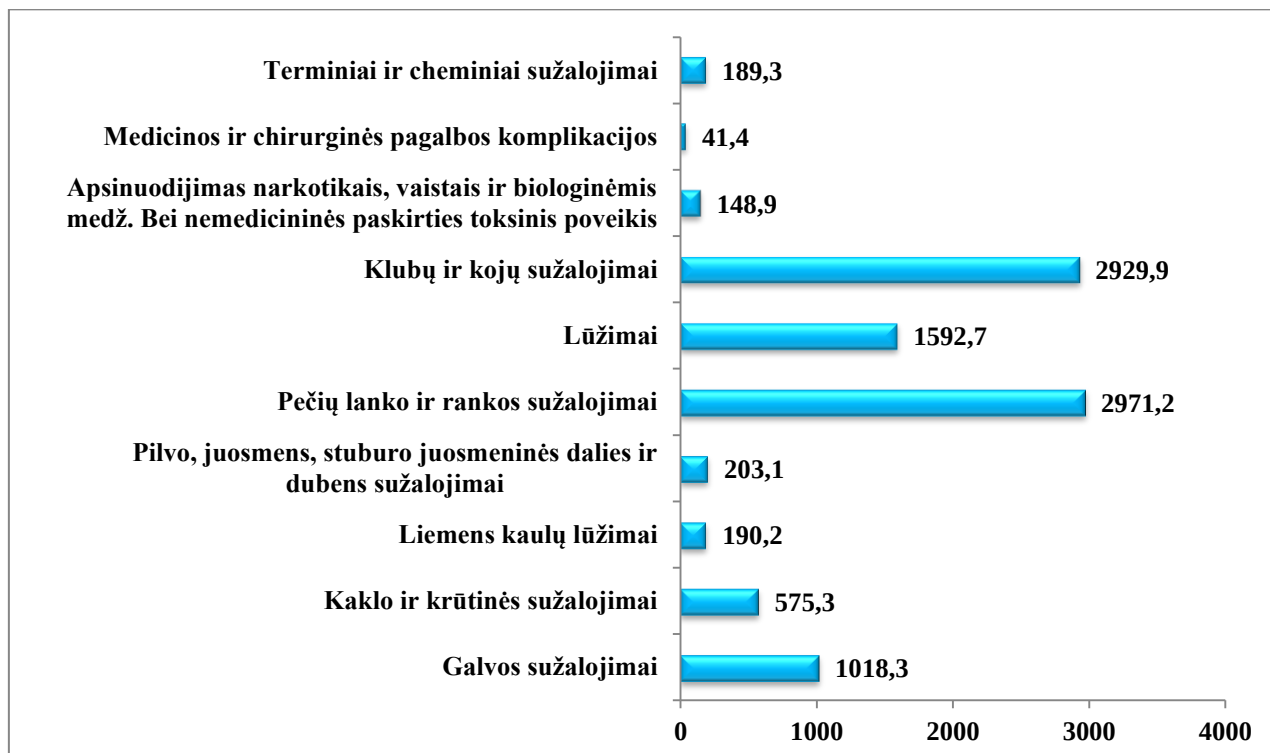


3.6.4 pav. Sergamumas piktybiniais navikais pagal susirgimų stadiją Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Vilniaus universiteto Onkologijos institutas

3.7. Traumos ir nelaimingi atsitikimai

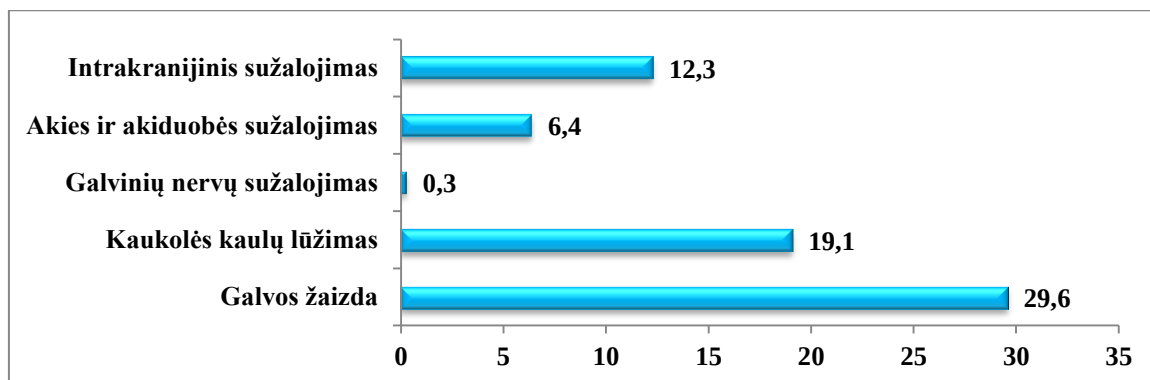
Higienos instituto sveikatos informacijos centro duomenimis, 2011 m. Šiaulių mieste buvo užregistruotos 9 879 traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai. Daugiausia buvo užregistruota pečių lanko ir rankos sužalojimų (2971,2/100 000 gyv.), klubų ir kojų sužalojimų (2929,9/100 000 gyv.) (žr. 3.7.1 pav.).



3.7.1 pav. Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

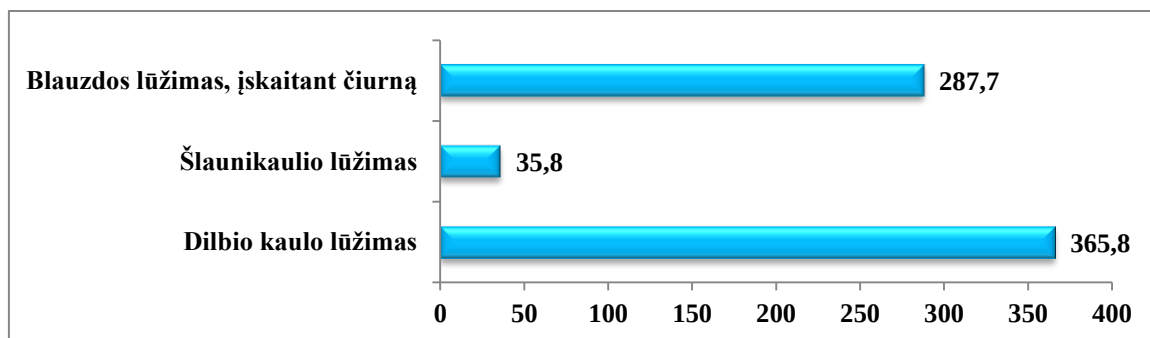
1 108 Šiaulių miesto gyventojai patyrė galvos sužalojimus, iš jų: galvos žaizda buvo 29,6 proc., 19,1 proc. kaukolės kaulų lūžimai, 0,3 proc. galvinių nervų sužalojimas, 6,4 proc. patyrė akies ir akiduobės sužalojimus ir 12,3 proc. intrakranijinį sužalojimą (žr. 3.7.2 pav.). Kaklo ir krūtinės sužalojimus patyrė 626 žmonės, iš jų: 11 buvo kaklo ir krūtinės ląstos žaizdos. 2011 m. buvo užregistruoti 207 liemens kaulų lūžimai, iš jų: 157 stuburo kaklinės dalies, šonkaulių, krūtinkaulio, stuburo krūtinės dalies lūžimai.



3.7.2 pav. Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų patirti galvos sužalojimai 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

1 733 gyventojai patyrė kaulų lūžius, iš jų: dilbinio kaulo lūžimus (398)– 365,8 atvejo 100 000 gyv., šlaunikaulio lūžius (39)– 35,8/100 000 gyv., blauzdos lūžimus, įskaitant čiurna (313) – 287,7 atvejo 100 000 gyv. (žr. 3.7.3 pav.).



3.7.3 pav. Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų patirti lūžimai 2011 m. (100 000 gyv.)

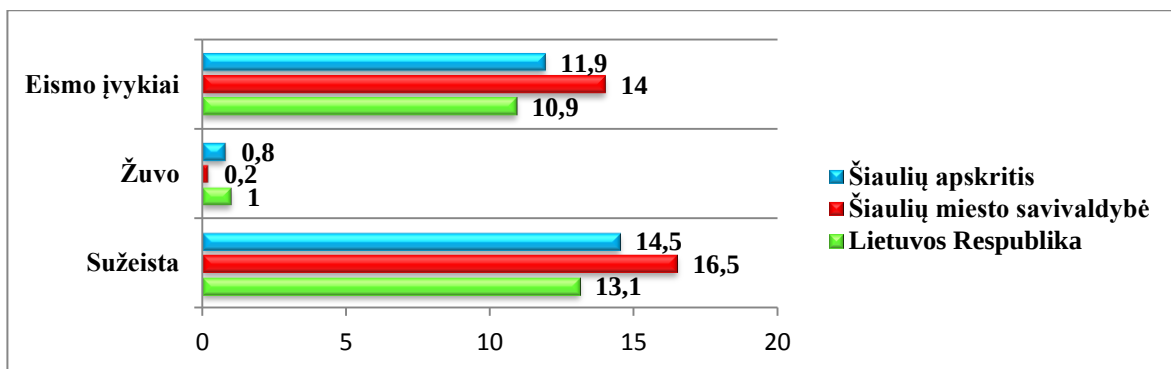
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Iš viso Lietuvoje per 2011 m. užregistruota 3 312 eismo įvykių, kuriuose žuvo 297 žmonės (2010 m. žuvo 299) ir 3 975 buvo sužeisti. Lyginant su 2010 m. (3 530 eismo įvykių), eismo įvykių skaičius sumažėjo 6,2 proc., juose sužeistų žmonių skaičius sumažėjo 6,0 proc. Žuvusiųjų skaičius sumažėjo 0,7 proc.

2011 m. Šiaulių apskrities vyriausiam policijos komisariate užregistruota 152 (14/10 000 gyv.) eismo įvykiai Šiaulių mieste, kurių metu 2 (0,2/10 000 gyv.) žmonės žuvo ir 180 (16,5/10 000 gyv.) buvo sužaloti. Lyginant su 2010 m., Šiauliuose 2011 m. eismo įvykių sumažėjo 5,6 proc., taip pat sumažėjo 3,7 proc. eismo įvykiuose sužalotų asmenų.

Šiaulių apskrities vyriausiam policijos komisariate 2011 m. užregistruoti 6 atvejai, kai įskaitinį eismo įvykį padarė neblaivus asmuo, o 2010 m. tokių asmenų buvo 4.

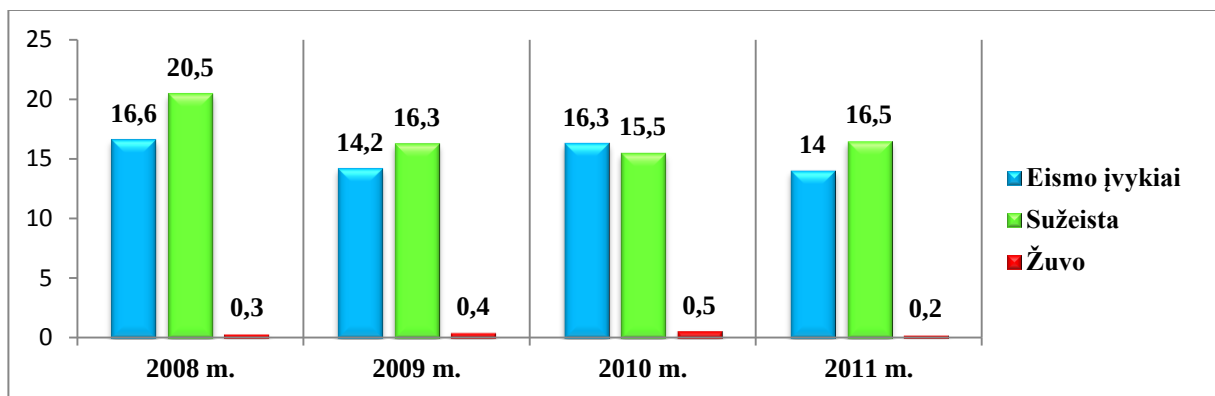
Šiaulių apskrityje 2011 m. užregistruoti 358 eismo įvykiai (11,9/10 000 gyv.), kurių metu 436 žmonės (14,5/10 000 gyv.) buvo sužeisti ir 25 žmonės žuvo (0,8/10 000 gyv.) (žr. 3.7.4 pav.).



3.7.4 pav. Eismo įvykiai ir jų pasekmės Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (10 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

Eismo įvykiai bei juose sužalotų asmenų skaičius Šiaulių mieste nuo 2008 m. mažėjo, o 2011 m. vėl ėmė didėti. Nuo 2010 m. mažėja eismo įvykiuose žuvusių asmenų skaičius (žr. 3.7.5 pav.).

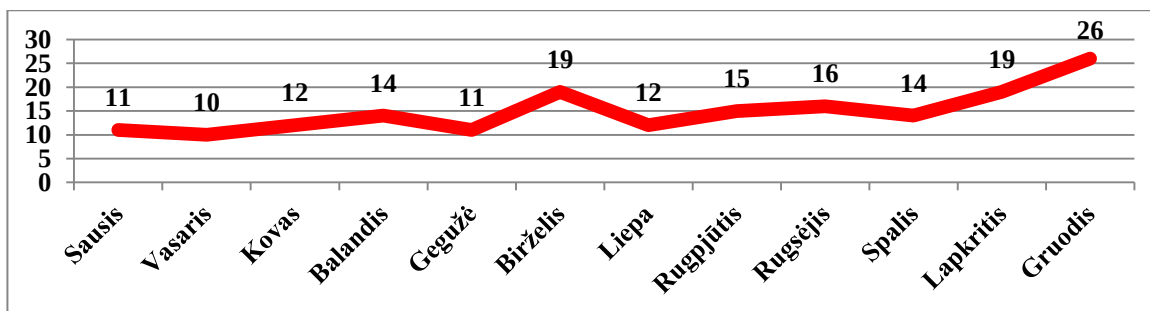


3.7.5 pav. Eismo įvykių dinamika Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (10 000 gyv.)

Šaltinis: Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

2011 m. balandžio ir rugsėjo mėn. įvyko 2 eismo įvykiai, kurių metu žuvo žmonės. Šie eismo įvykiai įvyko pirmadienį ir sekmadienį. Analizuojant duomenis pagal paros laiką, asmenys žuvo 06.00-07.00 val. ir 17.00-18.00 val. Eismo įvykių metu žuvo 2 vyrai, kurių amžius – 40-50 m. ir 80-90 m. Eismo įvykių vietos, kuriose žuvo žmonės – Tilžės g. ant senojo viaduko ir Žemaitės g. ties 51 namu.

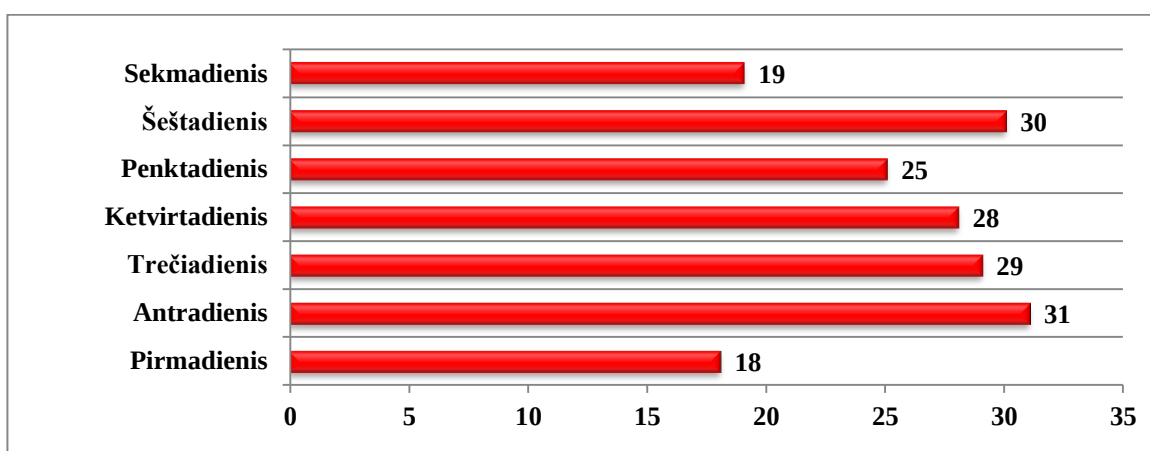
2011 m. įvyko 152 eismo įvykiai, kurių metu buvo sužalota 180 žmonių (84 vyrai ir 96 moterys), daugiausia sužalotų asmenų buvo gruodžio mėn. (26), po 19 šiauliečių sužalota lapkričio ir birželio mėn. (žr. 3.7.6 pav.).



3.7.6 pav. Eismo įvykiai Šiaulių miesto savivaldybėje, kurių metu buvo sužaloti žmonės, lyginant pagal 2011 m. mėnesius (abs. sk.)

Šaltinis: Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

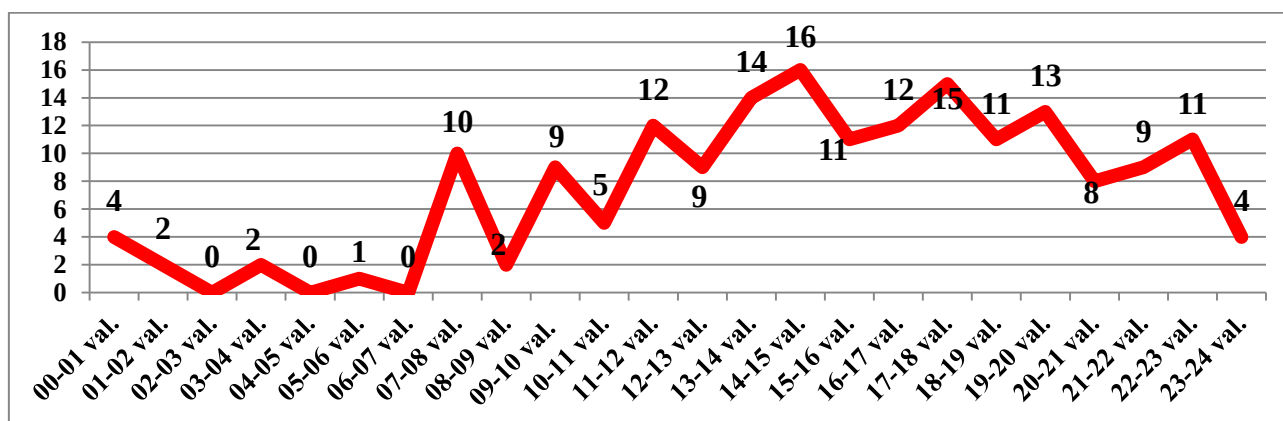
Analizuojant duomenis pagal savaitės dienas, daugiausia žmonių buvo sužalota antradienį (31) ir šeštadienį (30) (žr. 3.7.7 pav.).



3.7.7 pav. Eismo įvykiai Šiaulių miesto savivaldybėje, kurių metu buvo sužaloti žmonės, lyginant pagal savaitės dienas 2011 m. (abs. sk.)

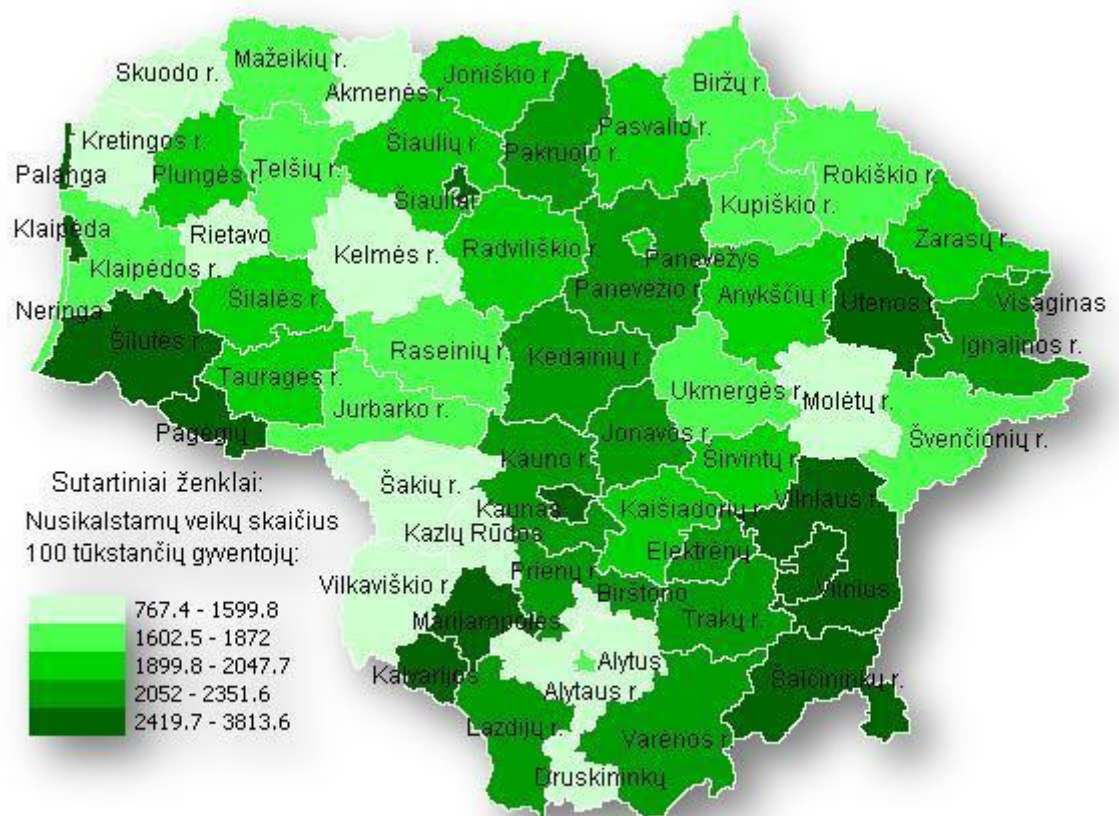
Šaltinis: Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

Daugiausia žmonių buvo sužalota 14-15 val. (16), 15 žmonių sužalota 17-18 val. ir 14 žmonių 13-14 valandomis (žr. 3.7.8 pav.).



3.7.8 pav. Eismo įvykiai, kurių metu buvo sužaloti žmonės Šiaulių miesto savivaldybėje, pagal paros laiką 2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas

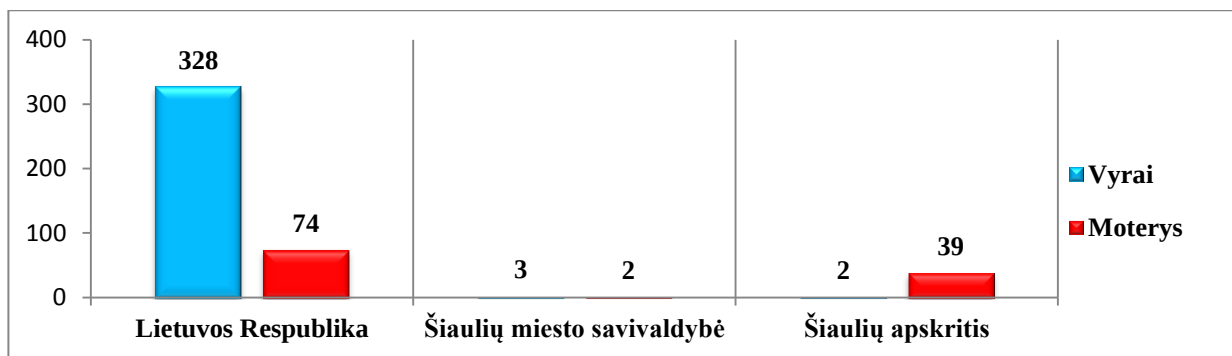


3.7.9 pav. Nusikalstamų veikų skaičius 2011 m. (100 000 gyv.)

Šaltinis: VRM Informatikos ir ryšių departamentas

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro Profesinių ligų registre 2011 m. iš viso užregistruoti 402 profesinių ligų atvejai (Lietuvoje), tai 15 proc. mažiau nei 2010 m. Tačiau tai nereiškia, kad profesinių ligų iš tikrųjų mažėja. Profesinių ligų skaičiaus kitimą lemia daugelis faktorių, tai ir faktinė darbo sąlygų būklė, profesinių ligų tyrimo, nustatymo ir kompensavimo procedūros, profesinės sveikatos tarybos veikla. Dabar stebimas nustatomų profesinių ligų mažėjimas gali būti pastarosios ekonominės krizės ir žmonių baimės prarasti darbą išraiška, nes ne visais atvejais susirgus profesine liga yra mokama draudimo išmoka.

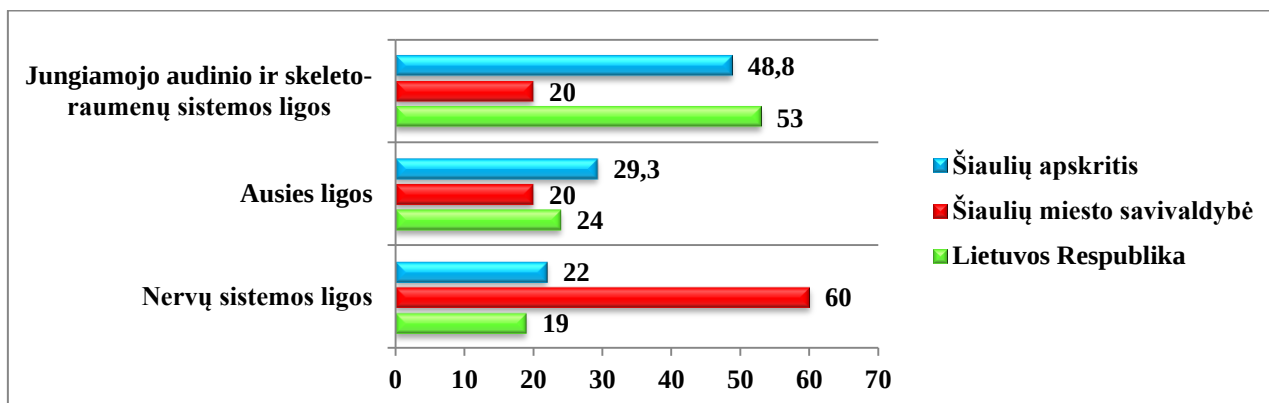
Šiaulių mieste nustatytos 5 profesinės ligos (4,6 atvejo 100 000 gyv.) (2 moterims ir 3 vyrams), Šiaulių apskrityje – 41 (13,7/100 000 gyv.). Šiaulių apskrityje net 39 vyrams nustatyta profesinė liga, o tuo tarpu moterims - 2 atvejai. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro Profesinių ligų registro duomenimis, šalyje vyrams profesinės ligos nustatomos 4 kartus dažniau nei moterims (nustatyta 328 vyrams ir tik 74 moterims) (žr. 3.7.10 pav.).



3.7.10 pav. Profesinės ligos Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje, lyginant pagal lytį 2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centro Profesinių ligų valstybės registras

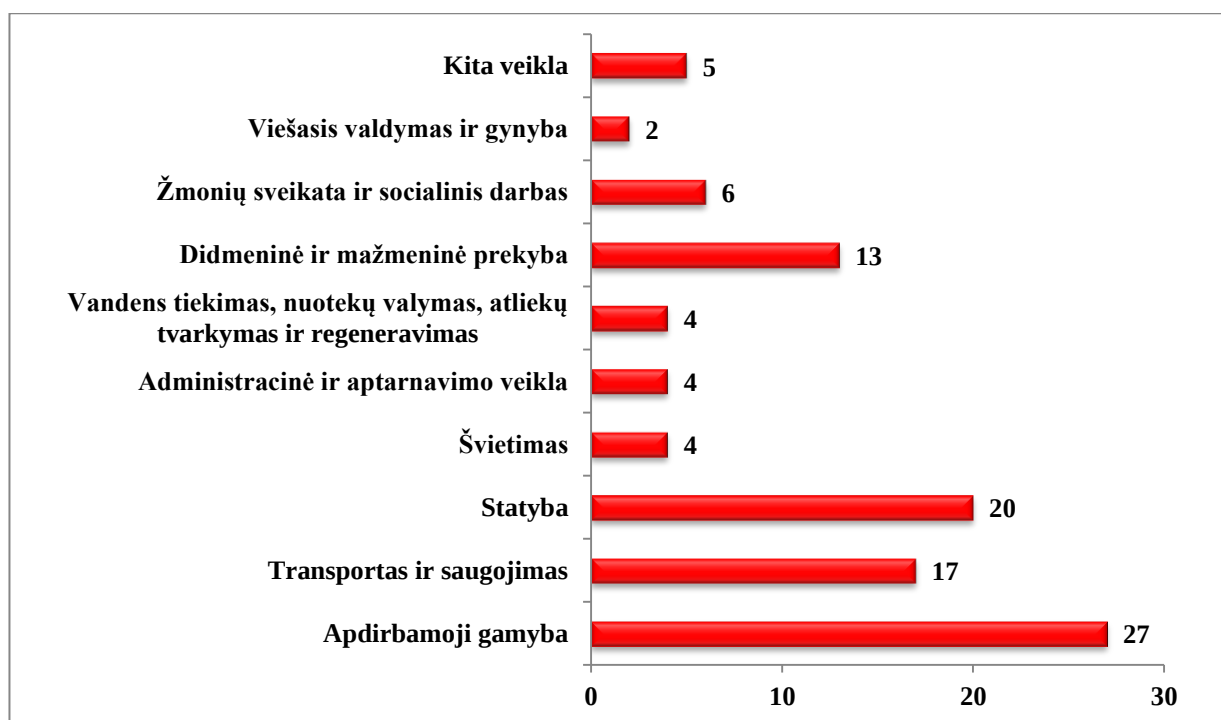
2011 m. užregistruotų profesinių ligų struktūra iš esmės nesikeitė. Šalyje, Šiaulių mieste ir apskrityje daugiausia užregistruota kaulų ir raumenų (šalyje - 53 proc., Šiaulių mieste – 20 proc., apskrityje – 48,8 proc.), ausies (šalyje - 24 proc., Šiaulių mieste – 20 proc., apskrityje – 29,3 proc.) ir nervų sistemos (šalyje – 19 proc., Šiaulių mieste – 60 proc., apskrityje – 22 proc.) ligų, kurias sukelia fizikiniai (vibracija, triukšmas) ir ergonominiai (biomechaniniai) rizikos veiksniai (žr. 3.7.11 pav.).



3.7.11 pav. Profesinių ligų struktūra Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centro Profesinių ligų valstybės registras

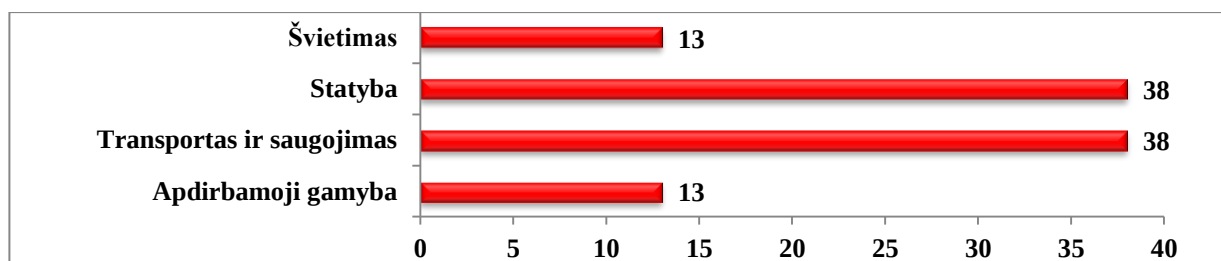
Šiaulių mieste 2011 m. įvyko 5 mirtini, 8 sunkūs ir 127 lengvi nelaimingi atsitikimai darbe. Daugiausia lengvų nelaimingų atsitikimų įvyko apdirbamojoje gamyboje (34 abs. sk., 27 proc.), statybose (26 abs. sk., 20 proc.) bei transporto ir saugojimo veiklos rūšyse (21 abs. sk., 17 proc.) (žr. 3.7.12 pav.). 2 mirtini nelaimingi atsitikimai įvyko statybose, po vieną – apdirbamojoje gamyboje, didmeninė ir mažmeninėje prekyboje, variklių transporto priemonių ir motociklų remonte bei kitoje veikloje.



3.7.12 pav. Lengvi nelaimingi atsitikimai darbe Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Valstybinė darbo inspekcija

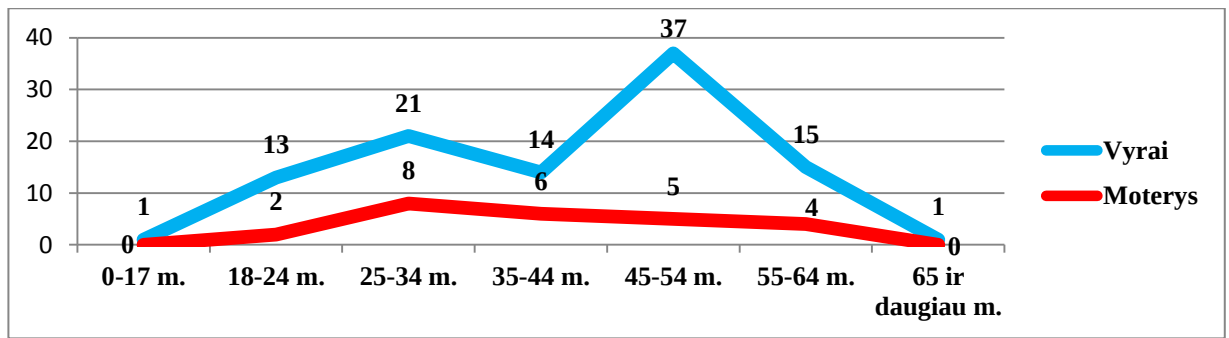
Sunkūs nelaimingi atsitikimai darbe įvyko šiuose veiklos rūšyse: apdirbamojoje gamyboje (1 nelaimingas atsitikimas, 13 proc.), transporte ir saugojime (3 nelaimingi atsitikimai, 38 proc.), statybose (3 nelaimingi atsitikimai, 38 proc.) ir švietimo srityje (1 nelaimingas atsitikimas, 13 proc.) (žr. 3.7.13 pav.).



3.7.13 pav. Sunkūs nelaimingi atsitikimai darbe Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Valstybinė darbo inspekcija

Vyrams 2011 m. įvyko 102 lengvi nelaimingi atsitikimai darbe. Daugiausia jų įvyko 45-54 metų amžiaus vyrams. Taip pat lengvi nelaimingi atsitikimai įvyko ir 25 moterims, daugiausia 25-34 metų amžiaus (žr. 3.7.14 pav.). Nuo nelaimingų atsitikimų mirė keturi 45-54 metų vyrai ir vienas 35-44 metų amžiaus. Analizuojant lengvų nelaimingų atsitikimų duomenis pagal mėnesius, daugiausia jų įvyko birželio (18) ir lapkričio (17) mėnesiais. 32 lengvi nelaimingi atsitikimai įvyko ketvirtadienį, 31 - antradienį, po 19 lengvų nelaimingų atsitikimų įvyko pirmadienį ir trečiadienį. Nedarbo dienomis įvyko 11 lengvų nelaimingų atsitikimų: 4 šeštadienį ir 7 sekmadienį.



3.7.14 pav. Lengvi nelaimingi atsitikimai darbe pagal lytį ir amžių Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Valstybinė darbo inspekcija

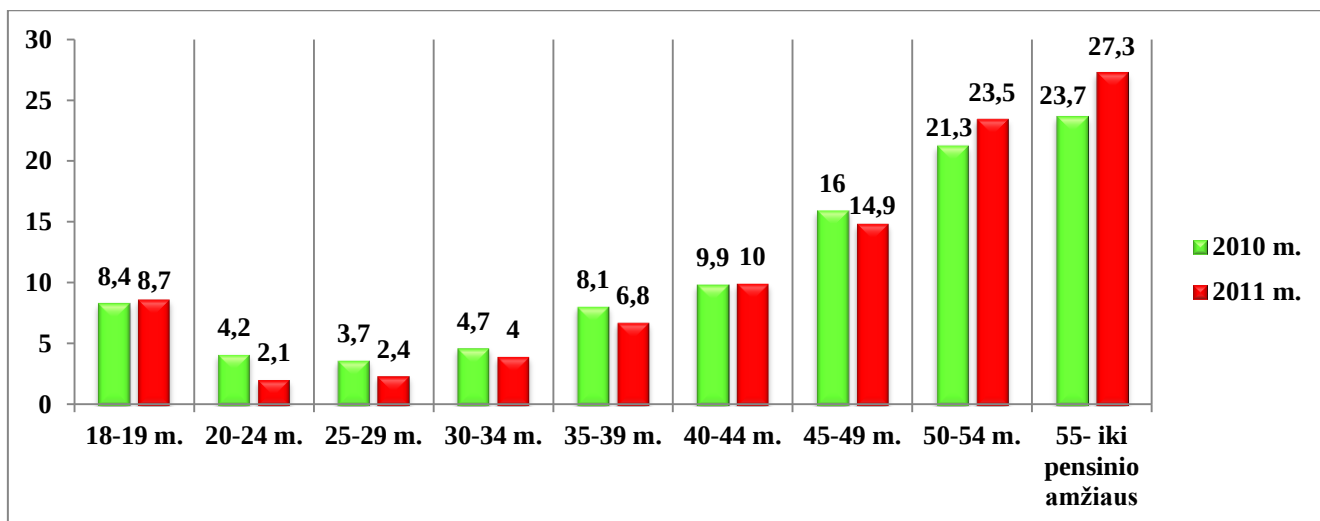
3.8. Laikinas nedarbingumas ir neįgalumas

Darbingumo lygis - asmens pajėgumas įgyvendinti anksčiau įgytą profesinę kompetenciją ar įgyti naują profesinę kompetenciją arba atlikti mažesnės kompetencijos reikalaujančius darbus. Nustatomas asmenims nuo 18 m. iki senatvės pensijos amžiaus, įvertinus asmens sveikatos būklę ir galimybes atlikti turimos kvalifikacijos darbus, nereikalaujančius profesinės kvalifikacijos po to, kai yra panaudotos visos galimos medicininės ir profesinės rehabilitacijos bei specialiosios pagalbos priemonės. Darbingumo lygis nustatomas 5 procentinių punktų intervalu.

- ✓ Asmenys, kurių darbingumo lygis 0 – 25 procentai, laikomi nedarbingais;
- ✓ Asmenys, kurių darbingumo lygis 30–55 procentai, laikomi iš dalies darbingais;
- ✓ Asmenys, kurių darbingumo lygis 60 ir daugiau procentų, laikomi darbingais.

Asmenų, laikomų nedarbingais ir iš dalies darbingais, skaičius 2009 – 2011 m. laikotarpiu Šiaulių mieste kito netolygiai. Mieste 2009 m. 0–55 proc. darbingumo lygis buvo nustatytas 848 gyventojams, 2010 m. – 595, 2011 m. – 617. Lietuvoje asmenų, laikomų nedarbingais ir iš dalies darbingais, skaičius nuo 2009 m. mažėjo. Šalyje 2009 m. tokių asmenų buvo 22 832, 2010 m. - 15 432, o 2011 m. – 14 873.

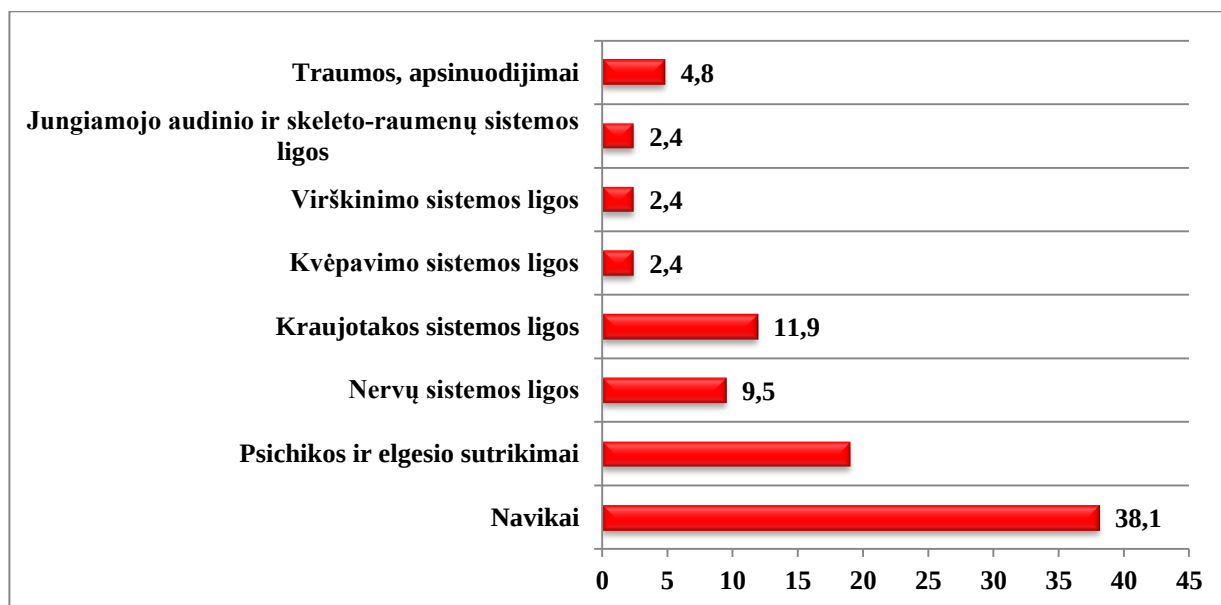
Suaugusių Šiaulių miesto gyventojų dalis, kuriems pirmą kartą nustatytas 0-55 proc. darbingumo lygis ir 2010 m., ir 2011 m. didėjo su amžiumi (mažiausia dalis buvo 20–29 m. amžiaus grupėje, didžiausia – 55– iki pensinio amžiaus grupėje) (žr. 3.8.1 pav.).



3.8.1 pav. Šiaulių miesto savivaldybės suaugusiųjų gyventojų, kuriems pirmą kartą nustatytas 0-55 proc. darbingumo lygis, pasiskirstymas pagal amžių 2010-2011 m. (proc.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Neįgalumo ir darbingumo tarnybos duomenimis, 2011 m. Šiaulių mieste daugiausia darbingo amžiaus asmenų buvo pripažinta nedarbingais dėl navikų - 16 (38,1 proc.), dėl psichikos ir elgesio sutrikimų - 8 (19,0 proc.) bei kraujotakos sistemos ligų - 4 (11,9 proc.) (žr. 3.8.2 pav.). Lietuvoje 2011 m. 0-25 proc. darbingumo lygis gyventojams dažniausiai buvo nustatytas taip pat dėl navikų - 450 (35,8 proc.), antroje vietoje buvo kraujotakos sistemos ligos - 207 (16,5 proc.), trečioje – psichikos ir elgesio sutrikimai 200 (15,9 proc.).

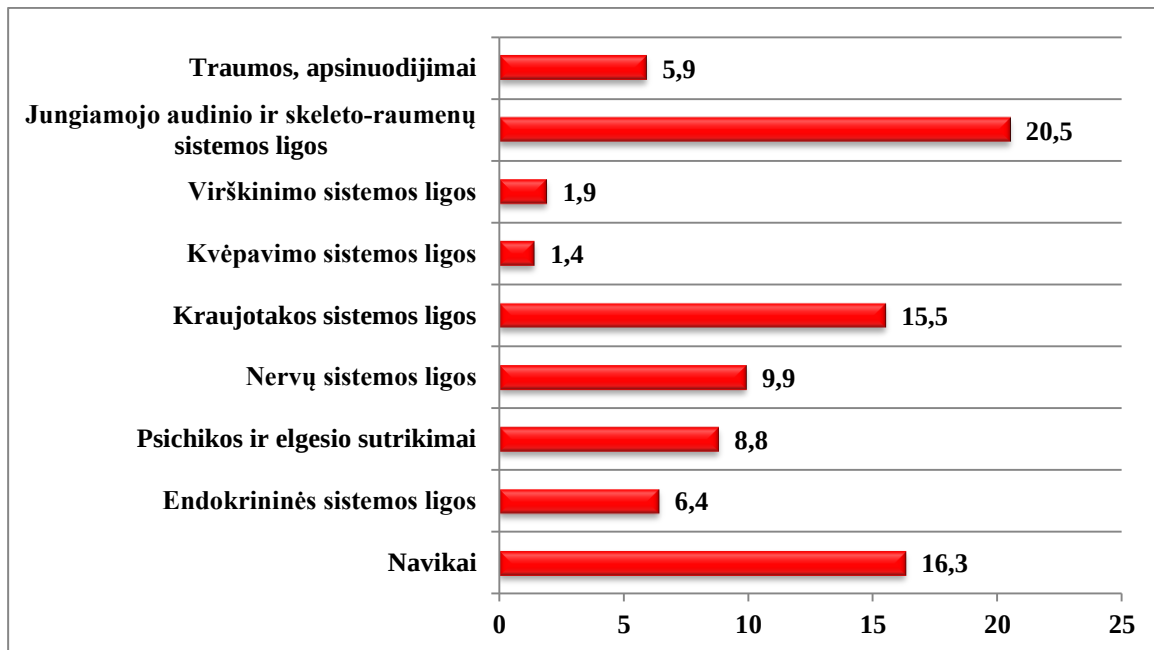


3.8.2 pav. Šiaulių miesto savivaldybės suaugusiųjų gyventojų, kuriems pirmą kartą nustatytas 0-25 proc. darbingumo lygis, pasiskirstymas pagal ligų grupes 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Šiaulių mieste 2011 m. daugiausia asmenų iš dalies darbingais pripažinti buvo dėl jungiamojo audinio ir skeleto – raumenų sistemos ligų - 117 (20,5 proc.), navikų - 94 (16,3 proc.) ir

kraujotakos ligų - 89 (15,5 proc.) (žr. 3.8.3 pav.). Lietuvoje 2011 m. 30-55 proc. darbingumo lygis asmenims dažniausiai buvo nustatytas dėl kraujotakos sistemos ligų – 2 791 (20,5 proc.), jungiamojo audinio ir skeleto – raumenų ligų - 2 355 (17,3 proc.) ir navikų - 2 180 (16,0 proc.).



3.8.3 pav. Šiaulių miesto savivaldybės suaugusiųjų gyventojų, kuriems pirmą kartą nustatytas 30-55 proc. darbingumo lygis, pasiskirstymas pagal ligų grupes 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Neįgalumo lygis - tai kompleksiskai įvertinus nustatytas asmens sveikatos būklės, savarankiškumo kasdieninėje veikloje ir galimybių ugdytis netekimo mastas. Neįgalumo lygis nustatomas asmenims iki 18 m., išskyrus asmenis, kurie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu.

Neįgalumas gali būti trijų lygių:

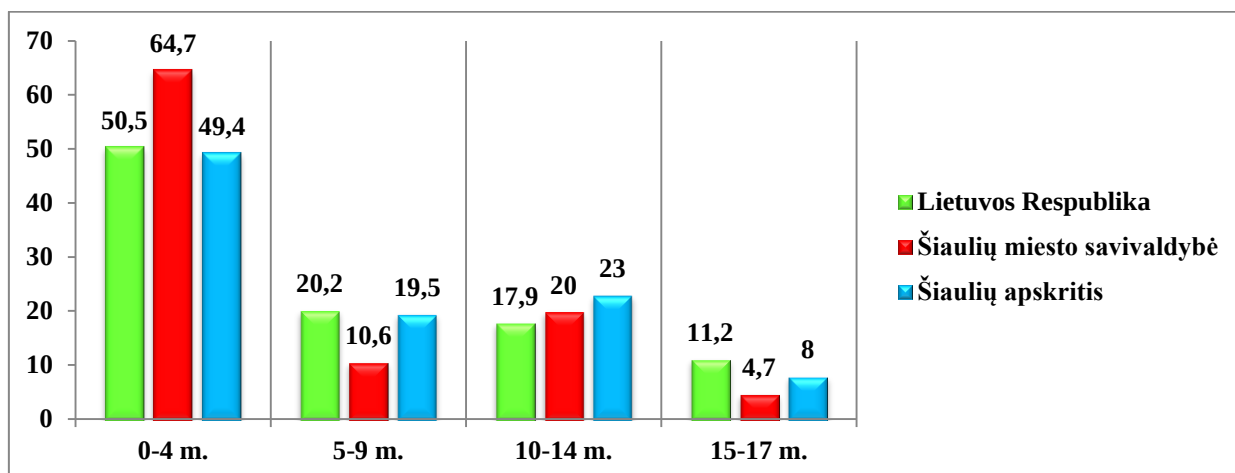
1. Sunkaus neįgalumo lygis - asmens būklė, kai dėl ligos, traumos, sužalojimo, įgimtų arba vaikystėje įgytų sveikatos sutrikimų, aplinkos veiksnių neigiamo poveikio žymiai sumažėjusios galimybės ugdytis, dalyvauti, veikti ir būtina nuolatinė kitų žmonių slauga, priežiūra, pagalba;

2. Vidutinio neįgalumo lygis - asmens būklė, kai dėl ligos, traumos, sužalojimo, įgimtų arba vaikystėje įgytų sveikatos sutrikimų, aplinkos veiksnių neigiamo poveikio sumažėjusios galimybės ugdytis, dalyvauti, veikti ir reikia nenuolatinės kitų žmonių priežiūros, pagalbos;

3. Lengvo neįgalumo lygis - asmens būklė, kai dėl ligos, traumos, sužalojimo, įgimtų arba vaikystėje įgytų sveikatos sutrikimų, aplinkos veiksnių neigiamo poveikio nežymiai sumažėjusios galimybės ugdytis, dalyvauti, veikti.

Neįgalumo ir darbingumo tarnybos duomenimis, 2009 m. Šiaulių mieste buvo 94 vaikai, kuriems pirmą kartą buvo nustatytas neįgalumas, 2010 m. tokių vaikų skaičius išaugo iki 104, o

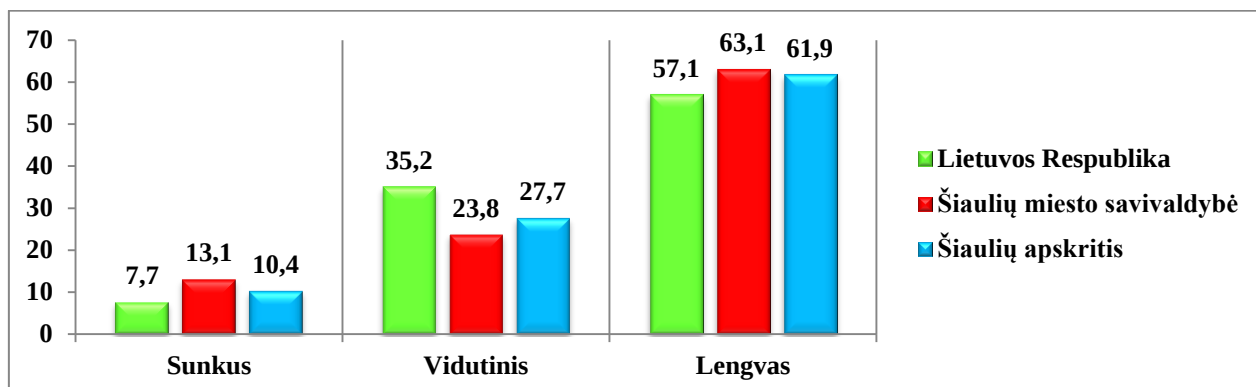
2011 m. vaikų skaičius sumažėjo iki 85. Didžiausią dalį jų sudarė 0-4 m. amžiaus vaikai (64,7 proc.), mažiausia dalis buvo 15-17 m. amžiaus grupėje (4,7 proc.) (žr. 3.8.4 pav.).



3.8.4 pav. Šiaulių miesto savivaldybės, apskrities ir Lietuvos Respublikos vaikų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumas, pasiskirstymas pagal amžių 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

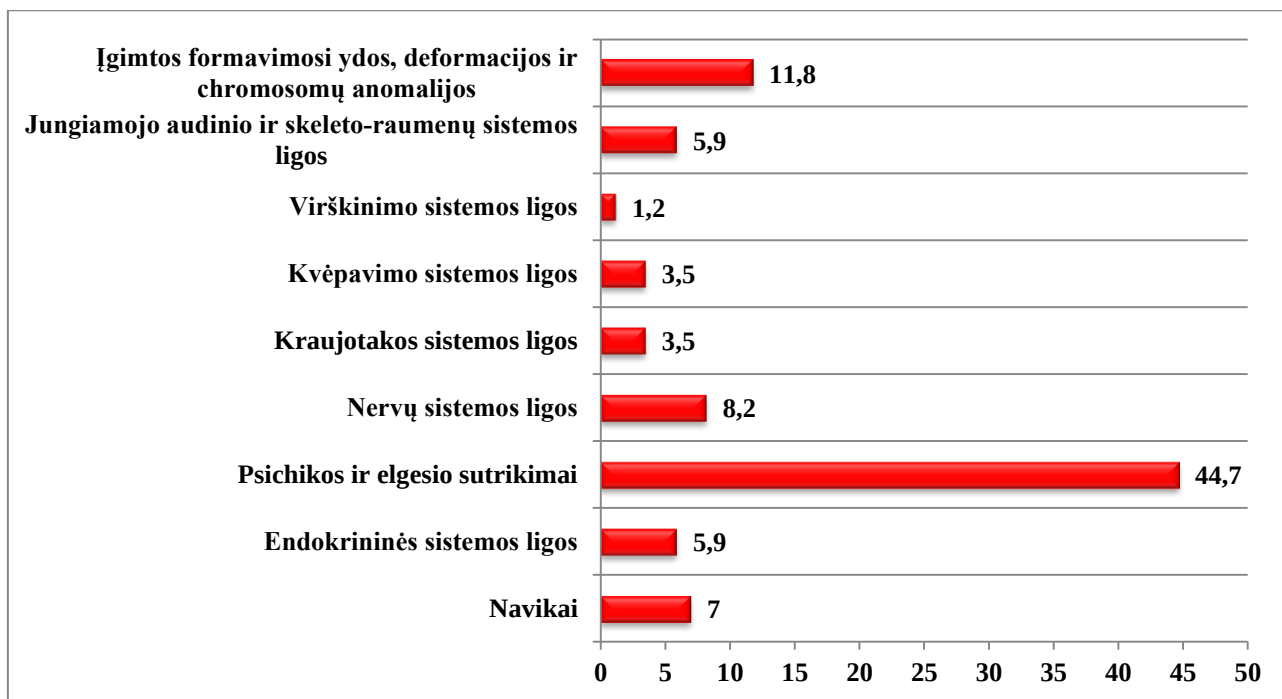
Daugiau nei pusei Šiaulių miesto (63,1 proc.), apskrities (61,9 proc.) bei visos šalies (57,1 proc.) neįgalųjų vaikų 2011 m. buvo nustatytas lengvas neįgalumo lygis. Net 13,1 proc. Šiaulių miesto neįgalųjų vaikų buvo nustatytas sunkus neįgalumo lygis (žr. 3.8.5 pav.).



3.8.5 pav. Šiaulių miesto savivaldybės, apskrities ir Lietuvos Respublikos vaikų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumas, pasiskirstymas pagal neįgalumo lygius 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Šiaulių mieste 2011 m. didžiausia dalis vaikų pripažinta neįgaliais buvo dėl psichikos ir elgesio sutrikimų - 44,7 proc. (38) bei įgimtų formavimosi ydų, deformacijų ir chromosomų anomalijų - 11,8 proc. (10) (žr. 3.8.6 pav.). Lietuvoje 2011 m. didžiausia dalis vaikų pripažinta neįgaliais buvo tai pat dėl psichikos ir elgesio sutrikimų - 37,8 proc. (777) ir įgimtų formavimosi ydų, deformacijų ir chromosomų anomalijų - 17,1 proc. (352)



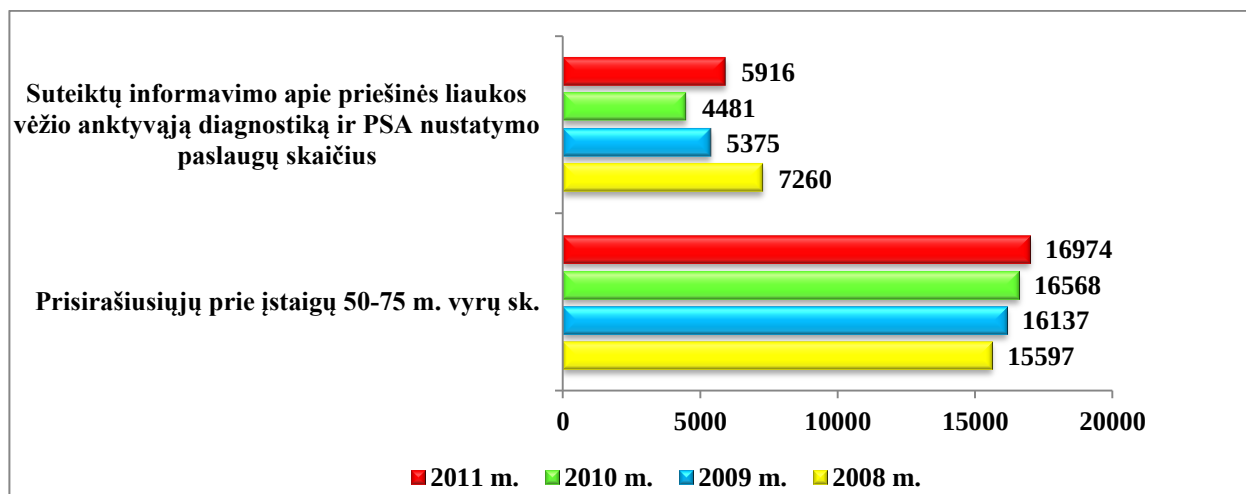
3.8.6 pav. Šiaulių miesto savivaldybės vaikų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumas, pasiskirstymas pagal ligų grupes 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

IV. VYKDOMOS PREVENCINĖS PROGRAMOS

Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programa skirta vyrams nuo 50 iki 75 metų bei vyrams nuo 45 metų, kurių tėvai ar broliai yra sirgę prostatos vėžiu. Programoje numatytos paslaugos gali būti teikiamos vieną kartą per dvejus metus. Kol nebuvo įgyvendinama priešinės liaukos vėžio prevencijos programa, vykdoma nuo 2006 m., mirtingumas nuo šios ligos didėjo tiek bendrojoje vyrų grupėje, tiek tikslinėje 50-75 metų vyrų grupėje: ši mirtingumo didėjimo tendencija bendrojoje vyrų grupėje buvo matoma iki 2006 m., o tikslinėje vyrų grupėje – iki 2007 m.

Šiaulių teritorinės ligonių kasos (TLK) duomenimis, 2011 m. prie Šiaulių miesto asmens sveikatos priežiūros įstaigų buvo prisirašę 16 974 50-75 metų vyrai, 2010 m. – 16 568. Ganėtinai didelis vyrų aktyvumas pagal šią prevencinę programą teikia vilties, kad vis dažniau bus nustatomas ankstyvųjų stadijų vėžys. 2011 m. Šiaulių mieste 5 916 vyrų buvo suteikta informacija apie priešinės liaukos vėžio ankstyvąją diagnostiką ir PSA nustatymo paslaugas, o tai 1 435 paslaugomis daugiau nei 2010 m. ir 541 daugiau nei 2009 m. (žr. 4.1 pav.). 2011 m. didžiausias prisirašiusiųjų 50-75 metų vyrų skaičius ir suteiktų paslaugų skaičius buvo VšĮ Šiaulių centro poliklinikoje ir VšĮ Dainų pirminės sveikatos priežiūros centre.



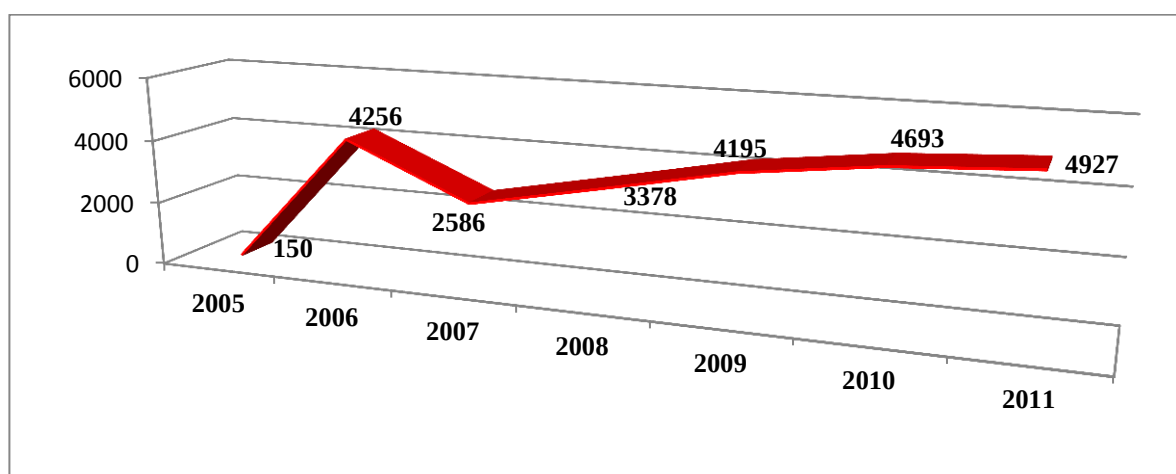
4.1 pav. Prisirašiusių prie sveikatos priežiūros įstaigų 50-75 metų vyrų skaičius ir suteiktos informacijos apie priešinės liaukos vėžio ankstyvąją diagnostiką ir PSA nustatymo paslaugas skaičius 2008-2011 m. (abs. sk)

Šaltinis: Šiaulių teritorinė ligonių kasa

Nepaisant tobulėjančių diagnostikos metodų ir gydymo būdų, Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, krūties vėžys išlieka viena dažniausia moterų liga. Kiekvienais metais ši liga atima šimtus gyvybių. Laiku diagnozavus šią ligą, jai galima užkirsti kelią, nes daugiau kaip 95 proc. moterų, sergančių pirmos stadijos krūties vėžiu, visiškai išgydomos. 2005 m. rugsėjo 23 d.

Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-729 „Dėl atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programos patvirtinimo“ buvo patvirtinta krūties vėžio prevencijos programa. Ši programa skirta moterims nuo 50 iki 69 metų amžiaus. Šios programos priemonės yra taikomos vieną kartą per dvejus metus. Viena programos priemonių yra pokalbiai su moterimis apie krūties piktybinių navikų profilaktikos priemonės bei patarimai, kaip stiprinti ir išsaugoti sveikatą, bei moterų nukreipimas atlikti mamografinį tyrimą. 2005 m. gruodžio mėn. tik 150 moterų buvo suteikta informacija ir išrašytas siuntimas atlikti mamografiją.

Šiaulių teritorinės ligonių kasos duomenimis, 2011 m. prie asmens sveikatos priežiūros įstaigų buvo prisirašiusios 19 672 50-69 metų moterys, tai 272 moterimis daugiau nei 2010 m. Išaugo 2011 m. ir informavimo dėl krūties vėžio profilaktikos ir siuntimo atlikti mamografiją suteiktų paslaugų skaičius iki 4 927, 2010 m. šių paslaugų skaičius buvo 4 693 (žr. 4.2 pav.).

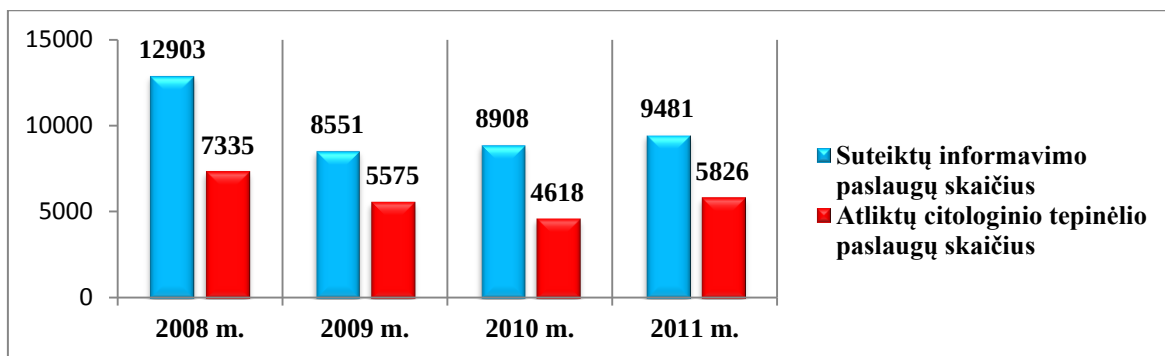


4.2 pav. Suteiktų informavimo dėl krūties piktybinių navikų profilaktikos ir siuntimo atlikti mamografiją paslaugų skaičius Šiaulių mieste 2005 m. gruodžio mėn.- 2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Šiaulių teritorinė ligonių kasa

2004 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-485 buvo patvirtinta gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programa. Valstybinės ligonių kasos duomenimis, daugelyje šalių skiriasi pagal gimdos kaklelio vėžio prevencinę programą tikrinamų moterų amžius ir kvietimo pasitikrinti intervalai. Dažniausiai tikrinamos moterys nuo 25 iki 60-65 metų, o pasitikrinti dažniausia kviečiama kas trejus metus. Nuo 2008 m. profilaktiškai tikrinamų dėl gimdos kaklelio vėžio moterų amžiaus intervalas pakoreguotas – imta tikrinti 25-60 metų moteris. 2011 m. prie Šiaulių miesto asmens sveikatos priežiūros įstaigų buvo prisirašiusios 38 944 25-60 metų amžiaus moterys, 4 147 moterimis mažiau nei 2010 m.

Šiaulių teritorinės ligonių kasos duomenimis, 2011 m. 9 481 moteriai buvo suteikta informavimo dėl gimdos kaklelio piktybinių navikų profilaktikos paslauga ir iš jų 5 826 (61,4 proc.) buvo paimtas citologinis tepinėlis dėl gimdos kaklelio piktybinių navikų (žr. 4.3 pav.).

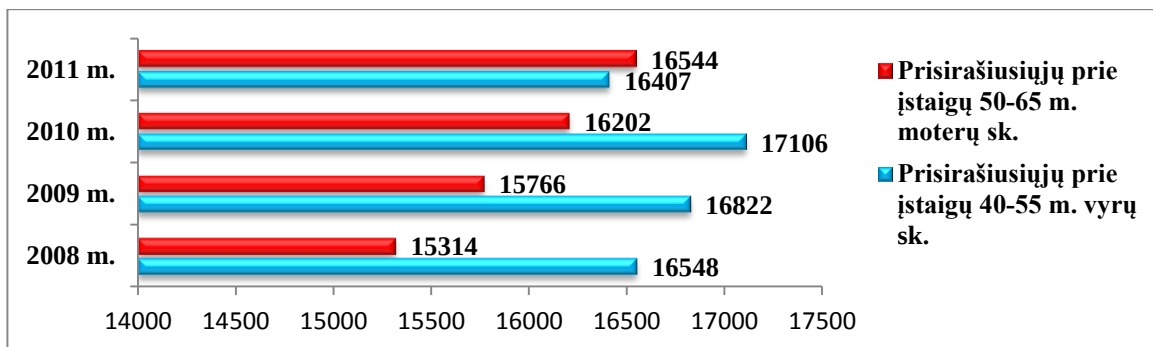


4.3 pav. Suteiktų informavimo paslaugų ir atliktų citologinio tepinėlio paslaugų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Šiaulių teritorinė ligonių kasa

Širdies ir kraujagyslių ligos Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, yra dažniausia mirtingumo priežastis. 2005 m. lapkričio 25 d. SAM įsakymu Nr. V-913 buvo patvirtinta Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencinių priemonių finansavimo programa. Šia programa siekiama sumažinti sergamumą širdies ir kraujagyslių ligomis (krūtinės angina, miokardo infarktu, smegenų išemija, insultu, periferinių arterijų tromboze), atrinkti sergančiuosius ateroskleroze ar cukriniu diabetu, kurie dar nejaučia sveikatos sutrikimų, užkirsti kelią šių ligų raidai. Programos priemonės taikomos vieną kartą per metus 40-55 m. vyrams bei 50-65 m. moterims. Šiaulių TLK duomenimis,

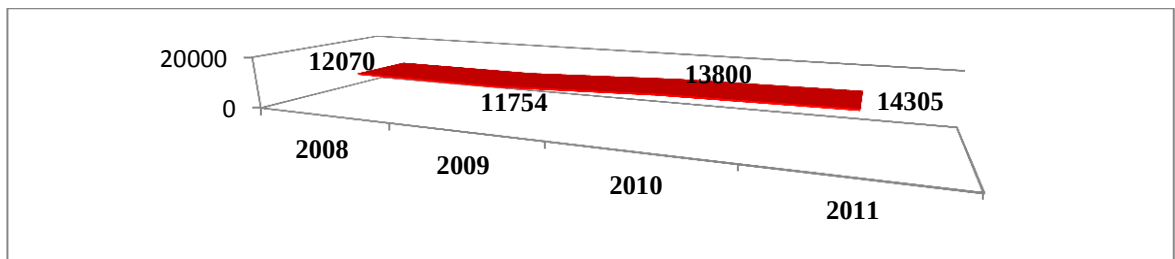
Šiaulių mieste prie sveikatos priežiūros įstaigų 2011 m. buvo prisirašę 16 407 40-55 m. vyrai ir 16 544 50-65 m. moterys (žr. 4.4 pav.). Daugiausia prisirašiusiųjų buvo VšĮ Šiaulių centro poliklinikoje ir VšĮ Dainų pirminės sveikatos priežiūros centre.



4.4 pav. Prisirašiusiųjų Šiaulių miesto savivaldybėje prie asmens sveikatos priežiūros įstaigų 40-55 m. vyrų ir 50-65 m. moterų skaičius 2008-2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Šiaulių teritorinė ligonių kasa

Viena pagrindinių programos priemonių yra informavimo apie didelę širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę, šios tikimybės įvertinimo, pirminės prevencijos priemonių plano sudarymo ar siuntimo išsamiai įvertinti širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę paslauga. 2010 m. Šiauliuose tokių paslaugų suteikta 13 800 gyventojų, o 2011 m. šis skaičius išaugo iki 14 305 gyventojų (žr. 4.5 pav.).



4.5 pav. Informavimo apie didelę širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę, šios tikimybės įvertinimo, pirminės prevencijos priemonių plano sudarymo ar siuntimo išsamiai įvertinti širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę paslaugų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (abs. sk.)

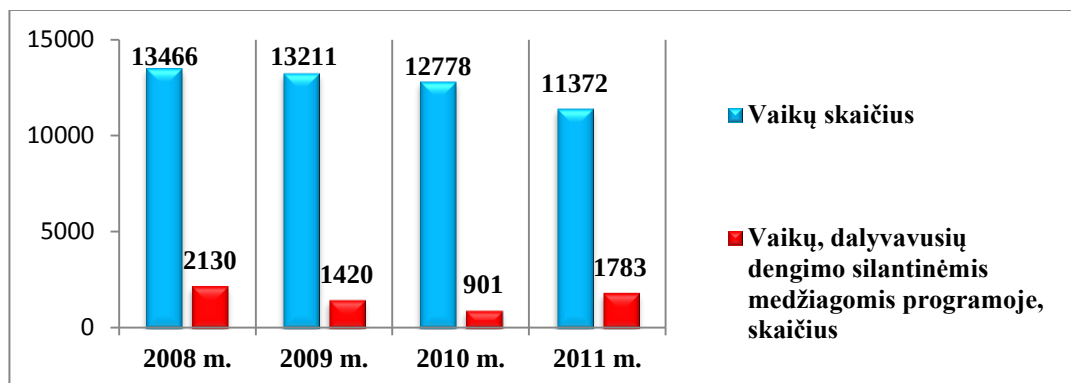
Šaltinis: Šiaulių teritorinė ligonių kasa

Dantų ėduonis – dažniausia dantų liga. Vaikui augant vis daugiau dantų pažeidžiami ėduonies. Nors dantų ėduonies profilaktika galima įvairiomis priemonėmis, tačiau įrodymais pagrįsti medicinos duomenys patvirtina silantavimo efektyvumą. Kita vertus, tai daug pigiau nei jau sugedusių dantų gydymas bei plombavimas.

2004 m. pradėta Vaikų dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa. Programa skirta vaikų nuo 6 iki 14 m. nuolatinių krūminių dantų kramtomųjų paviršių ėduonies prevencijai.

Šiaulių TLK duomenimis, silantais 2005 m. buvo dengiami 6-8 m. vaikų krūminiai dantys, 2006 – 2007 m. – 5-13 m. vaikų, o nuo 2008 m. – 6-14 m. vaikų krūminiai dantys. Šios paslaugos vaikams teikiamos nemokamai. Nuolatinių pirmųjų krūminių dantų kramtomųjų paviršių dengimą organizuoja savivaldybės gydytojas, o vykdo asmens sveikatos priežiūros įstaigos, sudariusios sutartis su TLK dėl pirminės odontologinės pagalbos paslaugų teikimo ir apmokėjimo. Vaikų dantis silantinėmis medžiagomis dengia bendrosios praktikos odontologai ar burnos higienistai.

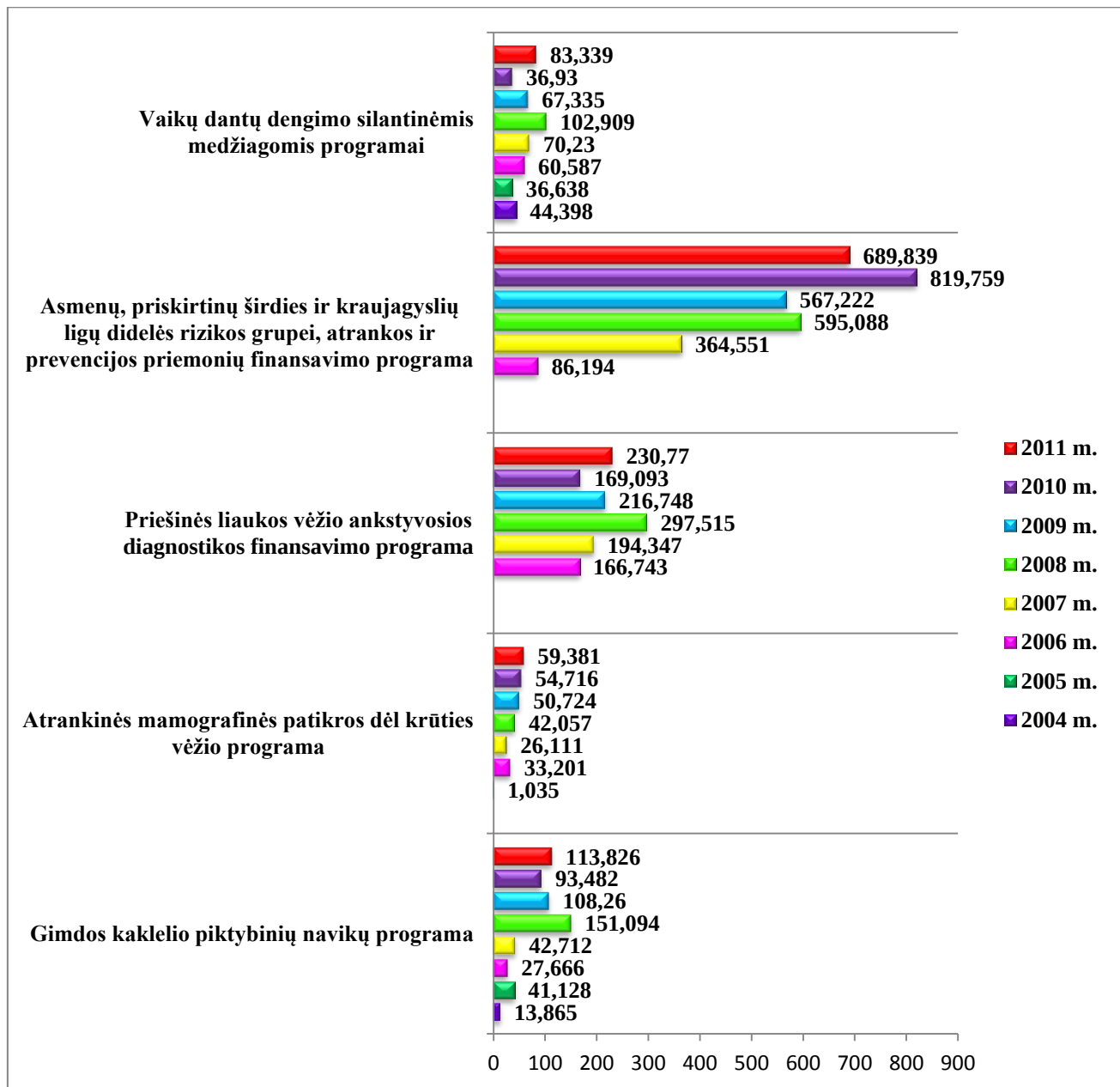
2011 m. vaikų, dengusių savo dantis silantinėmis medžiagomis buvo 1 783 (15,7 proc.), 882 vaikais daugiau nei 2010 m. (žr. 4.6 pav.). Dera pabrėžti, kad vaikų dantų dengimo silantinėmis medžiagomis prevencinės programos sėkmė priklauso nuo tėvelių, bendrosios praktikos gydytojų, odontologų, savivaldybių darbuotojų rūpestingumo bei aktyvumo.



4.6 pav. Vaikų, dalyvavusių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje Šiaulių miesto savivaldybėje, skaičius 2008-2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Šiaulių teritorinė ligonių kasa

Pagal visas šias programas teikiamų paslaugų išlaidos apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto ir nustatyto amžiaus žmonėms, apdraustiems privalomuoju sveikatos draudimu, jos yra nemokamos. Daugiausia lėšų skiriama širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programai, kurios finansavimas 2011 m. sumažėjo. Kitų prevencinių programų privalomojo sveikatos draudimo fondo išlaidų dalis šiek tiek padidėjo (žr. 4.7 pav.).

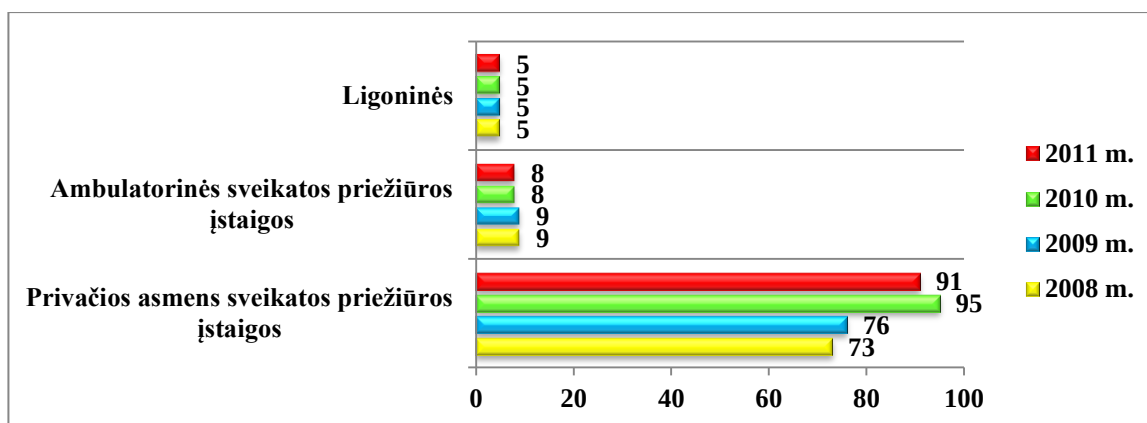


4.7 pav. Privalomojo sveikatos draudimo fondo išlaidų dalis, tenkanti Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų profilaktinėms programoms (kiekvienai iš jų)

Šaltinis: Šiaulių teritorinė ligonių kasa

V. SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ VEIKLA

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2008–2011 m. Šiaulių mieste ligoninių, esančių SAM sistemoje, skaičius nekito. Ambulatorinės sveikatos priežiūros įstaigų skaičius kito nežymiai (2008–2009 m. jų buvo 9, o 2010 m. – 8). Privačių asmens sveikatos priežiūros įstaigų skaičius (į šį skaičių įtrauktos ir privačios odontologinės priežiūros įstaigos) nuo 2008 m. iki 2010 m. kasmet augo, o 2011 m. jų skaičius sumažėjo (žr. 5.1 pav.).



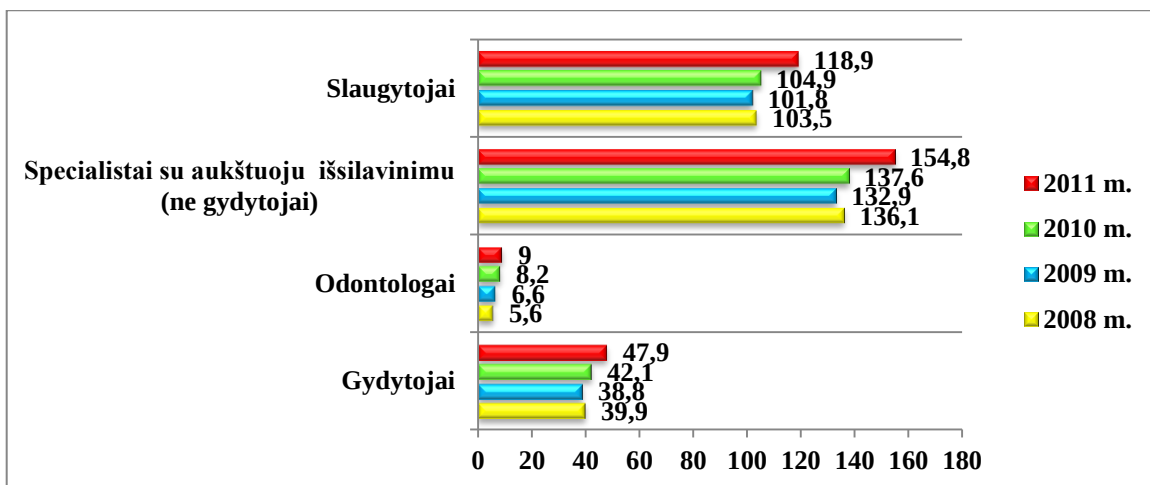
5.1 pav. Sveikatos priežiūros įstaigų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje 2008–2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

5.1. Sveikatos personalo ištekliai

Aktyvus sveikatos personalas – specialistai, dirbantys pagal savo profesiją sveikatos priežiūros, sveikatos mokslo, mokymo ir valdymo srityse.

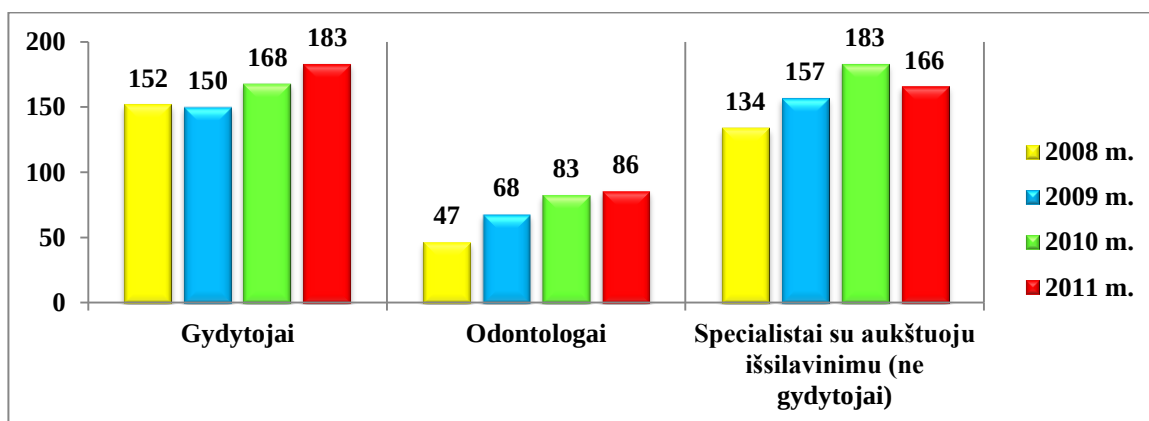
Visų aktyvių sveikatos specialistų skaičius 2008–2011 m. laikotarpiu kito nežymiai. Šis rodiklis 2009 m. kiek sumažėjęs, 2010 m. ir 2011 m. augo. Šiaulių mieste didžiausią dalį sveikatos priežiūros įstaigose dirbančių specialistų sudarė specialistai su aukštuoju ar aukštesniu medicinos išsilavinimu (ne gydytojai), mažiausią – odontologai. 2011 m. (po gyventojų skaičiaus perskaičiavimo) aktyvių gydytojų skaičius siekė 47,9/10 000 gyv., aktyvių slaugytojų skaičius – 118,9/10 000 gyv., aktyvių specialistų su aukštuoju ar aukštesniu medicinos išsilavinimu (ne gydytojų) – 154,8/10 000 gyv., aktyvių odontologų – 9/10 000 gyv. (žr. 5.1.1 pav.).



5.1.1 pav. Gyventojų aprūpinimas aktyviu sveikatos personalu Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (10 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Visų privačiai dirbančių medikų skaičius 2008-2010 m. augo. 2011 m. privačiai dirbančių gydytojų skaičius (183) ir odontologų skaičius (86) padidėjo, o privačiai dirbančių specialistų su aukštoju ar aukštesniojo medicinos išsilavinimu (ne gydytojų) skaičius sumažėjo (166) (žr. 5.1.2 pav.).

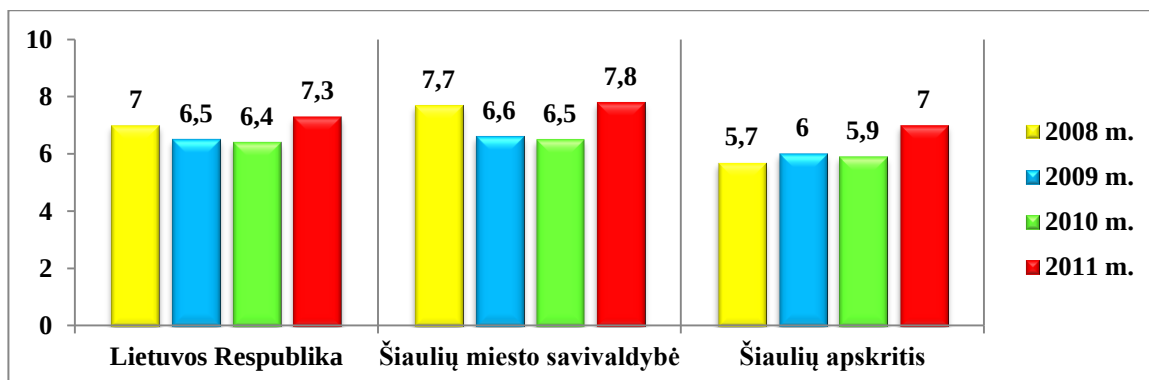


5.1.2 pav. Privačiai dirbantis medicinos personalas Šiaulių miesto savivaldybėje 2008–2011 m. (abs. sk.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

5.2. Ambulatorines paslaugas teikiančių įstaigų veikla

Apsilankymų pas gydytojus skaičius vienam gyventojui per metus 2008-2010 m. po truputį mažėjęs 2011 m. padidėjo ir Lietuvoje siekė 7,3 karto, Šiaulių apskrityje – 7 kartus, Šiaulių mieste – 7,8 karto (žr. 5.2.1 pav.).

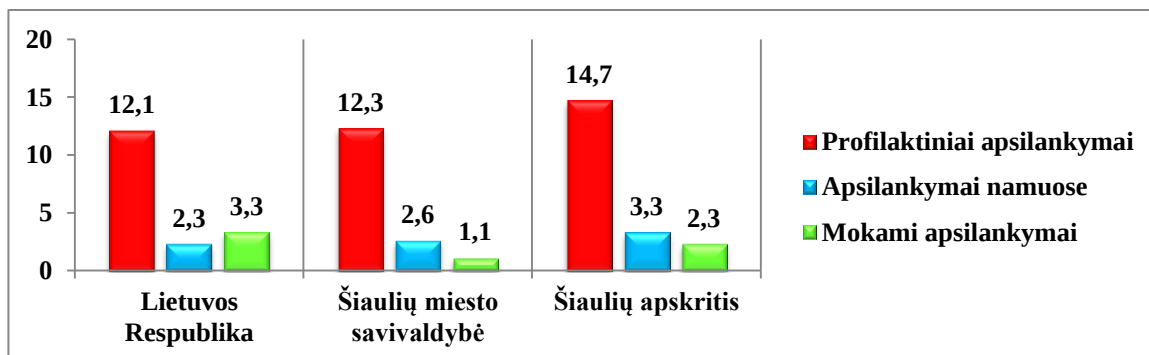


5.2.1 pav. Apsilankymų pas gydytojus skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (vienam gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2010 m. tiek šalies (12,1 proc.), tiek Šiaulių miesto (11,5 proc.) ir apskrities (14 proc.) gyventojai dažniausiai pas gydytojus lankėsi dėl profilaktinių sveikatos patikrinimų, sumažėjo gydytojų apsilankymų namuose bei mokamų apsilankymų skaičius.

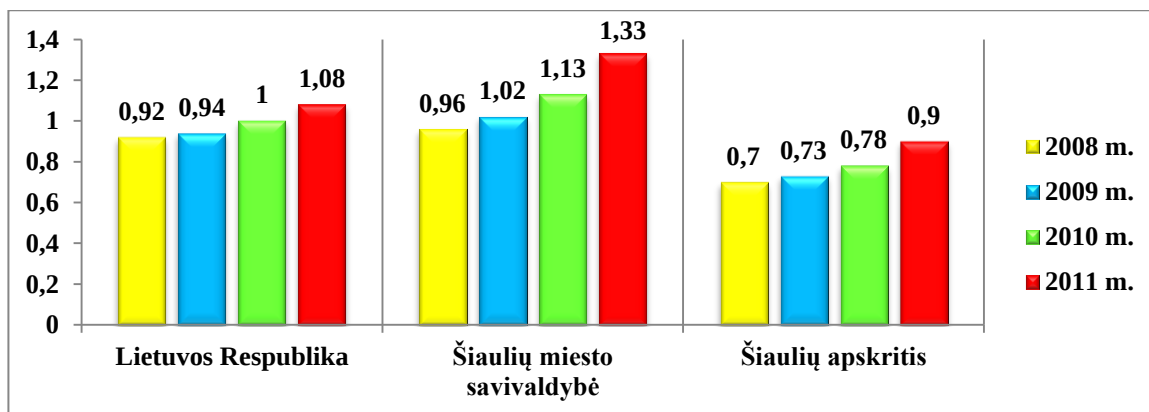
2011 m. Lietuvos (12,1 proc.) gyventojų lankymasis pas gydytojus dėl profilaktinių sveikatos patikrinimų išliko toks pat kaip ir 2010 m., o Šiauliuose (12,3 proc.) ir apskrityje (14,7 proc.) padidėjo. Nežymiai išaugo gydytojų apsilankymų namuose bei mokamų apsilankymų dalis (žr. 5.2.2 pav.).



5.2.2 pav. Apsilankymų pas gydytojus skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

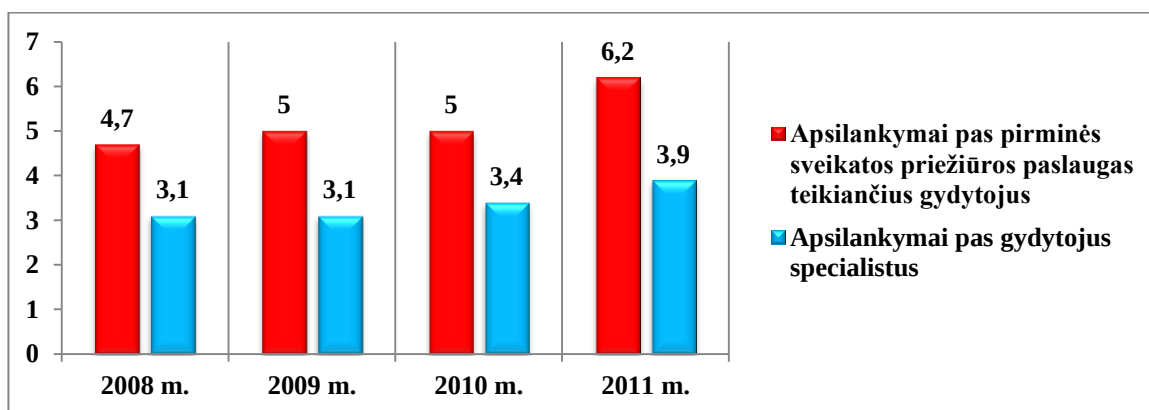
Lietuvoje, Šiauliuose ir Šiaulių apskrityje apsilankymų pas odontologus rodiklis per pastaruosius kelerius metus po truputį didėjo. 2011 m. apsilankymų skaičius Šiaulių mieste (1,33 karto) lyginant su apskrities (0,9 karto) ir šalies (1,08 karto) buvo didžiausias (žr. 5.2.3 pav.).



5.2.3 pav. Apsilankymų pas odontologus skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (vienam gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

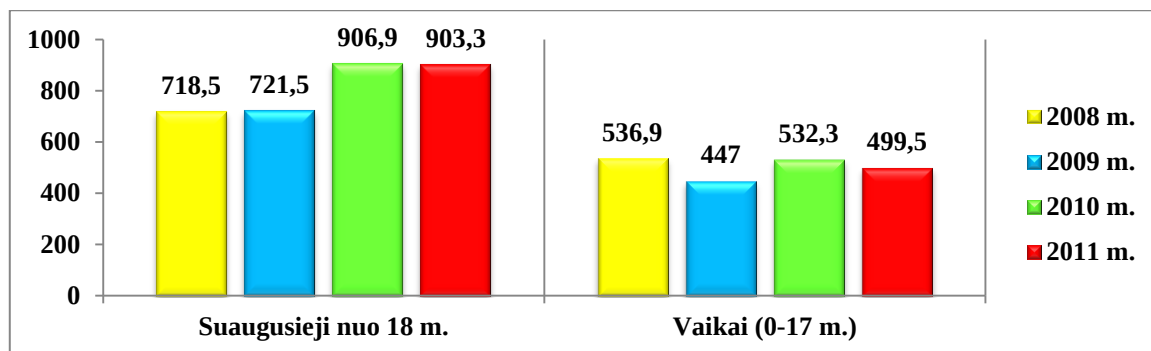
Iš viso 2010 m. Šiauliuose užregistruota 1 034,3 tūkst. apsilankymų pas gydytojus, tai sudarė 8,4 karto vienam gyventojui. 2011 m. apsilankymų pas gydytojus skaičius augo ir siekė 1 099,9 tūkst. ir tai sudarė 10,1 karto vienam gyventojui. Daugiau kartų miesto gyventojai lankėsi pas pirminės sveikatos priežiūros paslaugas teikiančius gydytojus (6,2 karto). 2011 m. nežymiai padidėjo apsilankymų ir pas gydytojus specialistus (3,9 karto) (žr. 5.2.4 pav.).



5.2.4 pav. Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų apsilankymų skaičius pas pirminės sveikatos priežiūros paslaugas teikiančius gydytojus ir pas gydytojus specialistus 2008-2011 m. (vienam gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Šiauliuose suaugusių, esančių ilgalaikio stebėjimo įskaitoje 2008–2011 m. visada buvo daugiau nei vaikų. 2011 m. ilgą laiką stebimų suaugusių buvo 903,3/1 000 gyv., vaikų – 499,5/1 000 gyv. (žr. 5.2.5 pav.).

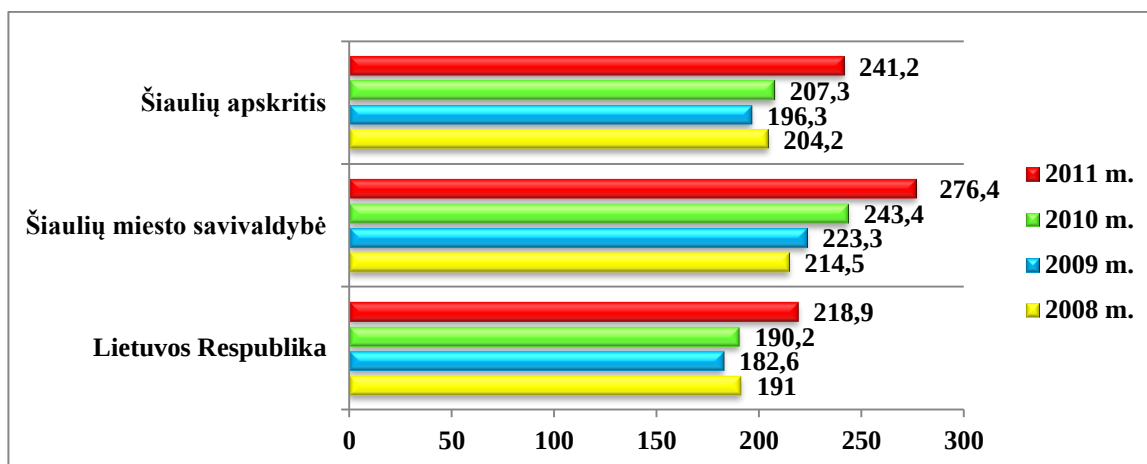


5.2.5 Asmenų, esančių ilgalaikio stebėjimo įskaitoje, skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

5.3. Greitosios medicinos pagalbos darbas

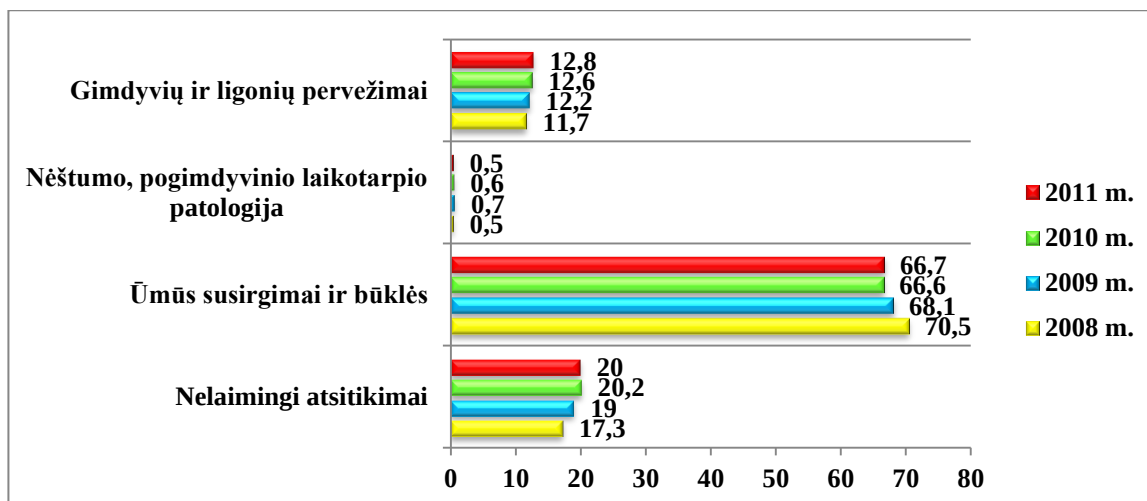
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, nuo 2009 m. Lietuvoje ir Šiaulių apskrityje mažėjo greitosios medicinos pagalbos suteiktų paslaugų skaičius. Nuo 2010 m. šis rodiklis kilo šalyje, apskrityje bei Šiaulių mieste. 2011 m. (po gyventojų skaičiaus perskaičiavimo) Šiauliuose buvo didžiausias ir siekė 276,4/1 000 gyv., o Lietuvoje - mažiausias (218,9/1 000 gyv.) (žr. 5.3.1 pav.).



5.3.1 pav. Greitosios medicinos pagalbos suteiktų paslaugų skaičius Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (1 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

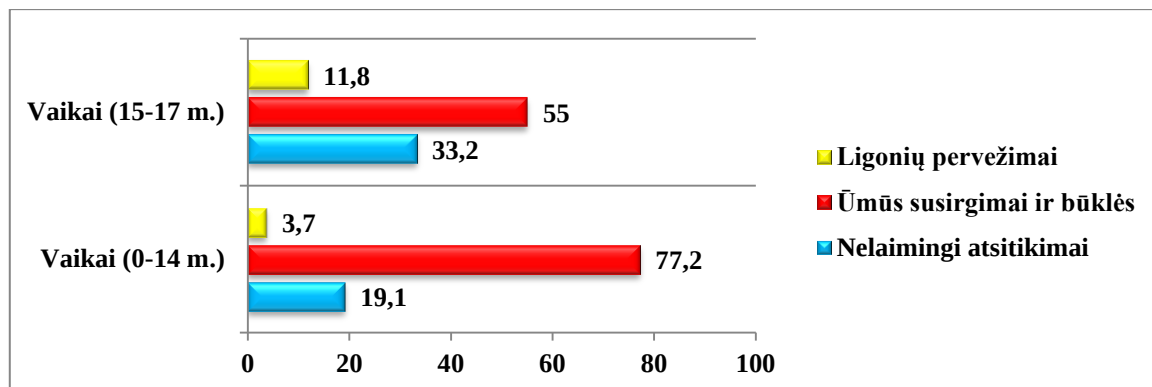
Šiaulių mieste 2008–2011 m. suteiktos skubios medicinos pagalbos struktūra kito nežymiai. Daugiausiai medicinos pagalbos buvo suteikta dėl ūmių susirgimų ir būklių bei nelaimingų atsitikimų, mažiausiai – dėl nėštumo, pogimdyvinio laikotarpio patologijos. 2011 m. Šiaulių mieste iš viso buvo suteikta 30 081 greitosios medicinos pagalbos paslauga. Skubios medicininės pagalbos 66,7 proc. sudarė ūmūs susirgimai ir būklės, 20 proc. - nelaimingi atsitikimai, 12,8 proc. – gimdyvių ir ligonių pervežimai (žr. 5.3.2 pav.).



5.3.2 pav. Suteiktos greitosios medicinos pagalbos paslaugų struktūra Šiaulių miesto savivaldybėje 2008–2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2011 m. Šiaulių mieste vaikams buvo suteiktos 3 884 skubios medicininės pagalbos paslaugos, tai sudarė 13,8 proc. nuo visų greitosios medicinos pagalbos paslaugų. Vaikams nuo 0 iki 14 m. skubi pagalba dažniausiai teikta dėl ūmių susirgimų ir būklių (77,2 proc.), dėl nelaimingų atsitikimų – 19,1 proc. Vaikams nuo 15 iki 17 m. taip pat dažniausiai medicininė pagalba dėl ūmių susirgimų (55 proc.), dėl nelaimingų atsitikimų – 33,2 proc. (žr. 5.3.3 pav.).

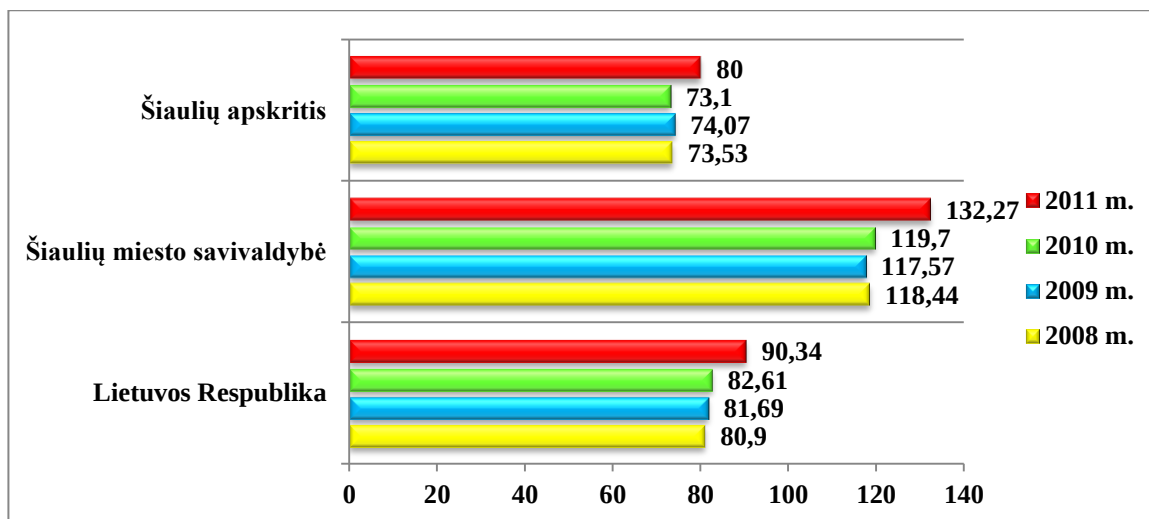


5.3.3 pav. Vaikams suteiktos greitosios medicinos pagalbos paslaugų struktūra Šiaulių miesto savivaldybėje 2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

5.4. Stacionarines paslaugas teikiančių sveikatos priežiūros įstaigų veikla

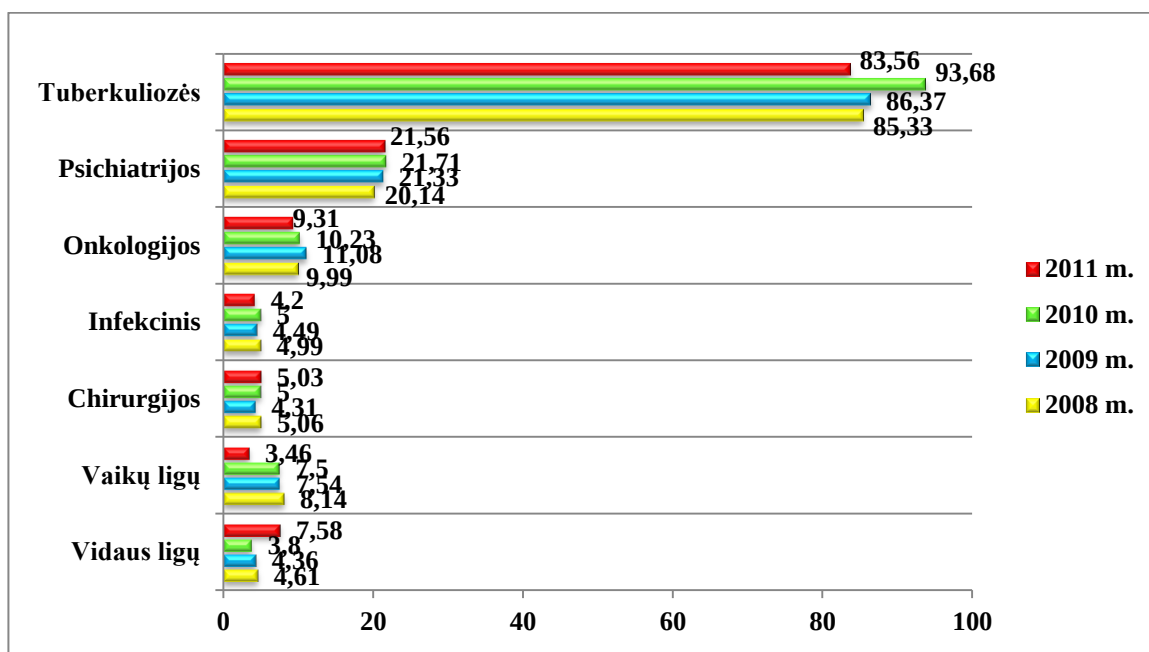
Bendras lovų skaičius 2008–2011 m. Šiaulių miesto, apskrities ir šalies stacionarines paslaugas teikiančiose sveikatos priežiūros įstaigose kito nežymiai. 2011 m. (po gyventojų skaičiaus perskaičiavimo) Šiaulių miesto savivaldybėje bendras lovų skaičius buvo didžiausias ir siekė 132,27/10 000 gyv. (žr. 5.4.1 pav.).



5.4.1 pav. Stacionaro lovų skaičius (su slaugos lovomis) Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008–2011 m. (10 000 gyv.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

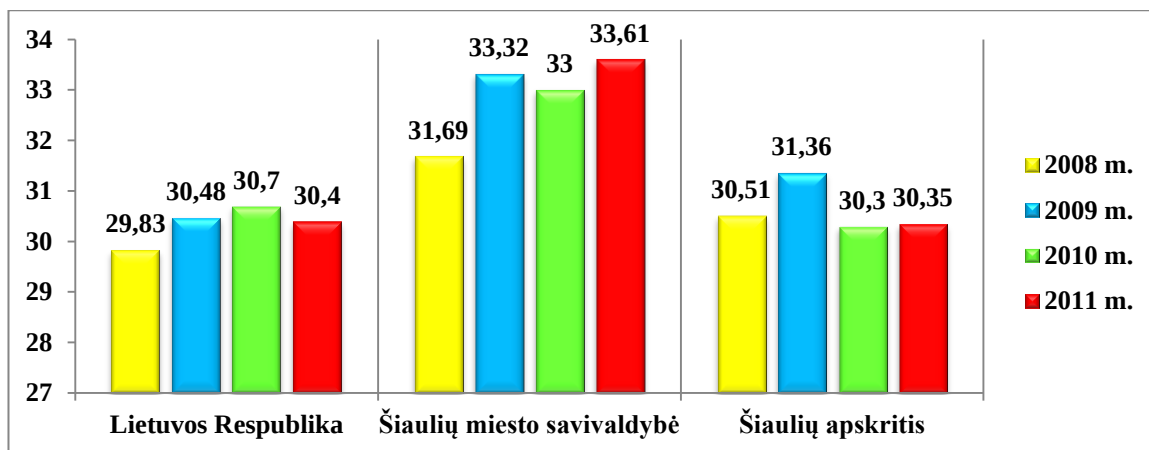
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2011 m., kaip ir 2010 m., vidutinė gulėjimo trukmė ilgiausia buvo tuberkuliozės (83,56 dienos), psichiatrijos (21,56 dienos) ir onkologijos (9,31 dienos) skyriuose. Trumpiausia – vaikų ligų (3,46 dienos), infekciniame (4,2 dienos), chirurginiame (5,03 dienos) skyriuose (žr. 5.4.2 pav.).



5.4.2 pav. Vidutinis gulėjimo laikas pagal stacionarinių lovų profilius Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (dienomis)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

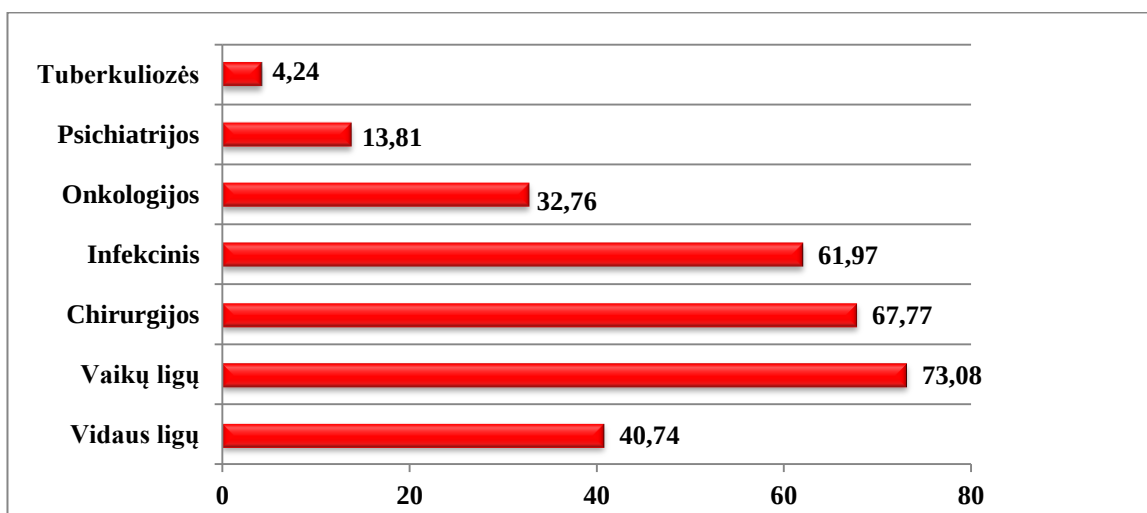
2008-2011 m. šalyje, Šiaulių mieste ir apskrityje lovos apyvartos rodiklis kito netolygiai. Šis rodiklis 2011 m. buvo didžiausias Šiauliuose (33,61 karto), mažiausias - apskrityje (30,35 karto) (žr. 5.4.3 pav.).



5.4.3 pav. Lovos apyvarta Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrities ir Lietuvos Respublikos stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose 2008-2011 m. (kartai)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

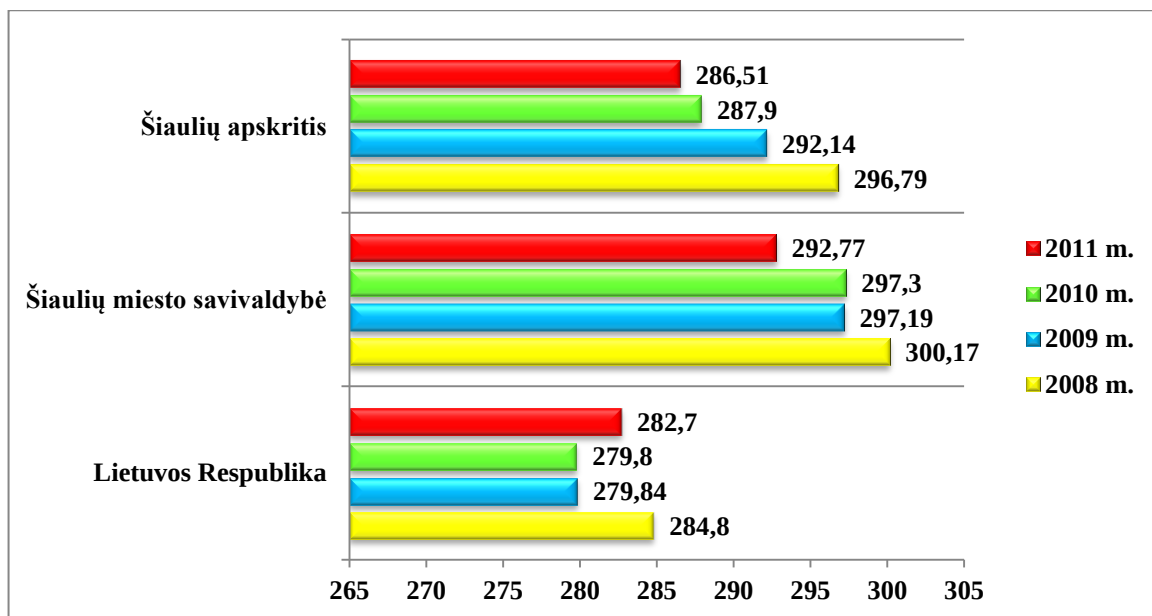
Didžiausia lovos apyvarta Šiaulių mieste 2011 m. pagal lovų profilius buvo vaikų ligų lovų (73,08 karto), mažiausia – tuberkuliozės lovų (4,24 karto) (žr. 5.4.4 pav.).



5.4.4 pav. Lovos apyvarta pagal lovų profilius Šiaulių miesto savivaldybės stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose 2011 m. (kartai)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

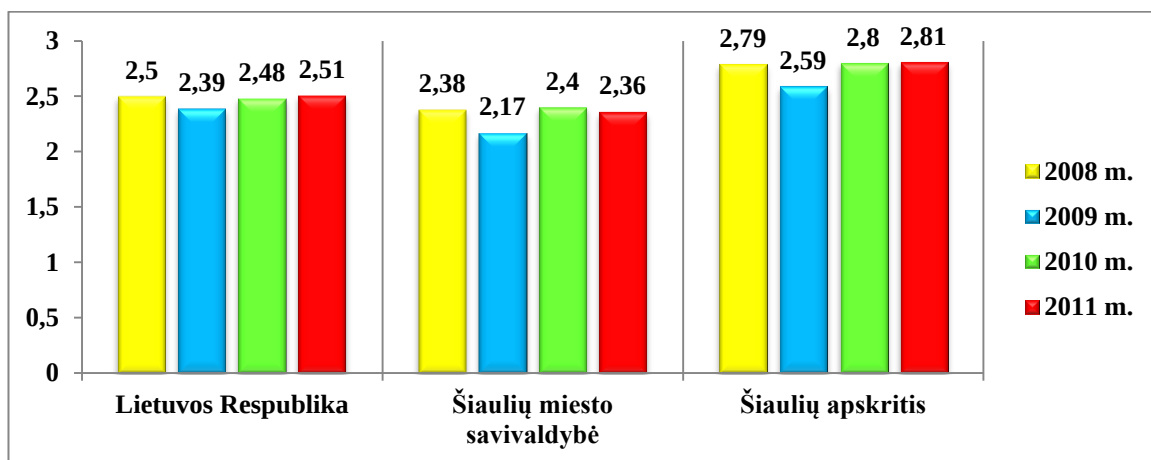
Lovos funkcionavimo rodiklis parodo, kiek dienų per metus stacionaro lova buvo užimta. Nuo 2008 m. šis rodiklis Šiaulių mieste ir apskrityje mažėja. 2011 m. didžiausias lovos funkcionavimo rodiklis išliko Šiaulių mieste – 292,77 dienų per metus, mažiausias – Lietuvoje (282,7 dienų) (žr. 5.4.5 pav.).



5.4.5 pav. Lovos funkcionavimas Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (dienos)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Letališkumo (mirštamumo) stacionare rodiklis 2009 m. mažėjo tiek Lietuvoje, tiek Šiaulių mieste ir apskrityje. Šis rodiklis 2010–2011 m. pakilo ir didžiausias buvo Šiaulių apskrityje - 2,81 proc., mažiausias buvo Šiaulių mieste - 2,36 proc. (žr. 5.4.6 pav.).



5.4.6 pav. Letališkumas (mirštamumas) stacionare Šiaulių miesto savivaldybėje, apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2008-2011 m. (proc.)

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

VI. APLINKA

6.1. Aplinkos oro kokybės stebėjimas

Šiaulių m. oro kokybės tyrimų stoties duomenimis, 2011 m. kietųjų dalelių KD_{10} koncentracija 33 kartus viršijo paros ribinę vertę ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (leidžiamas viršijimų skaičius 35 kartai per metus). Daugiausia viršijimų gauta vasario mėn. (6 kartai), balandžio mėn. (8 kartai) ir spalio mėn. (5 kartai). Žiemos sezono metu gauti 9 viršijimai, pavasarį – 13, vasarą – 5, rudenį – 6. Vidutinė metinė KD_{10} koncentracija neviršijo metų ribinės vertės ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) ir buvo lygi $30,35 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Lyginant su 2010 m. tyrimų duomenimis, 2011 m. vidutinė metų koncentracija sumažėjo 11,3 proc. 34,2 iki $30,35 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dienų skaičius, kada buvo viršijamos paros KD_{10} ribinės vertės, sumažėjo 1,6 karto.

Azoto dioksido koncentracija neviršijo ribinės vertės ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) kito nuo 16,4 iki $26,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Metų vidurkis $22 \mu\text{g}/\text{m}^3$ lyginant su 2010 m. vidutine verte ($26,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$) sumažėjo 17,3 proc.

Anglies monoksido koncentracija kito nuo 0,6 iki $8,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$. 2011 m. neviršijo ribinės vertės ($10 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Vidutinė metų vertė $0,6 \text{ mg}/\text{m}^3$, lyginant su 2010 m. šiemet padidėjo 20 proc.

Vidutinė metų ozono koncentracija kito nuo 20,1 iki $76,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$, metų vidurkis $46,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Lyginant su 2010 m. vidurkiu ($40,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$) padidėjo 14,6 proc. (žr. 5 lentelę).

5 lentelė.

Valstybinio oro monitoringo Šiaulių oro kokybės tyrimų stoties statistiniai duomenys 2011 m.

Data	Kietosios dalelės, Vid., $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Kietosios dalelės, paros max, $\mu\text{g}/\text{m}^3$	KD_{10} paros viršij. sk.	NO_2 , Vid., $\mu\text{g}/\text{m}^3$	CO , Vid., mg/m^3	O_3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
Sausis	26,05	75,4	2	19,1	0,7	44,8
Vasaris	40,80	201,0	6	24,7	0,9	54,9
Kovas	28,29	81,9	3	21,4	0,7	68,3
Balandis	39,89	83,7	8	26,9	1,1	56,5
Gegužė	33,88	59,3	2	24,6	0,9	76,9
Birželis	32,89	69,2	3	21,2	0,4	57,3
Liepa	30,11	50,4	0	20,6	0,4	42,9
Rugpjūtis	29,93	57,2	2	22,5	0,3	39,8
Rugsėjis	24,66	47,9	0	22,2	0,3	33,3
Spalis	32,05	74,1	5	25,0	0,4	27,3
Lapkritis	23,74	66,4	1	19,6	0,5	20,1
Gruodis	21,95	66,5	1	16,4	0,4	33,7
Vid. 2011 m.	30,35	77,7	33	22,0	0,6	46,3
Vid. 2010 m.	34,2	85,0	52	26,6	0,5	40,4
Palyg. su	<11,3 proc.	<8,6 proc.	<1,6 k.	<17,3 proc.	>20 proc.	>14,6 proc.
Ribinė vertė	40	50	35	40	10	120

Šaltinis: Valstybinio oro monitoringo Šiaulių oro kokybės tyrimų stotis

Oro užterštumo tyrimų difuziniais ėmikliais rezultatai. Aplinkos apsaugos agentūra vykdo projekto „Lietuvos oro kokybės monitoringo sistemos modernizavimas naudojant difuzinius ėmiklius“. Šiauliuose nuo 2010 11 06 iki 2011 07 04 buvo matuojamas azoto dioksido (NO₂), sieros dioksido (SO₂) ir benzeno (C₆H₆) vidutinės koncentracijos dvylikoje vietų. Kiekvienoje tyrimų vietoje matavimai buvo atlikti rudens, žiemos, pavasario ir vasaros sezonais.

Vidutinė azoto dioksido koncentracija Šiauliuose per tyrimų laikotarpį neviršijo metinės ribinės vertės, nustatytos žmonių sveikatos apsaugai (40 µg/m³) ir kito tarp žemutinės (26 µg/m³) ir viršutinės (32 µg/m³) vertinimo ribų. Didžiausia NO₂ koncentracija (33,9 µg/m³) gauta centrinėje miesto dalyje, Tilžės g. ir Aušros al. sankryžos rajone. Didžiausia sezono koncentracija šioje tyrimų vietoje gauta žiemą, sausio mėn. (39,7 µg/m³) ir vasarą, birželio mėn. (37,6 µg/m³). Gyvenamojoje ir rekreacinėje aplinkoje vidutinė NO₂ koncentracija kito nuo 7,9 iki 20,9 µg/m³ ir buvo mažesnė už žemutinę vertinimo ribą.

Vidutinė sieros dioksido koncentracija Šiauliuose per tyrimo laikotarpį (2010 11 06–2011 07 04) taip pat neviršijo ribinės vertės nustatytos augmenijos apsaugai (20 µg/m³) ir kito tarp žemutinės (8 µg/m³) ir viršutinės (12 µg/m³) vertinimo ribų. Didžiausia SO₂ koncentracija buvo gauta žiemos (2,6 µg/m³) ir pavasario (8,6 µg/m³) sezonais, individualių gyvenamųjų namų aplinkos ore.

Vidutinė benzeno koncentracija Šiauliuose per tyrimo laikotarpį taip pat neviršijo ribinės vertės nustatytos žmonių sveikatos apsaugai (5 µg/m³) ir kito tarp žemutinės (2 µg/m³) ir viršutinės (3,5 µg/m³) vertinimo ribų. Didžiausia benzeno koncentracija (4,4 µg/m³) buvo gauta žiemos sezono metu Pabaliuose, individualių gyvenamųjų namų aplinkoje, Šaukėnų g. ir Alksnių g. aplinkos ore.

Vidutinė azoto dioksido, sieros dioksido ir benzeno koncentracija Šiaulių mieste per tyrimų laikotarpį neviršijo metinės ribinės vertės. Didžiausios šių teršalų koncentracijos buvo gautos žiemos sezono metu (žr. 6 lentelę).

6 lentelė.

Vidutinė metinė teršalų koncentracija Šiaulių miesto aplinkos ore (2010 11 06–2011 07 04)

Adresas	Vidutinė metinė teršalų koncentracija aplinkos ore (µg/m ³)		
	Sieros dioksidas	Azoto dioksidas	Benzenas
Salduvės parkas Talkšos ež. paplūdimys	2,12	9,1	-
Aušros al. Tilžės g.	-	33,9	1,75
V.Kudirkos g. Margytėsg.	-	13,5	-
Žeimių g. Rasos g. Aušros g.	0,69	19,2	1,78
Vaidoto g. Merkynės g.	1,81	20,9	-
Miško g. prie Vijolės upės	0,86	11,1	2,59
Lyros g. Dainų g.	1,04	23,8	-
Tilžės g. Aukštabalio g.		31,9	1,73
K. Donelaičio g. Šilėnų g.	1,04		2,08
Pramonės g. Metalistų g.	2,00	26,0	1,96

Šaukėnų g. Alksnių g.	0,80	12,0	2,48
Pročiūnų g. P. Motiekaičio g.	1,57	7,9	1,31

Šaltinis: Šiaulių municipalinė aplinkos tyrimų laboratorija

Maršrutiniai aplinkos oro užterštumo tyrimai. Maršrutiniai oro užterštumo tyrimai vykdomi visoje miesto teritorijoje išdėstytose 50 tyrimo vietų. 2011 m. tyrimų duomenimis, azoto oksidų (NO₂, NO) ir anglies monoksido (CO) neviršijo ribinių verčių ir kito nuo 0,06 iki 0,48 ribinės vertės.

Azoto dioksido (NO₂) koncentracija miesto aplinkos ore kito nuo 0,024 iki 0,095 mg/m³. Vidutinė metų azoto dioksido koncentracija 0,051 mg/m³. Didžiausia NO₂ koncentracija gauta centrinėje miesto dalyje, Žemaitės, Dubijos, Tilžės, Pramonės ir Vytauto g. aplinkoje bei Vilniaus g. atkarpoje tarp Serbentų g. ir Ežero g. Pietinėje miesto dalyje didžiausia NO₂ koncentracija gauta Gardino g. aplinkoje ir Tilžės g. atkarpoje tarp Gardino ir J.Jablonskio g.

Mažiausias oro užterštumas azoto dioksidu gautas pietinėje miesto dalyje, Gytarių ir Lieporių mikrorajonų daugiabučių gyvenamųjų namų aplinkoje. Miesto teritorijos dalis, kurioje azoto dioksido koncentracija neviršijo 0,1 ribinės vertės sudarė 34 proc., kito nuo 0,1 iki 0,2 ribinės vertės (mažai užteršta) - 34 proc. ir viršijo 0,2 ribinės vertės (vidutiniškai užteršta) – 32 proc.

Vidutinė 2011 m. azoto dioksido koncentracija kito nuo 0,039 iki 0,051 mg/m³ ir lyginant su 2010 m. padidėjo 1,3 karto.

Azoto monoksido (NO) koncentracija 2011 m. miesto aplinkos ore kito nuo 0,008 iki 0,080 mg/m³. Didžiausia NO koncentracija gauta centrinės miesto dalies Dubijos–Žemaitės g. ir Tilžės–Pramonės g. sankryžų aplinkoje. Mažiausias užterštumas buvo gautas Gytarių daugiabučių gyvenamųjų namų mikrorajono aplinkos ore.

2011 m. vidutinė azoto monoksido koncentracija lygi 0,032 mg/m³ ir lyginant su 2010 m. sumažėjo 11 proc. nuo 0,036 iki 0,032 mg/m³

Anglies monoksido (CO) koncentracija miesto aplinkos ore neviršijo ribinės vertės (10 mg/m³) ir kito nuo 0,6 iki 3,4 mg/m³. Didžiausia anglies monoksido koncentracija gauta centrinėje miesto dalyje Dubijos–Žemaitės g. sankryžos aplinkos ore, Tilžės–Pramonės g. ir Tilžės–P. Cvirkos g. sankryžos aplinkoje. Mažiausiai užteršta anglies monoksidu miesto teritorijos dalis išsidėsčiusi pietinėje miesto dalyje, Lieporių ir Gytarių mikrorajonuose bei rytinėje dalyje – Šimšės mikrorajone. Miesto teritorijos dalis, kurioje CO koncentracija neviršijo 0,1 ribinės vertės sudarė 46 proc., kito nuo 0,1 iki 0,2 ribinės vertės (mažai užteršta) sudarė – 40 proc., ir viršijo 0,2 ribinės vertės (vidutiniškai užteršta) – 14 proc. Vidutinė anglies monoksido koncentracija lygi 1,6 mg/m³ ir lyginant su 2010 m. padidėjo 14,3 proc. – nuo 1,4 iki 1,6 mg/m³.

Europos judriosios savaitės renginiai Šiaulių mieste 2011 m. rugsėjo 16–22 d. Oro kokybė – vienas svarbiausių Europos šalių gyventojų rūpestis. Kelių transportas yra pagrindinė žmogų veikiančios aplinkos, triukšmo bei oro taršos priežastis. Dėl vis didėjančio transporto eismo miestuose susidaro spūstys, kurios ne tik dar labiau padidina neigiamą oro taršos poveikį, bet ir yra nelaimingų eismo įvykių priežastis.

Vieno iš Europos judriosios savaitės renginių metu, centrinėje miesto dalyje esančioje Tilžės g. atkarpoje tarp Vytauto g. ir Aušros al. 2011 09 22 d. dvi valandas (nuo 9 iki 11 val.) buvo sustabdytas autotransporto eismas. Bendras vidutinis metinis paros eismo intensyvumas šioje gatvės atkarpoje yra 11 750 automobilių per parą, krovininių automobilių skaičius 2 076 per parą.

Sustabdžius autotransporto eismą, azoto dioksido koncentracija sumažėjo nuo 0,0484 iki 0,0223 mg/m³ (2,2 karto), azoto monoksido koncentracija sumažėjo 2 kartus, nuo 0,0268 iki 0,0134 mg/m³, anglies monoksido koncentracija sumažėjo 2,25 karto, nuo 1,8 iki 0,8 mg/m³, suminių kietųjų dalelių koncentracija ore sumažėjo 2,18 karto, nuo 0,266 iki 0,122 mg/m³.

Sustabdžius eismą dviems valandoms Tilžės g. atkarpoje tarp Vytauto g. ir Aušros al. aplinkos ore azoto oksidų, anglies monoksido ir kietųjų dalelių koncentracija sumažėjo daugiau nei du kartus.

Oro užterštumo tyrimai Gegužių g. daugiabučių gyvenamųjų namų aplinkoje. Oro užterštumo tyrimai gyvenamųjų namų aplinkoje, Gegužių g. atkarpoje tarp Tilžės g. bei Dariaus ir Girėno g. buvo atliekami lapkričio – gruodžio mėn., skirtingu paros metu (ryte ir vakare).

Azoto dioksido koncentracija gyvenamųjų namų aplinkoje neviršijo ribinės vertės ir kito ryte 0,024 iki 0,043 mg/m³, vakare nuo 0,031 iki 0,054 mg/m³. Vidutinė azoto dioksido koncentracijos vertė ryte buvo 0,031 mg/m³, vakare padidėjo 32 proc. ir siekė 0,041 mg/m³.

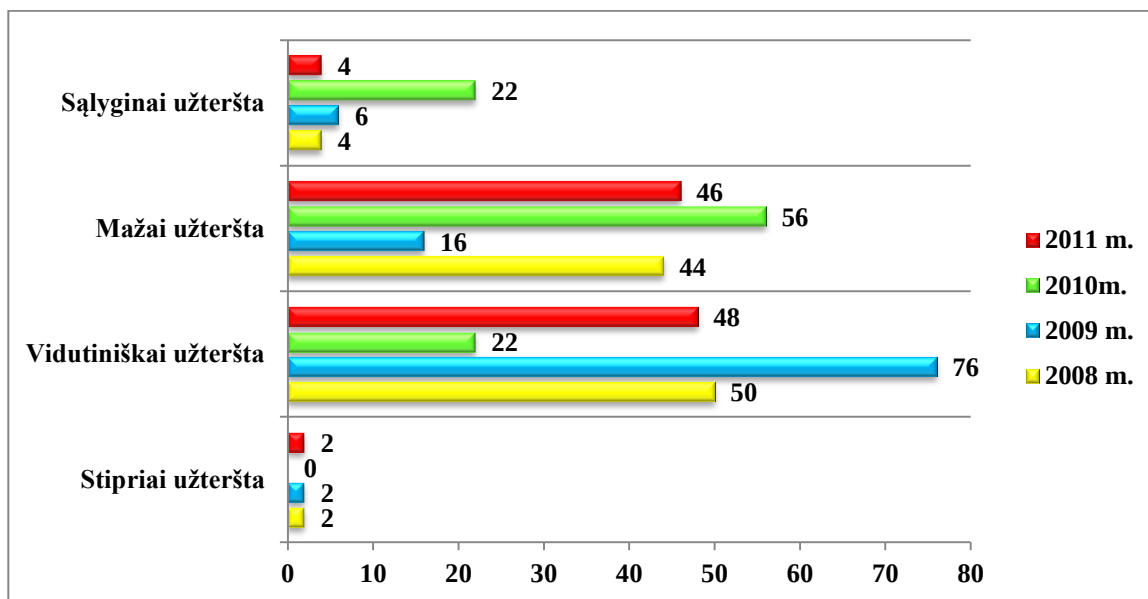
Anglies monoksido koncentracija tyrimų metu neviršijo ribinės vertės ir kito ryte nuo 0,8 iki 2,2 mg/m³, vakare nuo 1,8 iki 2,8 mg/m³. Vidutinė CO vertė ryte buvo 1,6 mg/m³, vakare padidėjo 44 proc. iki 2,3 mg/m³.

Suminių kietųjų dalelių koncentracija taip pat neviršijo ribinės vertės ir kito nuo 0,15 iki 0,32 mg/m³. Vakare vidutinė kietųjų dalelių koncentracijos vertė padidėjo 1,5 karto, nuo 0,18 iki 0,27 mg/m³. Oro tarša Gegužių g. daugiabučių gyvenamųjų namų aplinkoje neviršijo ribinės vertės, tačiau buvo padidėjusi vakare nuo 1,3 iki 1,5 karto.

Kompleksinės oro taršos įvertinimas biotestavimo metodu. Kompleksinės oro taršos tyrimai 2011 m. buvo atliekami šildymo sezono metu vasario – kovo mėn. Tyrimo duomenimis, sąlyginai neužteršta miesto teritorija sudarė 4 proc., mažai užteršta 46 proc., vidutiniškai užteršta 48 proc. ir stipriai užteršta 2 proc. miesto ploto. Žiemos sezono metu didžiausia kompleksinė oro tarša, patenkanti į stipriai ir vidutiniškai užterštos teritorijos kategorijas, gauta centrinėje dalyje, Tilžės ir Vilniaus g. aplinkoje, rytinėje miesto dalyje, Radviliškio ir Vilniaus g. aplinkoje, pietinėje miesto

dalyje, Gardino, Statybininkų g. ir Architektų–Gegužių g. sankryžos aplinkoje bei šiaurinėje miesto dalyje, S. Daukanto, Žemaitės ir V. Bielskio g. aplinkoje. Mažiausia kompleksinė oro tarša gauta pietinėje miesto dalyje, Gytarių mikrorajone, Kviečių, Gytarių ir K. Korsako g. aplinkoje.

Lyginant su 2010 m. tyrimų duomenimis, 2011 m. 18 proc. (nuo 22 proc. iki 4 proc.) sumažėjo sąlyginai neužterštos teritorijos dalis, mažai užterštos teritorijos plotas sumažėjo 10 proc. (nuo 56 proc. iki 46 proc.), vidutiniškai užterštos teritorijos padidėjo 26 proc. (nuo 22 proc. iki 48 proc.), stipriai užterštos teritorijos dalis padidėjo 2 proc. (žr. 6.1.1 pav.)



6.1.1 pav. Kompleksinės oro taršos pasiskirstymas Šiaulių miesto savivaldybėje 2008-2011 m. (proc.)

Šaltinis: Šiaulių municipalinė aplinkos tyrimų laboratorija

Kompleksinės oro taršos žiemos sezono metu padidėjimą lėmė padidėjusios įmonių eksploatuojamų autonominių katilinių emisijos, intensyvus individualių gyvenamųjų namų šildymas, transporto emisijos ir nepalankios teršalų sklaidai meteorologinės sąlygos (žema oro temperatūra -18,75 ir silpnas vėjas, 26 ekspozicijos paras iš 40 vidutinis vėjo greitis neviršijo 1 m/s).

Sniego cheminio užteršimo tyrimai. Sniego cheminio užterštumo tyrimų duomenimis, pH vertė ištirpinto sniego mėginiuose miesto aplinkoje kito nuo 5,57 iki 6,72, vidutinė vertė lygi 6,00. Žemiausia sniego pH vertė šiaurinėje miesto dalyje Žemaitės, Dvaro ir Smėlio g. aplinkoje ir rytinėje miesto dalyje - Radviliškio g. aplinkoje. Elektrinis laidis ištirpinto sniego mėginiuose kito nuo 10 iki 88 $\mu\text{S}/\text{cm}$, vidutinė vertė 20,2 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Didžiausias elektrinis laidis gautas rytinėje miesto dalyje – Pramonės g. aplinkoje, mažiausias – centrinėje miesto dalyje, Valančiaus g. aplinkoje. Sulfatų jonų (SO_4^{2-}) koncentracija sniego mėginiuose kito nuo 1,6 iki 9,4 mg/l, o vidutinė vertė lygi 3,0 mg/l.

Didžiausia sulfatų koncentracija gauta centrinėje miesto dalyje, Tilžės ir Dubijos g. aplinkoje, bei pietinėje miesto dalyje, Dariaus ir Girėno g. aplinkoje. Mažiausias sulfatų kiekis nustatytas rytinėje miesto dalyje, Radviliškio g. aplinkoje bei vakarinėje miesto dalyje – Vilniaus g. atkarpoje tarp V. Kudirkos ir Darželio g.

Lyginant su 2010 m. tyrimų duomenimis, 2011 m. žemiausia pH vertė sniego mėginiuose sumažėjo 4 proc. nuo 5,81 iki 5,57, o vidutinė pH vertė sumažėjo 3,8 proc., nuo 5,25 iki 6,00.

Didžiausia sulfatų jonų (SO_4^{2-}) koncentracija sniego mėginiuose padidėjo 1,39 karto nuo 6,73 iki 9,40 mg/l, vidutinė vertė sumažėjo 18,9 proc., nuo 3,70 iki 3,00 mg/l. Vidutinė elektrinio laidžio vertė 2011 m. sumažėjo 1,78 karto, nuo 36 iki 20,2 $\mu\text{S}/\text{cm}$.

6.2. Triukšmas, jo šaltiniai ir poveikis žmonių sveikatai

Šiaulių oro uoste kyla ir leidžiasi kariniai ir civiliniai lėktuvai, malūnsparniai. Bendras skrydžių intensyvumas 2011 m. duomenimis, 2 910 kilimų – tūpimų per metus. Daugiausia skrydžių atliekama darbo dienomis, dienos metu nuo 6 iki 18 val. Vakare skraidoma nedaug, nakties metu skrydžiai ribojami ir vykdomi tik išskirtiniais atvejais, atliekant oro policijos misiją ar kitais būtiniais atvejais.

Šiaulių miesto oro uosto triukšmo kartografavimo duomenimis, į triukšmo rodiklių (paros triukšmo - L_{dvn} ir nakties triukšmo – L_n) reikšmių, viršijančių Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“ nustatytus ribinius dydžius (65 ir 55 dBA), zonas Šiaulių miesto gyvenamieji namai nepatenka.

Arčiausiai ribinių paros triukšmo (L_{dvn}) reikšmių yra Zoknių ir Pabalių mikrorajonų Radviliškio, Margių, Čkalovo, Ganyklų, Jurginų, Pabalių g. gyvenamieji namai. Jų aplinkoje didžiausia oro uosto paros triukšmo vertė kito nuo 53 iki 65 dBA.

Arčiausiai ribinių oro uosto nakties triukšmo (L_n) yra Margių, Čkalovo, Radviliškio, Piktmiškio, Žemynos, Švendrelio, Daumanto g. gyvenamieji namai. Jų aplinkoje didžiausia L_n vertė kito nuo 28 iki 53 dBA.

Mokyklų, ikimokyklinių bei sveikatos priežiūros ir gydymo įstaigų, patenkančių į triukšmo rodiklių L_{dvn} ir L_n reikšmių intervalą, viršijantį higienos normoje nustatytus ribinius dydžius, mieste nėra. Iš šios paskirties įstaigų didžiausias oro uosto paros triukšmo (L_{dvn}) lygis gautas Zoknių mikrorajono I/d „Auksinis raktelis“ (60 dBA), Zoknių pagrindinės mokyklos (57 dBA), Jaunimo mokyklos (58 dBA) ir Reabilitacijos centro aplinkoje.

Didžiausias oro uosto nakties triukšmo (Ln) lygis gautas Zoknių pagrindinės mokyklos (40 dBA), l/d „Auksinis raktelis“ (39 dBA), Jaunimo mokyklos (31 dBA) aplinkoje.

Oro uosto triukšmo matavimo duomenimis, maksimalus triukšmo lygis gyvenamųjų ir visuomeninės paskirties pastatų aplinkoje, praskrendant kariniams naikintuvams dienos ir vakaro metu kito nuo 94 iki 107 dBA ir viršijo ribinius didžius (70 dBA) nuo 24 iki 37 dBA. Krovinių lėktuvų ir malūnsparnių skrydžių metu maksimalus triukšmo lygis miesto gyvenamojoje aplinkoje kito nuo 80 iki 96 dBA ir viršijo ribinius dydžius nuo 10 iki 26 dBA.

Triukšmo matavimai Gegužių g. aplinkoje. Autotransporto triukšmo tyrimai buvo atliekami Aplinkos skyriaus ir Lieporių mikrorajono gyventojų pageidavimu, Gegužių g. atkarpoje tarp Tilžės bei Dariaus ir Girėno g. gyvenamųjų namų aplinkoje, birželio - liepos mėn. Tyrimams pasirinktos 6 vietos arčiausiai gatvės esančių gyvenamųjų namų aplinkoje. Triukšmo tyrimai atlikti nepertraukiamu režimu visą parą (žr. 7 lentelę).

7 lentelė.

Triukšmo tyrimų Gegužių g. atkarpoje tarp Tilžės bei Dariaus ir Girėno g. gyvenamųjų namų aplinkoje

El. Nr.	Adresas	Matavimų data, laikas	Maksimalaus triukšmo lygio kitimas per parą, dBA	Ekvivalentinio triukšmo lygio kitimas per parą, dBA
1.	Gegužių g. 7	Nuo 2011 06 27 d. 10 val. iki 06 28 d. 10 val.	Nuo 68 iki 88 dBA, viršijimai gauti visą parą	Nuo 47 iki 66 dBA, viršijimai gauti 05, 14, 18, 19, 20, 22 valandomis
2.	Gegužių g. 9	Nuo 2011 06 20 d. 14 val. iki 06 21 d. 8 val.	Nuo 69 iki 98 dBA, viršijimai gauti visą parą	Nuo 44 iki 75 dBA, viršijimai gauti 05, 07, 16, 18, 19, 22 valandomis
		Nuo 2011 06 29 d. 11 val. iki 06 30 d. 11 val.	Nuo 70 iki 84 dBA, viršijimai gauti visą parą	Nuo 46 iki 66 dBA, viršijimai gauti 05, 12, 18, 19, 20, 22 valandomis
3.	Gegužių g. 13	Nuo 2011 06 28 d. 10 val. iki 06 29 d. 10 val.	Nuo 68 iki 84 dBA, viršijimai gauti visą parą	Nuo 48 iki 64 dBA, viršijimai gauti 05, 18, 22 valandomis
4.	Gegužių g. 17	Nuo 2011 06 22 d. 9 val. iki 06 23 d. 9 val.	Nuo 71 iki 95 dBA, viršijimai gauti visą parą	Nuo 50 iki 71 dBA, viršijimai gauti 05, 06, 07, 08, 18, 19, 20, 21, 22 valandomis
5.	Gegužių g. 23	Nuo 2011 06 30 d. 10 val. iki 07 01 d. 9 val.	Nuo 66 iki 98 dBA, viršijimai gauti visą parą	Nuo 48 iki 70 dBA, viršijimai gauti 05, 18, 19, 20, 21, 22 valandomis
		Nuo 2011 07 07 d. 9 val. iki 07 08 d. 9 val.	Nuo 65 iki 89 dBA, viršijimai gauti visą parą	Nuo 46 iki 61 dBA, viršijimas gautas 22 valandą
6.	Gegužių g. 25	Nuo 2011 07 04 d. 12 val. iki 07 05 d. 12 val.	Nuo 66 iki 85 dBA, viršijimai gauti visą parą	Nuo 46 iki 65 dBA, viršijimai gauti 05, 18, 19, 20, 22 valandomis

Šaltinis: Šiaulių municipalinė aplinkos tyrimų laboratorija

Gegužių g. 7 gyvenamojo namo aplinkoje maksimalus triukšmo lygis kito nuo 68 iki 88 dBA. Matuojant triukšmo lygio viršijimai buvo gauti visą parą, didžiausia vertė (88 dBA) gauta 14 val. Ekvivalentinis triukšmo lygis kito nuo 47 iki 66 dBA. Viršijimai (6) buvo gauti 05, 14, 18, 19, 20, 22 valandomis, didžiausia vertė (66 dBA) gauta 14 val.

Gegužių g. 9 gyvenamojo namo aplinkoje buvo atlikti du matavimai. Pirmo matavimo metu (2011 06 20/21 d.) maksimalus triukšmo lygis kito nuo 69 iki 98 dBA. Triukšmo lygio viršijimai buvo gauti visą parą, didžiausia vertė (98 dBA) gauta 07 val. ryto. Ekvivalentinis triukšmo lygis kito nuo 44 iki 75 dBA. Viršijimai (6) buvo gauti 05, 07, 16, 18, 19, 22 valandomis, didžiausia vertė (75 dBA) gauta 07 val. Antrojo matavimo metu (2011 06 29/30 d.) maksimalus triukšmo lygis kito nuo 70 iki 84 dBA. Triukšmo lygio viršijimai buvo gauti visą parą, didžiausia vertė (84 dBA) gauta 10 val. Ekvivalentinis triukšmo lygis kito nuo 46 iki 66 dBA. Viršijimai (6) buvo gauti 05, 12, 18, 19, 20, 22 valandomis, didžiausia vertė (66 dBA) gauta 12 val.

Gegužių g. 13 gyvenamojo namo aplinkoje maksimalus triukšmo lygis kito nuo 68 iki 84 dBA. Viršijimai buvo gauti visą parą, didžiausia vertė (84 dBA) gauta 12 val. Ekvivalentinis triukšmo lygis kito nuo 48 iki 64 dBA. Viršijimai (3) buvo gauti 05, 18, 22 valandomis, didžiausia vertė (61 dBA) gauta 18 val. vakaro.

Gegužių g. 17 gyvenamojo namo aplinkoje maksimalus triukšmo lygis kito nuo 71 iki 95 dBA. Viršijimai buvo gauti visą parą, didžiausia vertė (95 dBA) gauta 06 val. ryto Ekvivalentinis triukšmo lygis kito nuo 50 iki 71 dBA. Šio gyvenamojo namo aplinkoje daugiausia gauta ekvivalentinio triukšmo lygio viršijimų – 9 (05, 06, 07, 08, 18, 19, 20, 21, 22 valandomis), didžiausia vertė (71 dBA) gauta 06 val.

Gegužių g. 23 gyvenamojo namo aplinkoje buvo atlikti taip pat du triukšmo lygio matavimai. Pirmo matavimo metu (2011 06 30/07 01 d.) maksimalus triukšmo lygis kito nuo 66 iki 98 dBA. Triukšmo lygio viršijimai buvo gauti visą parą, didžiausia vertė (98 dBA) gauta net du kartus – 20 ir 21 val. vakaro. Ekvivalentinis triukšmo lygis kito nuo 48 iki 70 dBA. Viršijimai (6) buvo gauti 05, 18, 19, 20, 21, 22 valandomis, didžiausia vertė (70 dBA) gauta 20 val. Antrojo matavimo metu (2011 07 07/08 d.) maksimalus triukšmo lygis kito nuo 65 iki 89 dBA. Triukšmo lygio viršijimai buvo gauti visą parą, didžiausia vertė (89 dBA) gauta 12 val. Ekvivalentinis triukšmo lygis kito nuo 46 iki 61 dBA. Šio matavimo metu gyvenamojo namo aplinkoje gautas tik vienas viršijimas 22 val., kurio vertė 57 dBA.

Gegužių g. 25 gyvenamojo namo aplinkoje maksimalus triukšmo lygis kito nuo 66 iki 85 dBA. Triukšmo lygio viršijimai buvo gauti visą parą, didžiausia vertė (85 dBA) gauta 18 val. Ekvivalentinis triukšmo lygis kito nuo 46 iki 65 dBA. Viršijimai (5) buvo gauti 05, 18, 19, 20, 22 valandomis, didžiausia vertė (64 dBA) gauta 18 val.

Gegužių g. gyvenamųjų namų aplinkoje maksimalaus triukšmo lygio viršijimai buvo gauti visą parą. Ekvivalentinio triukšmo lygio viršijimai kito nuo vieno (Gegužių g. 23 gyvenamojo namo aplinkoje) iki devynių (Gegužių g. 17 gyvenamojo namo aplinkoje) kartų. Viršijimai gyvenamųjų namų aplinkoje dažniausia vyko 05, 18, 19, 20, 22 valandomis.

6.3. Paviršinio vandens telkinių stebėjimas ir vertinimas

Upių ir ežerų ekologinė būklė yra vertinama pagal fizikinius-cheminius, hidromorfologinius ir biologinius kokybės elementus. Upių ekologinė būklė yra vertinama pagal fizikinius - cheminius kokybės elementus – bendrus duomenis (maistingąsias medžiagas, organines medžiagas, prisotinimą deguonimi) apibūdinančius rodiklius: nitratinį azotą ($\text{NO}_3\text{-N}$), amonio azotą ($\text{NH}_4\text{-N}$), bendrąjį azotą (Nb), fosfatinį fosforą ($\text{PO}_4\text{-P}$), bendrąjį fosforą (Pb), biocheminį deguonies suvartojimą per 7 dienas (BDS_7) ir ištirpusio deguonies kiekį vandenyje (O_2). Pagal kiekvieno rodiklio vidutinę metų vertę vandens telkinys priskiriamas vienai iš penkių ekologinės būklės klasių. Ežerų ekologinė būklė vertinama pagal fizikinį - cheminį kokybės elementą – bendrus duomenis (maistingąsias medžiagas) apibūdinančius rodiklius: bendrąjį azotą (Nb) ir bendrąjį fosforą (Pb). Pagal paviršinio vandens sluoksnio mėginį kiekvieno rodiklio vidutinę metų vertę vandens telkinys priskiriamas vienai iš penkių ekologinės būklės klasių.

Paviršinis vandens telkinys priskiriamas vienai iš dviejų cheminės būklės klasių – gerai arba neatitinkančiai geros būklės. Paviršinio vandens telkinio cheminė būklė yra gera, jeigu visų pavojingų medžiagų koncentracija neviršija didžiausių leidžiamų koncentracijų. Vandens telkinio cheminė būklė yra neatitinkanti geros būklės, jeigu bent vienos pavojingos medžiagos koncentracija viršija didžiausią leidžiamą koncentraciją.

I aplinką išleidžiamų paviršinių nuotekų užterštumas negali būti didesnis kaip: 1) skendinčiųjų medžiagų vidutinė metinė koncentracija – 30 mg/l, didžiausia momentinė koncentracija – 50 mg/l; 2) BDS_5 vidutinė metinė koncentracija – 25 mg O_2 /l, didžiausia momentinė koncentracija – 50 mg O_2 /l, nuotekose, surenkamose nuo galimai teršiamų teritorijų, kurios gali būti teršiamos organiniais teršalais (pvz., žemės ūkio produkcijos perdirbimo, maisto pramonės, organinių atliekų tvarkymo objektai ir pan.); 3) naftos produktų vidutinė metinė koncentracija – 5 mg/l, didžiausia momentinė koncentracija – 7 mg/l.

Šiaulių miesto paviršinių vandens telkinių cheminio užterštumo tyrimai. Rėkyvos, Talkšos, Ginkūnų ežerų ir Prūdėlio tvenkinio ekologinė būklė, vertinant pagal bendrojo azoto (Nb) ir bendrojo fosforo (Pb) vidutinę metų koncentraciją, priskirtini vidutinės ekologinės būklės klasei. Didžiausia vidutinė metų Nb koncentracija gauta Prūdelyje ir Rėkyvos ežere, o didžiausia Pb koncentracija gauta Ginkūnų ir Talkšos ežeruose (žr. 8 lentelę).

Ežerų ekologinės būklės klasės pagal fizikinio-cheminio kokybės elemento rodiklius

Parametrai Vandens telkinys	Bendras fosforas mg/l	Bendras azotas mg/l	Ekonominės būklės klasė
<i>Talkšos ežeras</i>	0,055 - 0,0102 Vid. – 0,071	1,7 - 2,3 Vid. – 2,0	Vidutinė
<i>Ginkūnų ežeras</i>	0,064 - 0,082 Vid. – 0,073	1,5 - 2,3 Vid. – 2,0	Vidutinė
<i>Rėkyvos ežeras</i>	0,034 - 0,072 Vid. – 0,047	1,9-2,6 Vid. – 2,3	Vidutinė
<i>Prūdelio tvenkinys</i>	0,029 - 0,062 Vid. – 0,046	2,3 - 3,5 Vid. – 2,9	Vidutinė
Gera būklė, kai vidutinė metų koncentracija	< 0,060 mg/l	< 1,80 mg/l	

Šaltinis: Šiaulių municipalinė aplinkos tyrimų laboratorija

Maistingųjų medžiagų koncentracijos sezoninė kaita ežeruose. Talkšos ir Ginkūnų ežeruose stebimi ryškūs azoto junginių sezoniniai pokyčiai - tai ežerų ekosistemos atsakomoji reakcija į mineralinių ir organinių medžiagų perteklių. Didžiausi nitratų kiekiai Talkšos ir Ginkūnų ežeruose susikaupia žiemos mėnesiais. Sausio - kovo mėn. nitratų koncentracija Talkšos, Ginkūnų ežeruose siekė nuo 0,83 iki 1,77 mgN/l, o pavasarį, vykstant intensyviai fotosintezei ir vasarą, vegetacijos metu, šių medžiagų koncentracijos ženkliai sumažėja. Birželio - rugpjūčio mėn. vidutinė nitratų koncentracija šiuose vandens telkiniuose buvo 0,49-0,11 mgN/l. Nitritų didžiausia koncentracija stebima taip pat šaltuoju periodu, ji siekė 0,044-0,016 mgN/l, o gegužės - liepos mėn. 0,009-0,003 mgN/l.

Fosforas vandens telkiniuose yra pagrindinis eutrofikaciją kontroliuojantis elementas. Jo kiekis vandenyje priklauso nuo prietakos iš surenkamojo baseino, nuo fosforo kiekio ežero dugno nuosėdose. Didžiausios fosfatų ir bendro fosforo koncentracijos Talkšos ir Ginkūnų ežeruose nustatytos rugsėjo - lapkričio mėn., bendro fosforo koncentracija kito nuo 0,080 iki 0,102 mg/l. Mažiausia gegužės – rugpjūčio mėn., bendro fosforo koncentracija kito nuo 0,055 iki 0,077 mg/l. Vegetacijos periodu besivystantis fitoplanktonas sumažina fosfatų kiekį. Gegužės - rugsėjo mėn. fosfatų koncentracija ežeruose kito nuo 0,009 iki 0,020 mgP/l, o sausio - kovo mėn. nuo 0,024 iki 0,040 mgP/l.

Rėkyvos ežeras yra sekus, vidutinis gylis - tik 2 m, ežero dugną dengia didelis durpių sluoksnis, kuriame gausu azoto ir fosforo junginių. Rėkyvos ežere stebima amonio azoto sezoninė kaita. Amonio azoto koncentracija sausio – gegužės mėn. kito nuo 0,71 iki 1,01 mgN/l, liepos – spalio mėn. kito nuo 0,08 iki 0,03 mgN/l. Bendra azoto koncentracija kito nuo 1,9 iki 2,6 mg/l, bendra fosforo koncentracija nuo 0,022 iki 0,094 mgP/l.

Prūdelio tvenkinyje gauti didžiausi nitratai, nitritai ir bendro azoto kiekiai. Nitratai koncentracija siekė 2,11 mgN/l, bendro azoto koncentracija siekė 3,5 mg/l. Nitratai į tvenkinį patenka su paviršinėmis nuotekomis iš Šimšės mikrorajono, didelį kiekį nitratai atneša Kulpė, tačiau lyginant su 2010 m. rezultatais, šių medžiagų koncentracija sumažėjo 10 – 15 proc.

Kulpės ir Vijolės upių ekologinė būklė vertinta pagal maistingąsias medžiagas, organines medžiagas, prisotinimą deguonimi, apibūdinančius rodiklius: nitratinį azotą ($\text{NO}_3\text{-N}$), amonio azotą ($\text{NH}_4\text{-N}$), bendrąjį azotą (Nb), fosfatinį fosforą ($\text{PO}_4\text{-P}$), bendrąjį fosforą (Pb), biocheminį deguonies suvartojimą per 7 dienas (BDS_7) ir ištirpusio deguonies kiekį vandenyje (O_2). Kulpės upės atkarpa miesto teritorijoje atitinka vidutinei ekologinės būklės klasei, o Vijolės upelis, dėl didelės bendrojo fosforo koncentracijos, patenka į blogos ekologinės būklės klasę.

Kulpės upės aukštupyje, nuo ištekmėjimo iš Rėkyvos ežero iki ištekmėjimo iš Ginkūnų ežero bendro fosforo, fosfatų, amonio azoto koncentracijos kinta nežymiai. Didžiausia tarša fiksuojama upės atkarpoje į Prūdelį iki įtekmėjimo į Talkšos ežerą. Čia nustatomi didžiausi nitratai, nitritai ir bendro azoto kiekiai. Vidutinė nitratai koncentracija Kulpėje ties ištekmėjimu iš Rėkyvos ežero siekė 0,18 mgN/l, o Kulpėje ties įtekmėjimu į Prūdelio tvenkinį 0,91 mgN/l, Kulpėje ties įtekmėjimu į Talkšos ežerą – 1,64 mgN/l. Bendro azoto koncentracija šioje atkarpoje padidėja nuo 2,4 mg/l iki 3,0 mg/l.

Vijolės upėje didžiausia tarša maistinėmis ir organinėmis medžiagomis fiksuojama žemupyje, Medelyno mikrorajone ir žemiau jo. Dėl patenkančių nevalytų paviršinių (lietaus) nuotekų, šioje upės atkarpoje fosfatų ir bendro fosforo koncentracija padidėja 4 kartus, nitritų nuo 2 iki 6 kartų, amonio azoto nuo 7 iki 10 kartų. Polaidžio metu, po gausių kritulių upelyje fiksuojami dideli skendinčių medžiagų, naftos angliavandenilių, chloridų kiekiai. Šių teršalų koncentracijos upelyje žemiau Medelyno rajono padidėja nuo 2 iki 5 kartų.

Deguonies koncentracijos kitimas paviršiniuose vandens telkiniuose. Ištirpusio deguonies koncentracija Šiaulių miesto ežeruose ir Prūdelio tvenkinyje 2011 m. nepasiekė kritinės ribos - 3 mg O_2 /l ir kito nuo 5,2 iki 11,0 mg O_2 /l. Didžiausias deguonies kiekis ežeruose nustatytas gegužės-liepos mėn., prisotinimas deguonimi siekė 100-106 proc. Mažiausia deguonies koncentracija nustatyta rugsėjo - spalio mėn., prisotinimas deguonimi buvo 80-75 proc. Sausio - kovo mėn. vandens telkiniai buvo padengti storu 38-58 cm ledo sluoksniu. Ištirpusio deguonies koncentracija sausio - kovo mėn. kito nuo 10,8 iki 4,1 mg O_2 /l prisotinimas deguonimi ežeruose siekė 78-36 proc.

Kulpės atkarpoje nuo Rėkyvos ežero iki Talkšos ežero deguonies koncentracija kito nuo 10,4 iki 7,9 mg O_2 /l. Ties ištekmėjimu iš Ginkūnų ežero deguonies koncentracija buvo 10,0–3,2 mg O_2 /l, mažiausia deguonies koncentracija (4,7–3,2 mg O_2 /l) gauta vasarą, liepos-rugpjūčio mėn., kai vandens temperatūra siekė +25°C.

Vijolėje deguonies koncentracija kito nuo 11 iki 6,2 mgO₂/l. Mažiausia deguonies koncentracija upelyje nustatyta žemiau Medelyno mikrorajono, liepos mėn. prisotinimas deguonimi siekė tik 6,2 mgO₂/l (žr. 9 lentelę).

9 lentelė.

Deguonies koncentracijos kitimas vandens telkiniuose 2011 m. sausio - kovo mėn.

Matuojami parametrai	Ledo storis cm	Vandens temperatūra oC	Ištirpusio deguonies koncentracija mgO₂/l	Prisotinimas deguonimi proc.
Vandens telkinys				
<i>Rėkyvos ežeras</i>	40-58	2,0-1,0	2,0 m gylyje 8,9-5,2 0,5 m gylyje 10,8-5,8	64-37 78-42
<i>Talkšos ežeras</i>	31-55	2,0-1,0	2,5 m gylyje 8,6-4,3 0,5 m gylyje 8,7-5,0	62-31 63-36
<i>Ginkūnų ežeras</i>	36-54	2,0-1,0	2,5 m gylyje 6,3-4,1 0,5 m gylyje 6,4-5,2	45-30 46-38
<i>Prūdelio tvenkinys</i>	38-53	2,0-1,0	2,5 m gylyje 8,3-8,0 0,5 m gylyje 9,0-8,7	60-58 65-63

Šaltinis: Šiaulių municipalinė aplinkos tyrimų laboratorija

Talkšos ežero šiaurinės dalies valymo darbų poveikio grunto ir vandens užterštumui tyrimai. Talkšos – Ginkūnų ežerus skiria 300 m. pločio pelkė. Jie sujungti siauru vandens kanalu, pratekančiu Kulpės upeliu. Ežerų plotas – 72,80 ha. Ežerų gylis nevienodas, maksimalus gylis 8,2 m. Ežerų pakrantėse pelkės apaugusios nendrėmis, švendrėmis ir kita pelkine augmenija. Vyrauja žemutinio tipo gilūs durpynai.

Per tris metus planuojama įrengti tarptautinę irklavimo trasą Talkšos – Ginkūnų ežeruose. Projektuojamos irklavimo trasos vietoje numatoma pagilinti dugną iki 3,5 m., tuo pačiu perkasant pelkę jungiančią šiuos ežerus. Dalį pelkės numatoma palikti. Talkšos ežero Kulpės upelio įlanką taip pat numatoma pagilinti iki 1 m. Valymo darbų zonos plotas – 10,3 ha.

Vykdam projektą buvo imami iškasamo grunto ir išsiurbiamo dumblo mėginiai metalų koncentracijos nustatymui ir Ginkūnų bei Talkšos ežerų vandens mėginiai, valymo darbų poveikio ežerų vandens kokybei įvertinti.

Talkšos ežero šiaurinės dalies valymo darbų paimituose grunto mėginiuose metalų (Cr, Cu, Ni, Pb, Cd, Zn) koncentracija neviršijo didžiausių leistinų koncentracijų, ir kito nuo 0,11 iki 0,89 didžiausios leidžiamos koncentracijos vertės. Vandens mėginiuose, paimituose valymo darbų vietoje, skendinčių medžiagų, organinių medžiagų, bendrojo azoto, bendrojo fosforo koncentracija viršijo foninę vertę nuo 3 iki 4 kartų. Pulpos mėginiuose, paimituose įtekėjime į surinkimo rezervuarą metalų koncentracija neviršijo didžiausios leistinos koncentracijos ir kito nuo 0,08 iki 0,30 DLK vertės. Nusistovėjusio vandens išleidimo į ežerą vietoje, skendinčių medžiagų koncentracija siekė 15–20 mg/l (0,60–0,80 DLK vertės), bendro fosforo 0,125 - 0,234 (0,10–0,14

DLK vertės). Pakartotinai paimtuose ežero vandens mėginiuose po 2 savaitių, skendinčių medžiagų, bendro azoto, bendro fosforo koncentracija neviršijo foninės reikšmės.

Šiaulių miesto buitinių atliekų sąvartyno Kairiuose poveikio Ginkūnų tvenkiniui tyrimas. Melioracijos griovyje, pratekančiame pro sąvartyną ir įtekančiame į Ginkūnų tvenkinį, organinių medžiagų, azoto ir fosforo junginių bei chloridų vidutinė metų koncentracija neviršijo didžiausių leistinų koncentracijų nuotekoms, išleidžiamoms į gamtinę aplinką. Melioracijos griovyje ties tekėjimu į Ginkūnų tvenkinį bendro azoto, nitratų ir nitritų koncentracija, lyginant jas su foninėmis vertėmis aukščiau sąvartyno, padidėja 1,5-2 kartus, o chloridų 2 kartus. Lyginant 2010 m. tyrimų duomenis su 2011 m. tyrimų duomenimis, vidutinė metų bendrojo fosforo koncentracija ties įtekėjimu į Ginkūnų tvenkinį amonio azoto, bendro fosforo, chloridų koncentracija nepadidėjo (žr. 10 lentelę).

10 lentelė.

Maistinių medžiagų ir chloridų vidutinės metų koncentracijos kitimas melioracijos griovyje 2009–2011 m.

Parametrai Vandens telkinys	Bendras fosforas mg/l	Nitritai mgN/l	Nitratai mgN/l	Amonio azotas mgN/l	Bendras azotas mg/l	Chloridai mg/l
2011 m.						
Melioracijos griovyje aukščiau sąvartyno	0,056	0,016	4,4	0,05	5,2	30
Melioracijos griovyje ties įtekėjimu į Ginkūnų tvenkinį	0,046	0,021	5,1	0,06	6,3	76
2010 m.						
Melioracijos griovyje aukščiau sąvartyno	0,022	0,022	2,9	0,05	3,5	35
Melioracijos griovyje ties įtekėjimu į Ginkūnų tvenkinį	0,066	0,033	3,0	0,12	4,0	72
2009 m.						
Melioracijos griovyje aukščiau sąvartyno	0,049	0,005	3,3	0,05	3,8	34
Melioracijos griovyje ties įtekėjimu į Ginkūnų tvenkinį	0,071	0,013	3,2	0,16	4,2	73
DLK	4	0,45	23	5	30	1 000

Šaltinis: Šiaulių municipalinė aplinkos tyrimų laboratorija

Paviršinių nuotekų iš Šiaulių oro uosto teritorijos tyrimai. Paviršinėse nuotekose, patenkančiuose į Kairių ežerą ir Šimšės upelį naftos produktų ir skendinčių medžiagų koncentracija neviršijo leistinų normatyvų. Naftos produktų koncentracija paviršinėse nuotakose į Kairių ežerą kito nuo 0,20 iki 0,54 mg/l, vidutinė metinė koncentracija 0,32 mg/l ir skendinčių medžiagų nuo 6,0 iki 10,0 mg/l, vidutinė metinė koncentracija 7,2 mg/l. Šioms nuotekoms būdingas specifinis naftos produktų (žibalo) kvapas. Į Šimšės upelį patenkančiose nuotekose naftos produktų koncentracija kito nuo 0,10 iki 0,16 mg/l, vidutinė metų vertė lygi 0,11 mg/l ir skendinčių medžiagų koncentracija

kito nuo 8,0 iki 13,0 mg/l, vidutinė metų koncentracija 10,0 mg/l. Lyginant su 2010 m. tyrimų duomenimis, naftos produktų koncentracija paviršinėse nuotekose Kairių ežerą šiemet sumažėjo 7 proc. (žr. 11 lentelę)

11 lentelė.

Skendinčių medžiagų ir naftos produktų vidutinė metų koncentracija oro uosto paviršinėse nuotekose

Vandens mėginio paėmimo vieta	Skendinčių medžiagų vidutinė metinė koncentracija, mg/l	Naftos produktų vidutinė metų koncentracija, mg/l
2011 m.		
<i>Paviršinės nuotekos į Kairių ežerą</i>	7,4	0,32
<i>Paviršinės nuotekos į Šimšės upelį</i>	10,0	0,11
2010 m.		
<i>Paviršinės nuotekos į Kairių ežerą</i>	7,2	0,34
<i>Paviršinės nuotekos į Šimšės upelį</i>	10,0	0,12
2009 m.		
<i>Paviršinės nuotekos į Kairių ežerą</i>	8,4	0,39
<i>Paviršinės nuotekos į Šimšės upelį</i>	11,5	0,14
DLK	25/30	1/5

Šaltinis: Šiaulių municipalinė aplinkos tyrimų laboratorija

Nitratų koncentracijos tyrimai Šiaulių miesto gyventojų šachtinių šulinių vandenyje. 2011 m. buvo ištirtas 200 šachtinių šulinių vandens užterštumas nitratais. Daugiausia mėginių į laboratoriją pristatė gyventojai iš Medelyno, Pabalių, Vijolių mikrorajonų bei sodų bendrijų „Vyturys“, „Lelija“, „Ragainė“, „Svajonė“, „Klevas“. Nitratų koncentracija viršijo DLK (50 mg/l) 19 proc. ištirtų šulinių. Maksimali nitratų koncentracija, viršijanti DLK 3 kartus (150 mg/l) gauta šulinio vandenyje s/b „Svajonė“, daugiausia viršijimų nustatyta „Vyturio“, „Ragainės“ ir „Lelijos“ sodų bendrijose.

Šiaulių miesto maudyklų vandens kokybės stebėjimo rezultatai. Šiaulių miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras vasaros sezono metu reguliariai teikia informaciją apie keturių Šiaulių miesto maudyklų vandens kokybės tyrimų rezultatus. Į stebimų maudyklų sąrašą yra įtraukta Talšos ežero prie Salduvės parko maudyklos, Prūdelio tvenkinys, Rėkyvos ežero prie Bačiūnų maudyklos ir Rėkyvos maudykla.

Lietuvos higienos normos HN 92:2007 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“ reglamentuoja maudyklų vandens kokybės reikalavimus, vandens kokybės rodiklių nustatymo metodus, vandens kokybės stebėseną, vertinimą ir klasifikavimą.

Maudyklų vandens kokybės vertinimas atliekamas remiantis mikrobiologiniais parametrais (žarninių enterokokų ribinis skaičius neturi viršyti 100 ksv/100 ml, žarninių lazdelių ribinis skaičius neturi viršyti 1 000 ksv/100 ml) bei fizikiniais - cheminiais ir biologiniais parametrais (paviršiaus

aktyviosios medžiagos – neturi būti putų, atliekų, nuolaužų); skaidrumas, deguonies sotis tikrinami susidarius išskirtinei situacijai, kai maudyklų vanduo galėjo būti užterštas tam tikra medžiaga. Maudyklų vandens kokybės rinkinį sudaro ne mažiau 16 mėginių.

2011 m. Šiaulių miesto maudyklų vandens mikrobiologiniai bei fizikiniai - cheminiai ir biologiniai parametrai neviršijo leistinų ribų nė vieno karto (žr. 12 lentelę).

12 lentelė.

Šiaulių miesto maudyklų vandens kokybės rodikliai 2011 m.

		Mikrobiologiniai parametrai		Fizikiniai - cheminiai ir biologiniai parametrai			
Maudyklos pavadinimas	Bandinio ėmimo data	Žarniniai enterokokai (ksv/100 ml)	Žarninės lazdelės (e.coli) (ksv/100 ml)	Paviršiaus aktyviosios medžiagos, mg/l	Atliekos, nuolaužos	Skaidrumas, m	Deguonies sotis, proc.
Norma		100	1 000	neturi būti putų	neturi būti	*	*
Talkšos ežero prie Salduvės parko maudyklos	2011 05 16	<4	380		Nepastebėta	*	*
	2011 06 06	0	15		Nepastebėta		
	2011 06 20	28	180		Nepastebėta	*	*
	2011 07 14	13	36		Nepastebėta	*	*
	2011 07 25	6	40		Nepastebėta	*	*
	2011 08 08	24	22		Nepastebėta		
	2011 08 22	11	240		Nepastebėta	*	*
	2011 09 05	8	40		Nepastebėta		
Rėkyvos ežero prie Bačiūnų maudyklos	2011 05 16	9	22		Nepastebėta		
	2011 06 06	0	5		Nepastebėta	*	*
	2011 06 20	68	30		Nepastebėta	*	*
	2011 07 14	4	140		Nepastebėta	*	*
	2011 07 25	0	12		Nepastebėta	*	*
	2011 08 08	45	130		Nepastebėta	*	*
	2011 08 22	12	140		Nepastebėta	*	*
	2011 09 05	<4	8		Nepastebėta	*	*
Rėkyvos maudykla	2011 05 16	10	34		Nepastebėta	*	*
	2011 06 06	0	5		Nepastebėta	*	*
	2011 06 20	61	22		Nepastebėta	*	*
	2011 07 14	30	110		Nepastebėta	*	*
	2011 07 25	12	50		Nepastebėta	*	*
	2011 08 08	50	210		Nepastebėta	*	*
	2011 08 22	15	200		Nepastebėta	*	*
	2011 09 05	7	10		Nepastebėta	*	*
Prūdėlio tvenkinys	2011 05 16	20	120		Nepastebėta	*	*
	2011 06 06	0	10		Nepastebėta	*	*
	2011 06 20	18	20		Nepastebėta	*	*
	2011 07 14	37	40		Nepastebėta	*	*
	2011 07 25	10	300		Nepastebėta	*	*
	2011 08 08	39	240		Nepastebėta	*	*
	2011 08 22	36	270		Nepastebėta	*	*
	2011 09 05	14	100		Nepastebėta	*	*

Šaltinis: Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija Šiaulių skyrius

*** – šiuos parametrus privaloma tikrinti, susidarius išskirtinei situacijai, kai maudyklų vanduo galėjo būti užterštas tam tikra medžiaga.**

VII. APIBENDRINIMAS

Šioje ataskaitoje pateikti duomenys ir jų analizė aiškiai parodo pagrindines Šiaulių miesto, o taip pat ir apskrities bei mūsų šalies sveikatos problemas. Šiaulių mieste, kaip ir visoje Lietuvoje būdinga gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija. Per tris paskutinius metus gyventojų skaičius šalyje sumažėjo 321,3 tūkst., Šiaulių mieste – 17,6 tūkst. Mirtingumo rodiklis jau ilgą laiką yra aukštesnis nei gimstamumo, tai parodo natūralus gyventojų prieaugis, kuris Šiaulių mieste (-0,4), apskrityje (-3,4) ir šalyje (-2,2) išlieka neigiamas.

Džiugina tai, kad Šiaulių mieste nuo 2006 m. gimstamumas stabilizavosi ir pradėjo didėti, o nuo 2010 m. viršijo šalies rodiklį. Taip pat Šiaulių mieste ir apskrityje kūdikių iki 1 metų mirtingumas 2011 m. sumažėjo perpus, bei sumažėjo perinatalinis mirtingumas.

Jau daugelį metų nesikeičia mirties priežasčių struktūra. Šalyje, Šiaulių mieste ir apskrityje daugiau nei pusės visų mirusiųjų mirties priežastis – kraujotakos sistemos ligos. Antroje vietoje buvo piktybiniai navikai, po to seka išorinės mirties priežastys.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, pastaraisiais metais dirbtinių abortų skaičius šalyje mažėjo. Šiaulių mieste 2009 m. sumažėjęs, rodiklis nuo 2010 m. išaugo daugiau nei du kartus.

2011 m. daugiausia Šiaulių miesto gyventojai sirgo kvėpavimo sistemos ligomis, antroje vietoje pagal sergamumą yra jungiamojo audinio ir skeleto raumenų sistemos ligos, virškinimo sistemos ligos sudarė 122 atvejo 1 000 Šiaulių miesto gyventojų. 2011 m. Šiaulių mieste, ambulatorines paslaugas teikiančiose asmens priežiūros įstaigose užregistruoti 4 260 nauji sergamumo kraujotakos sistemos ligomis atvejai, tai sudarė 39,2 /1 000 gyv. Daugiausia jų sirgo hipertenzine, cerebrovaskuline bei išemine širdies liga.

Tuberkuliozė - labiausiai išplitusi visame pasaulyje užkrečiamoji liga, jos plitimui svarbiausios reikšmės turi medicininiai, socialiniai ir ekonominiai faktoriai. 2011 m. Šiauliuose tuberkuliozės sergamumo dinamika didėja, tačiau neviršija šalies vidutinio sergamumo rodiklio. Sergamumo sifiliu rodiklis Šiaulių mieste, lyginant su 2008-2010 m. padidėjo, o sergamumo gonorėja rodiklis nuo 2010 m. sumažėjo. 2010-2011 m. nebuvo užregistruoto nė vieno chlamidinės atvejo. 2011 m. Lietuvoje užregistruoti 166 nauji ŽIV infekcijos atvejai. Šiaulių mieste 2011 m. užregistruota 15 atvejų (14 vyrų ir 1 moteris), tai yra 13,8 /100 000 gyv., nuo 2010 m. sergamumas ŽIV Šiaulių mieste padidėjo dvigubai.

Visų aktyvių sveikatos specialistų skaičius 2008-2011 m. laikotarpiu kito nežymiai. Šis rodiklis 2009 m. kiek sumažėjęs, 2010 m. ir 2011 m. pradėjo augti. Šiaulių mieste didžiausią dalį sveikatos priežiūros įstaigose dirbančių specialistų sudarė specialistai su aukštuoju ar aukštesniu medicinos išsilavinimu (ne gydytojai), mažiausią – odontologai. 2008-2011 m. šalyje, Šiaulių

mieste ir apskrityje lovos apyvartos rodiklis kito netolygiai. Šis rodiklis 2011 m. buvo didžiausias Šiauliuose, mažiausias – apskrityje.

Šiaulių m. oro kokybės tyrimų stoties duomenimis, 2011 m. kietųjų dalelių KD_{10} koncentracija 33 kartus viršijo paros ribinę vertę. Azoto dioksido ir anglies monoksido koncentracija 2011 m. neviršijo ribinės vertės, o vidutinė metų ozono koncentracija kito nuo 20,1 iki 76,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. 2011 m. Šiaulių miesto maudyklų vandens mikrobiologiniai bei fizikiniai - cheminiai ir biologiniai parametrai neviršijo leistinų ribų nė vieno karto.

VIII. PASIŪLYMAI

- Mirtingumas dėl kraujotakos sistemos ligų didžiausias ne tik Šiaulių mieste, bet ir Lietuvoje. Formuojant sveikatos politiką, būtina atsižvelgti į rizikos veiksnių, įtakančių šių ligų plitimą, mažinimą. Siūlome savivaldybės politikams ryžtingiau kurti palankesnę sveikatai aplinką Šiaulių mieste, plėtojant nerūkymo zonas bei draudimą rūkyti viešose vietose.
- Ypatinę dėmesį skirti vaikų sveikatos stiprinimui. Pradedant ikimokyklinę ugdymo įstaigą lankančiais vaikais, sveikos gyvensenos propagavimo tęstinumą išlaikyti bendrojo lavinimo įstaigose. Labai svarbus bendradarbiavimas su tėvais ar globėjais.
- Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Šiaulių mieste yra labai didelis abortų skaičius moterims pageidaujant. Tikėtina, kad tai lemia žinių trūkumas apie kontracepciją, nesaugūs, lengvabūdiški lytiniai santykiai. Dažnai lytiškai santykiauja neblaivus jaunimas.
- Vertinant gyventojų sergamumo rodiklius, dėmesys turi būti skiriamas jungiamojo audinio ir skeleto raumenų sistemos, virškinimo sistemos ligoms ir traumoms mažinti.
- Sergamumo piktybiniais navikais rodikliai Šiaulių mieste pastaraisiais metais kito netolygiai. Tai galėjo priklausyti nuo vykdomų prevencinių programų efektyvumo ir pačių gyventojų aktyvaus dalyvavimo šiose programose. Todėl būtina toliau skatinti gyventojus dalyvauti prevencinėse programose. Juo labiau, kad dėl onkologinių susirgimų daugiausiai šiauliečių nustatytas 0-55 proc. darbingumo lygis.
- Atkreipti dėmesį į aplinką, jos pokyčius ir poveikį gyventojų sveikatai. Būtina triukšmo prevencija, nes jis neigiamai veikia visą žmogaus organizmą, bet labiausiai klausą, centrinę nervų ir kraujotakos sistemas.
- Sveikatos apsaugos sistema turėtų apimti visas veiklos kryptis, kurios turi įtakos žmonių sveikatai: ekonomiką, ekologiją, socialinę apsaugą, sveikatos apsaugą. Problemos turėtų būti sprendžiamos kompleksiskai, integruotai. Tikslinga skatinti institucijų bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis organizacijomis, švietimo ir kitais skyriais, asmens sveikatos priežiūros įstaigomis siekiant geresnių rezultatų sveikatos srityje.
- Labai svarbus veiksnys, nuo kurio priklauso sveikatos politika – pareigūnų, atsakingų už sveikatos politiką, kompetencija. Šiuo požiūriu svarbūs vadybos sugebėjimai. Jų turint galima užtikrinti reikalingą aktyviai sveikatos politikai įgyvendinti žinybų ir sektorių bendradarbiavimą, kuris turi tapti aktyvios sveikatos politikos pagrindu.